

Kvalitetsrekommendation för barnskyddet

Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2020:22

Kvalitetsrekommendation för barnskyddet

Social- och hälsovårdsministeriet

ISBN: 978-952-00-5597-4

Omslagsbild: Tuula Holopainen, Irmeli Huhtala, Kuvatoimisto Rodeo, Shutterstock

Layout: Statsrådets förvaltningsenhet, publikationsverksamheten

Helsingfors 2020

Presentationsblad

Utgivare	Social- och hälsovårdsministeriet och Kommunförbundet	7.8.2020
Författare	Marjo Malja, Aila Puustinen-Korhonen, Päivi Petrelius, Pia Eriksson (red.)	
Publikationens titel	Kvalitetsrekommendation för barnskyddet	
Publikationsseriens namn och nummer	Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2020:22	
ISBN PDF	978-952-00-5597-4	ISSN PDF 1797-9854
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-5597-4	
Sidantal	85	Språk svenska
Nyckelord	barn, ungdomar, barnskydd, kvalitet	
Referat	<p>Social- och hälsovårdsministeriet och Finlands Kommunförbund gav tillsammans ut Finlands första kvalitetsrekommendation för barnskyddet 2014 (Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2014:5). Kvalitetsrekommendationen har uppdaterats med beaktande av det gemensamma arbetet för utveckling av barnskyddet som skett inom ramen för programmet för utveckling av barn- och familjetjänster. Kvalitetsrekommendationen är avsedd att styra utförandet och organiseringen av ett barn- och familjeinriktat barnskyddsarbete.</p> <p>Viktiga tillägg till den tidigare kvalitetsrekommendationen är kvalitetskriterier för och tillsyn över vård utom hemmet. Att barnskyddet genomförs på ett multidisciplinärt sätt betonas nu mer än tidigare. Rekommendationen stöder utveckling av en teamstruktur baserad på multidisciplinärt arbete. Det anses att skyddsuppdraget genomförs bäst genom ett samarbete som baserar sig på ömsesidigt förtroende mellan barnen, ungdomarna, deras närstående och de som arbetar inom barnskyddet. Ett multidisciplinärt team samlar det stöd som barnen och föräldrarna behöver i en sammanhängande tjänstehelhet.</p> <p>I rekommendationen beskrivs de principer som styr barnskyddsarbetet samt själva rekommendationerna uppdelade i följande avsnitt: delaktighet, servicesystemet, de yrkesutbildade personerna och arbetsorganisationerna inom barnskyddet, bedömning av servicebehovet samt kvalitetskriterier för och tillsyn över vård utom hemmet.</p> <p>Kvalitetskriterierna för vård utom hemmet har redigerats av Pia Eriksson, Jaana Tervo och Riitta Laakso (Institutet för hälsa och välfärd) samt Susanna Hoikkala (Centralförbundet för Barnskydd).</p>	
Förläggare	Social- och hälsovårdsministeriet	
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: vnjulkaisumyynti.fi	

Kuvailulehti

Julkaisija	Sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen Kuntaliitto	7.8.2020
Tekijät	Marjo Malja, Aila Puustinen-Korhonen, Päivi Petrelius, Pia Eriksson (toimitus)	
Julkaisun nimi	Lastensuojelun laatusuositus	
Julkaisusarjan nimi ja numero	Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:22	
ISBN PDF	978-952-00-5597-4	ISSN PDF 1797-9854
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-5597-4	
Sivumäärä	85	Kieli ruotsi
Asiasanat	lapset, nuoret, lastensuojelu, laatu	
Tiivistelmä	<p>Sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen Kuntaliitto antoivat Suomen ensimmäisen lastensuojelun laatusuosituksen yhdessä 2014 (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2014:4). Laatusuositus on päivitetty huomioiden lapsiperhepalvelujen muutosohjelmassa tehty lastensuojelun yhteiskehittämistyö. Laatusuositus on tarkoitettu ohjaamaan lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelutyön tekemistä ja järjestämistä.</p> <p>Keskeisiä lisäyksiä edelliseen laatusuositukseen ovat sijaishuollon laatukriteerit ja valvonta. Lastensuojelun toteuttaminen moniammatillisesti korostuu nyt aiempaa enemmän. Suositus tukee monialaisen työskentelyn tiimirakenteen kehittämistä. Suojelutehtävän nähdään parhaiten toteutuvan lasten, nuorten ja heidän läheistensä sekä työntekijöiden keskinäiseen luottamukseen perustuvana yhteistyönä. Moniammatillinen tiimi kokoaa lapsen ja vanhempien tarvitseman tuen eheäksi palvelukokonaisuudeksi.</p> <p>Suosituksessa kuvataan lastensuojelutyötä ohjaavat periaatteet sekä itse suositukset seuraaviin osioihin jaettuna: osallisuus, palvelujärjestelmä, lastensuojelun ammattilaiset ja työyhteisöt, palvelutarpeen arviointi sekä sijaishuollon laatukriteerit ja valvonta.</p> <p>Sijaishuollon laatukriteerit ovat toimittaneet Pia Eriksson, Jaana Tervo ja Riitta Laakso (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos) sekä Susanna Hoikkala (Lastensuojelun Keskusliitto).</p>	
Kustantaja	Sosiaali- ja terveysministeriö	
Julkaisun jakaja/ myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi	

Description sheet

Published by	Ministry of Social Affairs and Health and Association of Finnish Local and Regional Authorities		7 August 2020
Authors	Marjo Malja, Aila Puustinen-Korhonen, Päivi Petrelius, Pia Eriksson (eds.)		
Title of publication	Quality recommendation for child welfare		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Social Affairs and Health 2020:22		
ISBN PDF	978-952-00-5597-4	ISSN (PDF)	1797-9854
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-5597-4		
Pages	85	Language	Swedish
Keywords	children, young people, child welfare, quality		
<p>Abstract</p> <p>In 2014, the Ministry of Social Affairs and Health and the Association of Finnish Local and Regional Authorities issued a quality recommendation for child welfare for the first time (Ministry of Social Affairs and Health Publications 2014:6). The quality recommendation has been now updated, taking into account the cooperation work for child welfare carried out under the Programme to address child and family services. The quality recommendation is intended to guide the child welfare work concerning families and children and to support its organisation.</p> <p>The previous recommendation has been supplemented with quality criteria for substitute care and its monitoring. Multi-professional cooperation in child welfare work is now emphasised more than before. The recommendation supports the development of multi-sectoral team structures. According to the recommendation, the obligation to protect children is best met when there is cooperation and trust between the children and young people concerned, those close to them and the employees. A multi-professional team combines the support measures into a coherent service package that meets the needs of the children and their parents.</p> <p>The recommendation describes the principles guiding the child welfare work by categorising them as follows: inclusion, service system, professionals and work communities in child welfare work, assessment of the need for services, and quality criteria for substitute care and its monitoring.</p> <p>The quality criteria for substitute care was edited by Pia Eriksson, Jaana Tervo and Riitta Laakso (National Institute for Health and Welfare) and Susanna Hoikkala (Central Union for Child Welfare).</p>			
Publisher	Ministry of Social Affairs and Health		
Distributed by/ publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: vnjulkaisumyynti.fi		

Innehåll

TILL LÄSAREN	9
1 Principer som styr barnskyddsarbetet	11
1.1 Klienternas människovärde och grundläggande rättigheter	12
1.2 Barnets bästa	13
1.3 Växelverkan	15
1.4 Kvalitet i yrkespersonalens arbete.....	16
1.5 Ansvarsfulla beslut och verksamhetskultur	16
2 Delaktighet	18
3 Barnskyddet som en del av servicesystemet för barn, unga och familjer	23
2.1 Samarbete på klientnivå.....	24
2.2 Ledningens uppgifter.....	25
4 Yrkespersonal och arbetskollektiv inom barnskyddet	28
5 Bedömning under klientrelationen	35
6 Kvalitetskriterier för vård utom hemmet	38
7 Övervakning av vård utom hemmet	39
8 Uppföljning och utvärdering av hur kvalitetsrekommendationen tillämpas ...	40
Centrala begrepp	41
Bilagor	46
KÄLLOR	84

TILL LÄSAREN

Social- och hälsovårdsministeriet och Finlands Kommunförbund gav tillsammans ut Finlands första kvalitetsrekommendation för barnskyddet 2014 (Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2014:5). Innehållet i den första kvalitetsrekommendationen är fortfarande i grunden aktuellt. Under de senaste fyra åren har barnskyddet utvecklats genom brett samarbete med kommuner, landskap och riksomfattande aktörer. Programmet för utveckling av barn- och familjetjänster 2016–2018 har bland annat tagit fram kvalitetskriterier för vård utom hemmet. Kvalitetskriterierna för vård utom hemmet har utarbetats i samarbete mellan Institutet för hälsa och välfärd och Centralförbundet för Barnskydd. Den flerstämmiga processen har involverat experter, serviceproducenter och erfarenhetsexperter från den offentliga, den privata och tredje sektorn på bred basis. Kvalitetsrekommendationen blir ännu mer omfattande och verkningfull än tidigare när den beaktar resultaten av den gemensamma utvecklingen. Därför är det ändamålsenligt att i rekommendationen ta in det innehåll som uppkommit i utvecklingen av barnskyddet inom programmet för utveckling av barn- och familjetjänster för att precisera och fördjupa innehållet i den.

Den uppdaterade kvalitetsrekommendationen understryker ännu starkare än tidigare vikten av ett arbetssätt som bygger på mänskliga relationer, utgår från barnets behov och tillgodoser barnets rättigheter. Skyddsuppdraget genomförs bäst genom ett samarbete som baserar sig på ömsesidigt förtroende mellan barnen, de unga, deras närstående och barnskyddsarbetarna. Att barnskyddet genomförs på ett multiprofessionellt sätt betonas nu mer än tidigare. Rekommendationen stöder utveckling av en teamstruktur baserad på branschöverskridande arbete. Syftet med det multidisciplinära teamet är att samla det stöd som barnet och föräldrarna behöver i en sammanhängande tjänstehelhet.

Kvalitetsrekommendationen för barnskyddet är avsedd att styra utförandet och organisationen av det barn- och familjespecifika barnskyddsarbetet. Kvalitetsrekommendationen bör läsas av

- alla nuvarande och blivande yrkespersoner inom barnskyddet
- alla yrkespersoner som har att göra med barnskyddet
- cheferna inom barnskyddet
- de tjänstemän och förtroendevalda som beslutar om barnskyddets resurser

Kvalitetsrekommendationen är också avsedd för barn och familjer samt deras närstående. Med avseende på barnskyddets kvalitet fokuserar kvalitetsrekommendationen på de aspekter som är viktiga i nutiden och den bör ses över med jämna mellanrum.

Tack till alla som bidragit med innehåll till den uppdaterade rekommendationen!

Kirsi Varhila,
Kanslichef

Hanna Tainio,
Vice verkställande direktör

Kari Ilmonen,
Direktör,
SHM

Tarja Myllärinen,
Direktör,
Finlands Kommunförbund

Oktober 2019

1 Principer som styr barnskyddsarbetet

Alla målsättningar i barnskyddsarbetet och kvalitetsrekommendationen genomsyras av etiska principer.

När barnskyddet utvecklas måste man kontrollera hur etiskt hållbara lösningarna är. Varje yrkesperson och arbetsenhet som arbetar med barnskydd bör fundera över de vad de etiska principerna innebär för den egna arbetsuppgiften och för personalen. När man förbinder sig vid de centrala principerna som styr barnskyddsarbetet kan man erbjuda klienten rätt stöd i rätt tid.

PRINCIPERNA FÖR BARNSKYDDET GRUNDAR SIG PÅ BARNSKYDDSLAGEN (417/2007, 4 §)

Inom barnskyddet ska tillvägagångssättet vara så finkänsligt som möjligt och i första hand innebära stödåtgärder inom öppenvården, om inte barnets bästa kräver annat. När barnets bästa kräver vård utom hemmet, ska sådan ordnas utan dröjsmål. Vård utom hemmet ska ordnas så att strävan efter att återförening familjen beaktas utifrån barnets bästa. Enligt lagen ska barnskyddet

1. främja barnets gynnsamma utveckling och välfärd
2. stödja föräldrarna, vårdnadshavarna och andra personer som svarar för barnets vård och fostran i fostran av och omsorg om barnet
3. sträva efter att förebygga barnets och familjens problem samt
4. tillräckligt tidigt ingripa i problem som observerats.

I den här kvalitetsrekommendationen presenteras de principer som i stor utsträckning styr barnskyddsarbetet och som utgår från de etiska principerna för social- och hälsovården som har publicerats av Riksomfattande etiska delegationen inom social- och hälsovården ETENE¹. Under var och en av de fem allmänna principerna beskrivs de etiska principer som härrör från särdrag inom barnskyddet. De kompletterar de principer som tagits in i barnskyddslagen. När man utvecklar och utvärderar barnskyddsarbetet kan man också använda ETENEs publikation Barn- och ungdomsetik inom social- och hälsovården², som behandlar barn- och ungdomsetik med fokus på barns och ungdomars rätt att delta och bli hörda. Fackorganisationen för högutbildade inom socialbranschen Talentia rf/Yrkesetiska nämnden har publicerat Etiska regler för yrkesmänniskor inom socialbranschen (Helsingfors 2017). Dessa regler utgör en bra yrkesetisk grund även för barnskyddsarbetet.

1.1 Klienternas människovärde och grundläggande rättigheter

Inom barnskyddet betonas särskilt att klienterna ska behandlas människovärdigt och hänsyn tas till deras integritetsskydd. I det dagliga barnskyddsarbetet innebär detta till exempel att alla klienter ska behandlas likvärdigt, icke-diskriminerande och respektfullt. De rättigheter som tillskrivs barnet i Förenta Nationernas (FN) konvention om barnets rättigheter och de skyldigheter som åläggs myndigheterna i konventionsstaterna ska beaktas på alla nivåer. Även FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (funktionsrättskonventionen), som Finland har ratificerat, ska beaktas. I konventionen är artikel 7 om barn med funktionsnedsättning och artikel 23 om respekt för hem och familj de viktigaste punkterna med tanke på barnskyddet. Barnombudsmannen är en självständig statlig myndighet vars verksamhet grundar sig på lag (lagen om barnombudsmannen, 1221/2004). En viktig uppgift för barnombudsmannen är att främja FN:s konvention om barnets rättigheter.³

1 Den etiska grunden för social- och hälsovården, 2011.

2 ETENE-publikationer 42, 2014.

3 Närmare information: www.lapsiasia.fi. På webbplatsen finns flera publikationer och broschyrer om ämnet.

KONVENTIONEN OM BARNETS RÄTTIGHETER⁴

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) är en konvention om mänskliga rättigheter för barn under 18 år. Genom att ratificera konventionen har Finland åtagit sig att följa konventionen i sin lagstiftning och i sitt agerande. Konventionen förpliktar såväl stater och kommuner som föräldrar och andra vuxna.

FN:s kommitté för barnets rättigheter övervakar att barnkonventionen följs och att barnets rättigheter tillgodoses. Staterna rapporterar vart femte år till kommittén om sina framsteg i tillgodoseendet av barnets rättigheter. Konventionen omfattar totalt 54 artiklar. Enligt konventionen har barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ansvaret för barnets uppfostran och utveckling och ska handla så att barnets bästa kommer i främsta rummet. Staten ska stödja dem i deras uppgift.

Konventionens allmänna principer är:

1. Alla barn är jämlika
2. Barnet har rätt till ett gott liv och allmän välfärd
3. Föräldrarna ska ta reda på vad barn tänker om saker och ting och ge dem möjlighet att påverka sin egen vardag
4. Barnets bästa ska prioriteras i alla beslut som rör barn

---

⁴ Barnkonventionen (FördrS 59 och 60/1991, Finlex) och Handbok om barnkonventionen

1.2 Barnets bästa

Vid bedömningen av behovet av barnskydd och vid genomförandet av barnskydd ska barnets bästa beaktas i första hand (barnskyddslagen 4 §). Vid bedömningen av barnets bästa ska uppmärksamhet fästas vid hur olika åtgärdsalternativ och lösningar garanterar barnet

1. en harmonisk utveckling och välfärd samt nära och fortgående mänskliga relationer
2. möjlighet till förståelse och ömhet samt övervakning och omsorg i enlighet med ålder och utvecklingsnivå
3. en utbildning som motsvarar barnets anlag och önskemål
4. en trygg uppväxtmiljö samt fysisk och psykisk integritet
5. utveckling till självständighet och mognad till ansvarsfullhet
6. möjlighet att delta och påverka sina egna ärenden samt
7. beaktande av den språkliga, kulturella och religiösa bakgrunden

Barnets bästa byggs upp av flera olika element som är centrala för barnets välfärd. Arbetet för barnets bästa innebär inom barnskyddet att personalen ska studera barnet och sätta sig in i barnets livssituation på ett övergripande och omsorgsfullt sätt, bygga upp förtroende och avsätta tillräckligt med tid så att de viktigaste kvalitetssäkrande faktorerna kan realiseras: rättvisa, öppenhet, tillförlitlighet, trygghet och proportionalitetsprincipen i barnskyddsåtgärder.

Rättvisa

Kraven på god förvaltning, såsom utredning av alternativ, framläggande av grunder och respektfull behandling av klienterna betonas i varje skede av klientarbetet. Inom barnskyddet realiseras rättvisan endast när lösningar och beslut som rör ett barn grundar sig på barnets bästa. När barnets bästa konkretiseras blir det också lättare för barnet att förstå grunderna för besluten.

I kvalitetsrekommendationen för barnskyddet innebär rättvisa att alla de rättigheter som garanteras i barnkonventionen tillgodoses så fullständigt som möjligt. Rätten till icke-diskriminering är central med tanke på rättvisan, eftersom den tryggar jämlika förutsättningar för alla barn oberoende av bakgrund. Ett barn ska garanteras det skydd och den andel av samhällets medel som barnet behöver, men framför allt rätt att delta i beslutsfattande som rör barnet självt.

Öppenhet och tillförlitlighet

Barnkonventionen betonar att man ska ha respekt för föräldrarnas/vårdnadshavarnas fostransansvar. Detta förutsätter kännedom om barnets utveckling i förhållande till barnets ålder samt öppen information om de former av stöd och tjänster som kan ge barnet och familjen den hjälp de behöver.

Inom barnskyddet kan man inte alltid fatta beslut som uppfyller barnets och föräldrarnas/vårdnadshavarnas önskemål. Därför ska barnskyddets arbetssätt och beslut alltid vara förutsägbara och motiverade.

Trygghet

Inom barnskyddet beaktas tryggheten i såväl de yttre omständigheterna som de mänskliga relationerna och växelverkan. Det viktigaste är att i varje situation beakta och främja barnets trygghetskänsla. Tryggheten ska även betraktas ur familjens och barnskyddsarbetarens synvinkel.

Barnkonventionen betonar trygghetsaspekterna i synnerhet i fråga om utsatta barn och barn som lever under sårbara förhållanden. Inom barnskyddet ska alltså de som ansvarar för skyddet av och omsorgen om barnen vara särskilt uppmärksamma på att tryggheten garanteras för barn på barnskyddsanstalter och i vård utom hemmet. Barnet ska tryggas rätt att uttrycka sin åsikt, rätt att utöva sin rätt till religionsfrihet och rätt att följa sina kulturella seder och bruk utan rädsla för att bli stämplad eller utsättas för diskriminering. Barnets åsikter ska i förhållande till ålder och mognad också beaktas i behandlingen av barnets ärende.

Proportionalitetsprincipen

De åtgärder som myndigheterna vidtar ska stå i rätt proportion till syftet och målen med att hjälpa klienten. Principen är att genomföra uppdraget med så ringa ingripande som möjligt, men samtidigt så att den nödvändiga effekten uppnås (principen om minsta ingripande åtgärd). Detta framhävs framför allt i barnskyddets tvångsåtgärder.

Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter ansvarar för att barnets bästa bedöms och tillgodoses. De kommuner som ansvarar för ordnandet av barnskyddstjänster har i uppgift att se till att de socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter bland annat förfogar över tillräcklig arbetstid för att sätta sig in i barnets situation, överväga och behandla lösningar samt tillsammans med barnet och dess närstående bedöma konsekvenserna av barnskyddsåtgärderna.

1.3 Växelverkan

En god växelverkan kräver att parterna respekterar varandra. Respekt, medmänsklighet och empati är viktiga i ett gott bemötande av klienterna. I barnskyddsarbetet utövas myndighetsmakt och personalen måste fatta beslut som klienterna inte alltid är ense med dem om. Till barnskyddsarbetarnas särskilda interaktiva kompetens hör förmågan att i det egna växelverkansarbetet ta hänsyn till särdragen i barnskyddets verksamhetsmiljö, till exempel till makten i anslutning till myndighetsrollen. Förmåga att hantera svåra situationer så konstruktivt som möjligt och utan att förhastas sig, öppet och i samarbete med barnet och dess närstående behövs till exempel när det handlar om placering och omhändertagande av barn.

1.4 Kvalitet i yrkespersonalens arbete

De som arbetar inom tjänsterna för barn och unga ska vara medvetna om både sitt eget ansvar för barnens fostran och sin skyldighet att stödja föräldraskapet. Barnskyddsarbetaren ska också i ett bredare perspektiv ta till sig ansvaret för sitt arbete gentemot barnet, den unga, familjen, den egna organisationen och samhället. Ledningen ska vara medveten om sitt ansvar för att skapa förutsättningar för god kvalitet i arbetet och vara ett stöd för barnskyddsarbetaren.

1.5 Ansvarsfulla beslut och verksamhetskultur

Barnskyddet är ett övergripande arbete. Framgång i arbetet med enskilda klienter kräver konsekvent stöd av organisationen, den närmaste och högsta ledningen samt de politiska beslutsfattarna. Barnskyddsarbetet försvåras i dag av det splittrade servicesystemet och gränstorna mellan sektorerna.

Beslutsprocesserna, utvecklingsarbetet och ordnandet av tjänsterna ska grunda sig på barnens, de ungas och familjernas behov. Även konsekvenserna av de beslut som fattas ska beskrivas och bedömas ur barnens, de ungas och familjernas synvinkel. De organisationer som ansvarar för tjänsterna och även de enskilda medarbetarna ska se till att barnen, de unga och föräldrarna får information om tjänsterna på ett sätt som de förstår och att deras erfarenheter och respons samlas in som stöd för utvecklingsarbetet.

I bilaga 1 finns en utvärderingsmall i tabellform för genomgång av de etiska principerna med enskilda barnskyddsarbetare/arbetsenheter. Med hjälp av mallen kan man också kontrollera om de etiska principerna har beaktats när tjänster och verksamhetsmetoder utvecklas och förändras.

ELEKTRONISK VÄLFÄRDSBERÄTTELSE⁵

Välfärdsberättelsen är en viktig del av den strategiska planeringen, genomförandet och utvärderingen av den kommunala verksamheten och ekonomin. Den elektroniska välfärdsberättelsen är ett verktyg som med hjälp av välfärdsinformation stöder kommunernas ledning och beslutsfattande. Den kan användas i beredningen av den omfattande berättelsen för fullmäktigeperioden och i den årliga rapporteringen. Användningen grundar sig på planering, genomförande och utvärdering av sektorsövergripande och tvärfunktionell karaktär. Med hjälp av berättelsen får man omfattande kommun- och landskapsspecifik komparativ information om kommuninvånarnas välfärd och tjänster per befolkningsgrupp och om kommunens livskraft, ekonomi och strukturer. Kommunen kan också komplettera den med egenhändigt insamlad information. I berättelsen ingår ett elektroniskt verktyg för förhandsbedömning av konsekvenser som stöd för ett långsiktigt och verkningfullt beslutsfattande. Verktöget kan användas av kommunerna för att på förhand bedöma konsekvenserna av beslutsförslag och jämföra olika beslutsförslag för att fatta bästa möjliga beslut. Kommunernas godkända välfärdsberättelser och förhandsbedömningar av konsekvenser finns tillgängliga för alla på webbplatsen för den elektroniska välfärdsberättelsen. Den elektroniska välfärdsberättelsen används främst av Finlands kommuner och samkommuner. Även andra offentliga aktörer och till exempel forskningsinstitut och läroanstalter kan ha nytta av den.

---

5 <http://www.hyvinvointikertomus.fi>

2 Delaktighet

En väsentlig nyckel till att utveckla effektiva barnskyddstjänster är att stärka barnens, de ungas och föräldrarnas delaktighet. För att vara delaktiga behöver de olika parterna i ett barnskyddsärende uppleva och lita på att de blir hörda och får föra fram sina egna åsikter i ärendet.

Delaktighet i eget ärende

Barnskyddslagens (417/2007) 4 kap. handlar om barns delaktighet. Enligt 20 § ska barnets önskemål och åsikt utredas och beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå då barnskydd genomförs. I 24 § åläggs den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter att övervaka att barnets bästa tillgodoses, hjälpa barnet eller den unga personen att föra sin talan och vid behov anvisa barnet eller den unga personen rättshjälp eller se till att ansökan om en intressebevakare görs i de situationer som avses i 22 §. Av den ändring av 29 § som trädde i kraft den 1 januari 2014 framgår tydligare än tidigare att den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter eller en annan anställd inom barnskyddet som arbetar med barnet eller dess familj ska träffa barnet personligen tillräckligt ofta.

Barn/unga ska få information på ett sätt som de förstår, de ska bli hörda och deras åsikter ska beaktas i enlighet med barnets bästa. De ska på alla sätt ges möjligheter att påverka det arbete som görs med dem: tiden, platsen och sättet att behandla de ärenden som rör deras liv. Ur barnets, den ungas och föräldrarnas perspektiv är det viktigt att veta vem man kan kontakta, till exempel vem som ansvarar för barnets eller den ungas angelägenheter, vem den egna socialarbetaren är och hur hen kan nås. Lika viktigt är det att den barnskyddsarbetare som sköter ärendet har tid att träffa klienten.

DELAKTIGHET STÖDER BARNETS VÄLFÄRD

Enligt Riitta Laakso undersökning⁶ är upplevelsen av att vara delaktig en av de centrala dimensionerna i välfärden hos placerade barn. Därför ska barnets delaktighet stärkas i såväl vardagen som beslutsfattandet som rör barnets liv.

Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter har ett stort ansvar och en stor roll i besluten om barnets liv och barnet ska vara delaktigt i beslutsprocessen. Enligt undersökningen uppfattar barn och unga socialarbetaren som ganska främmande och endast ett fåtal har socialarbetarens kontaktuppgifter.

Endast ett fåtal barn sade sig också ha träffat sin socialarbetare på tumanhand och många barn berättade att socialarbetaren bytts ut. På basis av undersökningen behöver kontakten stärkas mellan placerade barn och de socialarbetare som ansvarar för deras angelägenheter för att det ska bli möjligt att skapa en tillitsfull relation mellan dem.

---

6 Laakso, Riitta: Institutet för hälsa och välfärd (THL) Rapport 2019

Delaktighet i beslutsfattandet

En barnskyddsarbetare ska ha grundläggande kompetens att arbeta på ett sätt som är förenligt med barnets/den ungas ålder och i växelverkan med barnet/den unga/familjen. Ledningen ska för sin del ha tillgång till sådana ledarskapsstrukturer och sådan ledningspraxis som behövs för arbete som utgår från barnet.

I familjevården deltar också familjevårdaren i bedömningen av barnets stödbehov. Familjevårdarna ska garanteras eget stöd för sitt arbete.

I tillsynen över vården utom hemmet är det viktigt att beakta klientens delaktighet. Barnets och föräldrarnas synpunkter på och erfarenheter av platsen för vård utom hemmet är viktiga. Under tillsynsbesöken ska man träffa barnen personligen.

DELAKTIGHET BYGGS UPP I VÄXELVERKAN – BARNSKYDDETS SYSTEMISKA TEAMARBETE SOM EXEMPEL

Ett systemiskt arbetsgrepp kan stärka barnets och de närståendes delaktighet. Viktigt i det systemiska arbetssättet är att man under diskussionerna hör alla närvarandes synpunkter på vad situationen handlar om och vad som kan hjälpa. Även arbetsplanen byggs upp utifrån gemensam diskussion så att det är lättare för barnet och de närstående att förbinda sig vid arbetet.

I bästa fall kan barnet och de närstående delta i diskussionen om situationen och arbetet tillsammans med teamet. Om det inte är möjligt ska den diskussion som förts i teamet nedtecknas så fort som möjligt och diskussionen, tankarna om familjens situation och arbetsplanen behandlas utifrån anteckningarna tillsammans med barnet och familjen. Barnets och familjens synpunkter antecknas i klientberättelsen som ett komplement till teamets diskussion.⁷

---

⁷ Närmare information om den systemiska modellen bl.a. Institutet för hälsa och välfärd (THL) Diskussionsunderlag 7/2017.

Delaktighet i utvecklandet

Genom att involvera barn och föräldrar i utvecklingen av tjänsterna kan medarbetarna och ledningen som ansvarar för tjänsterna bättre förstå barnskyddsarbetets verklighet ur klienternas perspektiv. Kvalitetsrekommendationen utgår från att kommunerna gör upp en plan för att stärka barnens, de ungas och föräldrarnas delaktighet och förbättra barnskyddstjänsterna. Denna plan kan fogas till välfärdsplanen för barn och unga enligt 12 § i barnskyddslagen. Planen ska innehålla konkreta åtgärder för hur man kan främja barnens, de ungas och föräldrarnas delaktighet och utnyttja deras erfarenheter som en del av det dagliga barnskyddsarbetet och den mer omfattande utvecklingen av barnskyddet. Barnens, de ungas och familjernas delaktighet i utvecklingen av tjänster kan realiseras bland annat med hjälp av expertgrupper, diskussionsmöten och utbildningar.

DELAKTIGHET ÄR BÅDE ATTITYD OCH KÄNSLA – EXEMPEL PÅ UNGA SOM ERFARENHETSEXPERTER I PESÄPUU RY

Till grund för arbetet som erfarenhetsexpert ligger ett öppet samarbete, där barn, unga och föräldrar får tillfälle att likvärdigt delta i utvecklingen av tjänsterna. Klienten tillför samarbetet erfarenhetsbaserad kunskap, överlevnadskunskap och förmåga att klara sig i de miljöer som granskas. Ofta kommer också erfarenhetsexpertens känslor fram i ärendet. Som ett resultat av denna växelverkan sammanförs erfarenhetsbaserad och teoretisk kunskap.

Pesäpuu ry har tagit placerade unga med i utvecklingsarbetet. På så sätt uppkom team Selviytyjät, som har som mål att tillsammans med yrkespersoner överväga vad som behöver stärkas eller förebyggas inom barnskyddet och i vilka situationer unga personer behöver hjälp och stöd.

Barnskyddsarbetarna har nytta av att höra de unga berätta sin historia med egna ord. På så sätt klarnar också de betydelser och behov som döljer sig bakom orden. Vissa saker kan tolkas olika av erfarenhetsexperterna och yrkespersonalen, och då skapar diskussionen tillfälle att nå samförstånd.

Pesäpuu ry:s team Selviytyjät har fördelat sin verksamhet med erfarenhetsexperter på tre plan:

1) Det individuella planet, i grupp

Barnet/den unga får uppleva delaktighet och kamratstöd i grupp, till exempel på evenemangen Nuorten foorumi. Verksamheten är i bästa fall en stärkande erfarenhet som hjälper den unga att förstå och dela med sig av sina livshändelser, sin situation och sina känslor och tankar. Ett enda möte eller samtal kan bära den unga över många svårigheter. De ungas idéer kan föras vidare, men det är inget självändamål för kamratstödsgrupperna eller Nuorten foorumi.

2) Organisationsplanet

Barnens/de ungas tankar, erfarenheter och idéer samlas på ett strukturerat, etiskt och respektfullt sätt. På organisationsplanet används de ungas sakkunskap exempelvis för att utveckla lokala nätverk och tjänster.

3) Samhällsplanet

På samhällsplanet används de ungas sakkunskap i barnskyddets påverkansarbete på riksnivå.

För att ta med barn och unga i arbetet krävs att de vuxna tar ansvar och har den beredskap och de färdigheter som behövs. Verksamheten med erfarenhetsexperter ska vara etiskt hållbart utvecklingsarbete. Med hjälp av öppet samarbete görs barnskyddet och tjänsterna för barnfamiljer bättre och mer genomskådliga.⁸

⁸ Läs mer om genomförande av, möjligheter till och iakttagelser kring delaktighet: Handboken Vi tror på dig – Tro du med (sv, fi, en) & handbok för de vuxna: <http://www.lskl.fi/usus>
SALTO Youth Resource Center: We Are All Europeans <https://www.salto-youth.net/rc/cultural-diversity/publications/wearealleuropeans/>

REKOMMENDATIONER

Inom barnskyddet ska man handla så att det finns möjlighet till en kontinuerlig och tillitsfull dialog mellan barnskyddsarbetaren och barnet/den unga personen som är klient hos barnskyddet samt familjen, andra närstående och andra involverade/för barnet viktiga personer. Barnskyddets socialarbete ska alltid när det är möjligt ur klientarbetets perspektiv organiseras enligt principerna för systemiskt teamarbete. (B, L⁹)

Närståendenätverkets medlemmar och deras möjlighet att ge socialt stöd ska definieras individuellt enligt barnets/den ungas och familjens behov och önskemål. (B)

Barnskyddsarbetaren, familjen, de närstående och övriga involverade myndigheter ska förhandla tillsammans om de övriga myndigheternas möjligheter att stödja tillgodoseendet av barnets bästa och hjälpa föräldrarna i deras fostransansvar. (B)

Barnskyddets socialarbetare ska se till att barnets närstående är delaktiga i barnets situation i alla skeden av vården utom hemmet. (B)

Ledningen ska se till att barnen, de unga och familjerna involveras i utvecklingen av tjänsterna. När man inom kommunen gör upp en plan för att stärka barnens, de ungas och föräldrarnas delaktighet och förbättra barnskyddstjänsterna, och den planen ingår i välfärdsplanen för barn och unga, får frågan bättre synlighet också bland klienterna. (L)

---

⁹ I rekommendationen hänvisas i parentes till den aktör som rekommendationen särskilt gäller.
B = barnskyddsarbetare, L = ledning

3 Barnskyddet som en del av servicesystemet för barn, unga och familjer

Målet är att barnet/den unga ska få hjälp och att barnets/den ungas nöd upptäcks oberoende av var barnet/den unga bor eller vilka tjänster hen använder. Utgångspunkten är att de allmänna (universella) tjänsterna ska stödja alla barn, unga och familjer och särskilt stöd (barnskydd och andra specialtjänster) tillhandahålls dem som behöver det efter deras behov. Det är viktigt att tjänsterna ur barnets/den ungas och familjens perspektiv bildar en så integrerad helhet som möjligt. De universella tjänsterna ger familjerna stöd på basnivå och vid sidan av dem tas det särskilda stödet in endast för den tid det behövs.

Därför är bland annat samordnandet av arbetet inom barnskyddet och familjecentren, småbarnspedagogiken och skolan en väsentlig del av kvalitetsarbetet. I praktiken kan detta till exempel innebära att socialarbetet inom barnskyddet involveras i en bedömning av servicebehov som redan inletts vid familjecentret, att barnskyddsarbete bedrivs i skolmiljö eller att arbetspar bildas mellan barnskyddet och familjecentret för arbetet till stöd för föräldraskapet. Även specialtjänsterna ska samordnas. Man ska till exempel säkerställa ett tillräckligt informationsutbyte och samarbete i rätt tid i synnerhet mellan missbrukar- och mentalvårdstjänster för barn och unga så att servicesystemet fungerar smidigt och stöder familjerna som en helhet.

Förutom barnet/den unga ska också föräldrarna och barnskyddsarbetaren kunna lita på servicesystemet och på de arbetsmetoder som används i det. Arbetsmetoderna ska vara mångsidiga och arbetet utföras så att barnskyddsarbetaren också har möjlighet att stödja barnets uppväxtmiljö. En viktig del av utredningen av förhållandena i barnets hem är att vid behov göra oanmälda hembesök. Kvaliteten främjas när man omsorgsfullt väljer vilka arbetsmetoder som ska användas i servicesystemet och hur de passar ihop. Här kan man till exempel ha hjälp av portalen Tidig insats¹⁰.

---

10 www.kasvuntuki.fi

EXEMPEL PÅ KOMMUNERNAS SYNPUNKTER PÅ SERVICESYSTEMET OCH TILLGÅNGEN TILL TJÄNSTER

I kommunenkäten om barnskyddet, som Kommunförbundet genomförde 2017:

I jämförelse med situationen för fem år sedan då enkäten gjordes senast hade tillgången till tjänster försämrats med undantag för dagvården och hemservicen för barnfamiljer som stödåtgärder inom barnskyddets öppenvård.

Barnfamiljernas tillgång till hemservice hade förbättrats avsevärt jämfört med den tidigare enkäten. Av de som svarade ansåg 74 procent att hemservice enligt socialvårdslagen kan ordnas med en rimlig arbetsmängd och väntetid eller oftast utan väntetid och behovsanpassat. Motsvarande andel bland barnskyddets klienter var också 74 procent.

Tillgången till tjänster hade försämrats i alla hälsovårdstjänster som utvärderades. Allra störst var försämringen i tillgången till mentalvårdstjänster för barn. För fem år sedan kunde den servicen ordnas med en rimlig arbetsmängd och väntetid eller utan väntetid och behovsanpassat i 63 procent av de kommuner som svarade på enkäten, 2017 endast i 37 procent av de kommuner och samkommuner som svarade.

Allvarliga brister och fördröjningar förekom också i tillgången till hälso- och sjukvårdens undersökningar som behövs för utredning av misstänkta sexuella övergrepp mot och misshandel av barn.

2.1 Samarbete på klientnivå

Arbetet inom barnskyddet är både övergripande och krävande och ansvaret ligger hos den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter med stöd av ett kompetent barnskyddsteam. De beslut som fattas inom socialvården kräver ofta samarbete mellan många yrkespersoner. Till exempel när det handlar om våld i nära relationer och familjevåld eller illabehandling av barn krävs samtidigt och samordnat arbete av många yrkespersoner. I dessa situationer kan man bland annat behöva akut garantera säkerheten, sätta in stöd och krisarbete i anslutning till eventuell separation, ordna barnvård, hälso- och sjukvård och terapi för barnen och föräldrarna och ordna familjens ekonomi. Även när barnet/den unga och familjen är klienter hos barnskyddet ska alla samarbetsparter genom tjänsterna inom sitt verksamhetsområde se till att barnet/den unga/föräldrarna får den hjälp de behöver.

Rekommenderad praxis med tanke på ett fungerande samarbete är att barnskyddet meddelar den myndighetsinstans som har gjort en barnskyddsanmälan att anmälan har mottagits och lämnar namn och kontaktinformation för den byrå eller den barnskyddsarbetare som sköter ärendet. Genom att lämna kontaktinformation underlättar man myndighetssamarbetet i situationer där man i ett senare skede blir tvungen att ta upp ärendet på

nytt. Arbetet till stöd för barnet och familjen kan fortgå smidigt när man dessutom agerar så att den yrkesperson som har gjort barnskyddsanmälan och övriga myndigheter i den mån som behövs är med om att utreda barnets ärende och erbjuda stöd. Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter har i uppgift att samordna myndighetssamarbetet i barnskyddsärendet. I denna roll ska den ansvariga socialarbetaren se till att myndigheterna känner till syftet och målen med samarbetet i individuella situationer.

Med hjälp av klientplanen kan man komma överens om arbetet med familjen. Att göra upp flera klientplaner samtidigt (till exempel planer för barnskyddet, småbarnspedagogiken, vuxensocialarbetet och missbrukarvården) är ansträngande för både barnskyddsarbetarna och klienten. Det kan också leda till motstridiga mål. Därför ska myndigheterna i första hand göra upp gemensamma klientplaner.

De multiprofessionella expertgrupperna inrättades för att stödja barnskyddsarbetarna i deras krävande arbete. I 14 § i barnskyddslagen definieras en multiprofessionell expertgrupp som en av kommunen eller flera kommuner tillsammans tillsatt grupp som består av representanter för social- och hälsovården, experter i fråga om barns uppväxt och utveckling och andra experter som behövs i barnskyddsarbetet. Syftet med gruppen är att se till att den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter har tillgång till sakkunskap om barns uppväxt och utveckling, hälsovård, juridisk expertis samt annan expertis som behövs i barnskyddsarbetet. Konsultativt stöd och specialkunskande behövs även i fortsättningen, men samtidigt ska man säkerställa att det multiprofessionella stödet integreras smidigt i arbetet med enskilda barn och familjer.

2.2 Ledningens uppgifter

Ett högkvalitativt arbete är inte bara resultatet av en enskild medarbetares insatser, utan involverar ledningen och organisationen på bred basis. Myndighetssamarbete och multiprofessionalism behövs för att barnet/den unga som är klient hos barnskyddet ska få rätt hjälp i rätt tid. Ledarna inom olika verksamhetsområden och de politiska beslutsfattarna ska säkerställa att tjänsterna och organisationerna är strukturerade på ett sätt som stöder expertsamarbetet i ärenden som rör barn och unga (bland annat användning av arbetstid, beslut). I första hand ska hjälp och stöd ges i barnets/den ungas naturliga uppväxtmiljö och genom tjänster avsedda för alla barn/unga.

Arbets- och ansvarsfördelningen mellan olika medarbetargrupper och tjänster ska vara tydlig. Det bör dock observeras att förfaringssätten ska anpassas efter barnets och familjens situation. På organisationsnivå ska man se till arbetets kontinuitet i övergångsskeden när servicehelheten för barnet kompletteras med barnskyddsaktörer eller när barnskyddsarbetet avslutas. Kompetensbasen för det multiprofessionella arbetet ska stärkas och

metoder hittas för att samordna barnets och de närståendes vård-, klient- och myndighetsprocesser till en helhet som stärker barnets och familjens välmående.

Avtal på ledningsnivå behövs för att garantera personalens möjligheter och engagemang i det gemensamma arbetet. Även barnskyddets systemiska teamarbetsmodell med flera aktörer är avsedd att utgöra en struktur i det gemensamma arbetet som samlar olika aktörer och tjänster till en fungerande helhet kring barnet och familjen som är klienter hos barnskyddet. Ledningen ansvarar för att man inom tjänsterna på bred basis förbinder sig vid sådana gemensamma arbetsstrukturer och principer.

Ur ledningens perspektiv är omsättningen i personalen en faktor som försämrar arbetets kvalitet. I synnerhet den stora omsättningen bland socialarbetare fördröjer hjälpen till barnen och försvårar uppbyggandet av förtroende mellan barnet, föräldrarna och socialarbetaren. Det är ledningens uppgift att skapa sådana arbetsförhållanden som bidrar till att garantera kontinuiteten i barnskyddsarbetet och personalen. Satsningarna på välbefinnande i arbetet omfattar bland annat effektiv organisering av arbetet, utbildningsmöjligheter, högkvalitativ ledning, fungerande fysiska arbetsmiljöer och lämpligt antal klienter. Välbefinnande i arbetet främjas i arbetskollektiven av sådana reflektiva strukturer där personalen kan diskutera och behandla arbetet tillsammans¹¹.

Kommunerna ska också informera aktivt om barnskydds- och familjetjänsterna inom sitt område, eftersom vetskapen om att tjänsterna finns skapar trygghet och tillit även när tjänsterna (ännu) inte behövs. Lokal kontaktinformation gör det lättare att snabbt hitta rätt tjänst. Informationen gör det också lättare att sätta in tjänsterna i rätt tid. Varje område har sitt eget specifika utbud av tjänster, eftersom en del av serviceproducenterna är lokala aktörer och tjänsterna organiseras på olika sätt. I den lokala informationen om tjänsterna kan man använda exempelvis handboken för barnskyddet¹² och uppgifterna om tjänster för barn, unga och familjer i webbtjänsten Kasvun kumppanit¹³. Det är viktigt att klienten också får information om socialombudsmannen och om möjligheterna att få oberoende råd och information.

När servicesystemet utvecklas är det viktigt att komma ihåg att målet att främja barnets välbefinnande kräver att man kan identifiera bekymmer och svårigheter samt hitta styrkor och resurser på ett sätt som tar hänsyn till barnet. Ett arbetsgrepp som utgår från barnet svetsar samman de olika barnskyddarbetarna, föräldrarna och barnet i samarbetet och säkerställer att arbetet koncentreras till sådant som främjar barnets välfärd. Klientrespons ska samlas in och utnyttjas systematiskt så att den kanaliserar klienternas erfarenheter av servicesystemet till de instanser som fattar besluten och så att den förbättrar arbetets verkningsfullhet.

11 Bl.a. Yliruka, Laura: Självreflektion som en del av reflektiva strukturer (2015)

12 <https://thl.fi/sv/web/handbok-for-barnskyddet>

13 <https://thl.fi/sv/web/barn-unga-och-familjer>

REKOMMENDATIONER

Barnskyddet ska meddela den myndighet som har gjort en barnskyddsanmälan att anmälan har mottagits samt lämna namn och kontaktinformation för den byrå eller den barnskyddsarbetare som sköter ärendet. (B, L¹⁴)

Den yrkesperson som har gjort barnskyddsanmälan ska vara med om att utreda barnets ärende och erbjuda stöd i nödvändig omfattning. Övriga myndigheter ska delta när det behövs. (B)

Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter ska samordna myndighetssamarbetet kopplat till barnskyddsärendet och se till att myndigheterna känner till syftet och målen med samarbetet i individuella situationer som rör barn och familjer. (B)

När man meddelar barnet och vårdnadshavaren om att barnskyddsarbetet har inletts ska man samtidigt tala om vad barnskyddsarbetet innebär i praktiken och ge exempelvis ett infopaket om barnskyddet i form av en tryckt handbok till klienterna och upplysa dem om servicen på kommunens webbplats. Klienten ska också få information om socialombudsmannens tjänster och klientens rättsmedel. (B, L)

Under det första mötet – och vid behov även under framtida möten – ska man gå igenom principerna för barnskyddsarbetet tillsammans med klienterna (inklusive möjligheten till öppen dokumentation). (B)

Ledningen ska stödja barnskyddsarbetarnas förmåga och möjligheter att arbeta utgående från barnet och de mänskliga relationerna genom att ansvara för bland annat resurstilldelning, prioriteringar och kompetensutveckling. Ledningen ska också se till att förtroendet mellan klienten och barnskyddsarbetaren inte bryts i onödan, till exempel i samband med organisationsförändringar. (L)

Det stöd som klienten får ska vara skraddarsytt för klientens behov och intensivt när så behövs. (B, L)

Arbetsätten ska vara mångsidiga och metoderna tillförlitliga. Hembesök – vid behov oanmälda – hör till arbetet. (B, L)

Den multiprofessionella expertgruppen ska stödja barnskyddsarbetet i dess olika processer (L)

Klientrespons om tjänsterna ska samlas in systematiskt. (L)

---

141 rekommendationen hänvisas i parentes till den aktör som rekommendationen särskilt gäller.
B = barnskyddsarbetare, L = ledning

4 Yrkespersonal och arbetskollektiv inom barnskyddet

Socialarbetet inom barnskyddet är krävande arbete på specialnivå och grunden för det skapas genom undervisningen för examen i socialt arbete på universitetsnivå. Behärskan- det av de färdigheter som arbetet kräver förutsätter dock intensivt stöd från arbetskolle- ktivet efter examen, till exempel omfattande inskolning, mentorskap och andra former av stöd för lärande i arbetet under de första arbetsåren inom barnskyddet. De organisationer som ansvarar för barnskyddet bör tillsammans med universiteten i sina områden skapa modeller för lärande i arbetet som introduktion i barnskyddets socialarbete för nyan- ställda¹⁵.

Interaktionsfärdigheter är viktiga i barnskyddets klientarbete. Med hjälp av dem skapas en tillitsfull klientrelation. Det är viktigt att ha förmåga att arbeta dialogiskt med både enskilda klienter och i olika gruppsituationer så att man kan bygga upp en trygg och lyhörd atmosfär. Barnskyddsarbetarna ska känna till barnets rättigheter och kunna foku- sera på barnets bästa i alla arbetskedan. De ska kunna bemöta olikhet och arbeta med människor från olika kulturer. De ska känna till principerna för gott förvaltningsförfarande och kunna arbeta transparent i relation till klienterna. De ska också vara förtroagna med de lagar och förordningar som styr arbetet. De ska ha kunskap om barnets utveckling, psy- kiska störningar och trauman samt risk- och skyddsfaktorer för barnets utveckling. Social- arbete kräver insikt i hur ekonomisk och annan ojämlikhet påverkar barn och familjer och förmåga att ta hänsyn till det i arbetet. Medarbetarna ska känna till servicenätet, kunna planera sitt eget arbete och kunna samarbeta även i omfattande nätverk. De ska kunna re- flektera över sitt eget och teamets arbete och medvetet lära sig nytt kontinuerligt.¹⁶

Arbetskraftsresurserna inom barnskyddet är bristfälliga av många orsaker. Till exempel svårigheterna att locka kompetenta sökande till socialarbetartjänster och vikariat är ett

15 En arbetsgrupp tillsatt av Institutet för hälsa och välfärd utarbetar som bäst en rapport över vad den social- arbetare som ansvarar för ett barns angelägenheter ska kunna och vilka slags strukturer som behövs som stöd för lärandet i arbetet och kompetensen.

16 Lastensuojelun osaamiskartta.Turun yliopisto.

allvarligt problem. Enligt en arbetskraftsenkät som Kommunarbetsgivarna gjorde 2017 fanns i kommunerna ett arbetskraftsunderskott på 6,4 procent när det gällde socialarbetarna inom barnskyddet. Inom social- och hälsovården var underskottet 2,5 procent för socialhandledarna och 3,4 procent för närvårdarna. Kommunerna hade ökat antalet socialarbetare inom barnskyddet med 300 från 2012 till 2017.

ENLIGT KOMMUNFÖRBUNDETS ENKÄT TILL KOMMUNERNA OM BARNSKYDDET 2017:

- I 60 procent av kommunerna och samkommunerna var resurserna i socialarbetet antingen fullt tillräckliga eller ganska tillräckliga. Den största arbetskraftsbristen gällde vikarier för socialarbetarna. Endast i var tredje kommun och samkommun hade barnskyddet tillräcklig tillgång till vikarier för socialarbetarna.
- Av de kommuner och samkommuner som svarade var arbetskraftsresurserna inom familjearbetet tillräckliga eller ganska tillräckliga i 77 procent och inom socialhandledningen ganska eller fullt tillräckliga i 52 procent.
- Av de kommuner som svarade hade 37 procent tillräcklig eller ganska tillräcklig tillgång till juridisk expertis.

Barnskyddsarbetet organiseras på mycket olika sätt i olika regioner. Det är viktigt att ledningen och de förtroendevalda ser till att personalen har möjlighet att göra ett högkvalitativt arbete. Det ligger på medarbetarens ansvar att vinnlägga sig om sin egen kompetens och att stärka sin professionalitet.

Socialöverrådet Aulikki Kananoja har på ministeriets begäran utrett överbelastningen inom barnskyddet och framfört åtgärdsförslag¹⁷. Ett av de viktigaste förslagen är att skapa landskapsvisa färdplaner för övergången från kommunspecifikt till landskapsspecifikt barnskydd och samtidigt uppdatera barnskyddet till att motsvara nutidens behov. I sin slutrapport föreslog Aulikki Kananoja att klientantalet per barnskyddsarbetare i nuläget ska begränsas till 25 klienter. Utredaren ansåg dock att fastställandet av personalresurser, inklusive klientdimensioneringen i olika uppdrag, är en operativ uppgift och inte en fråga som ska lösas på lagstiftningsnivå. I sin rapport påpekar Aulikki Kananoja också att det behövs en ny teambaserad bedömning av personaldimensioneringen efter landskapsreformen och att den arbetsrelaterade belastningen kräver stöd för arbetsförhållandena och ledningen. Det väsentliga är att arbetets verkningsfullhet följs upp och utvärderas.

17 Kananoja, Aulikki m.fl. 2019

Personalresurserna inom barnskyddet ska möjliggöra dialog, växelverkan och delaktighet. Kommunerna ska vara uppmärksamma på personalstrukturen och på att det finns tillräckligt med tid för klientmöten och dokumentation av klientärenden. Rekommendationen är att man i princip i nuläget ska begränsa klientantalet för enskilda barnskyddsarbetare till 25, men att man på varje arbetsplats ska utreda vilken mängd personal och tidsmässig insats per klientärende som är lämpliga i barnskyddsarbetet på just den arbetsplatsen, med hänsyn till exempelvis regionala faktorer, innehåll och klienternas servicebehov.

När man granskar klientantalet per barnskyddsarbetare ska man också beakta konsekvenserna av ändringar i lagstiftningen. Bland annat höjningen av den övre åldersgränsen för rätten till eftervård från 21 till 25 år påverkar personalbehoven och organiseringen av uppgifterna¹⁸. Till exempel avstånden och tillgången till kompetent personal påverkar i betydande mån hur arbetet kan organiseras effektivt.

Arbetet kan indelas i direkta och indirekta arbetsuppgifter. Tidsåtgången på arbetsplatsnivå kan ses över så att socialarbetaren och de andra teammedlemmarna som arbetar med barnet exempelvis reserverar i genomsnitt 6 h/mån./barn för direkta processrelaterade uppgifter, såsom utredning av behovet av barnskydd, klientplan, brådskande placering, beredning av omhändertagande, dokumentation, beslut, planer, utlåtanden, grupp-specifikt klientarbete eller arbete med samarbetspartner, och under det aktiva arbetsskedet reserverar tillräckligt med tid för arbete med barnet och barnets närstående. Den tid som går åt till ett klientärende kan emellertid variera mycket beroende på hur krävande och utmanande det enskilda fallet är.

När barnets situation leder till en kris där barnskyddets stöd är nödvändigt behövs ofta intensivt arbete med barnet och familjen. Barnskyddsarbetet ska kunna organiseras så att arbetet inleds i snabb takt efter barnskyddsanmälan och den relaterade första kontakten. Barnets situation och behov av barnskydd ska börja utredas, men samtidigt ska man också kunna erbjuda barnet och familjen tillräckligt stöd. För utarbetandet av en arbetsplan ska barnet och familjen snabbt kallas till ett gemensamt möte där situationen diskuteras och arbetsplanen görs upp. Barnskyddsarbetarna ska under de första veckorna och månaderna med en ny klient kunna arbeta intensivt så att barnets situation stabiliseras och en god arbetsrelation skapas till klienterna. Intensivt arbete kan i början innebära flera möten i veckan och senare möten varje eller varannan vecka. Det kan behövas möten i olika sammansättningar och möten med nätverk. Under hela processen ska man också träffa barnet på tumanhand.

Dimensioneringen ska således möjliggöra ett intensivt och högkvalitativt relationsbaserat arbete som också innefattar omsorgsfullt myndighetsarbete som stärker klientens

---

18 Riksdagen godkände i mars 2019 en ändring av åldersgränsen för eftervård i barnskyddslagen. Den utvidgade eftervårdsförpliktelsen är en ny uppgift för kommunerna och kräver ny resurstilldelning (100 % finansiering).

rättigheter. En enskild socialarbetares arbetssituation kan göras mer flexibel om arbetet organiseras som teamarbete. När hela teamet känner barnet och familjen kan man jämna ut belastningstoppar genom att flexibelt komma överens om stödet för barnet och familjen inom teamet och nätverket.

Dimensioneringen ska förutom det direkta klientarbetet också beakta de processrelaterade uppgifterna som socialarbetarna ansvarar för, såsom utredning av behovet av barnskydd, uppdatering av klientplaner, beredning av brådskande placeringar och omhändertaganden samt övriga uppgifter som hänför sig till barnskyddets myndighetsroll och beslutsfattande.

GEMENSAM UTVECKLING AV BARNSKYDDET

Den gemensamma utvecklingen av barnskyddet har byggts upp inom ramen för programmet för utveckling av barn- och familjetjänster till ett nätverk med olika aktörer där syftet är att samla yrkespersoner och experter inom barnskyddet och socialvården från olika håll i landet. Verksamhetsidén är att samordnat utarbeta nationellt enhetliga principer och verksamhetsmodeller för barnskyddets centrala verksamhetsområden. Nätverket förbinder sig att forskningsbaserat utveckla praxis och principer inom barnskyddet, att göra klienterna delaktiga och att samarbeta med erfarenhetsexperter. Till den gemensamma utvecklingen kallas personer som arbetar med utvecklingen och ledningen av barnskyddet, Finlands Kommunförbund, kompetens- och stödcentren¹⁹, nätverket av kompetenscenter inom det sociala området, organisationer, universitet, högskolor, organisationer som samordnar verksamheten med erfarenhetsexperter, yrkespersoner, forskare och representanter för samarbetspartner inom den övriga socialvården, hälso- och sjukvården och utbildningsväsendet. Den gemensamma utvecklingen samordnas av Institutet för hälsa och välfärd.

Utvecklingen fokuserar på tjänster på specialnivå men relaterar också samordnande till utvecklingen på både den grundläggande och den mest krävande nivån. Inom ramen för den gemensamma utvecklingen och under ledning av social- och hälsovårdsministeriet skapas nationella riktlinjer, principer och verksamhetsmodeller som styr det praktiska barnskyddsarbetet.

Den eftersträvar nyttan är att förenhetliga barnskyddets arbetspraxis i öppenvården och vården utom hemmet och att systematiskt säkerställa klienternas delaktighet i utvecklingsarbetet inom barnskyddet och socialvården för barn, unga och familjer. Den gemensamma utvecklingen stärker det arbetsgrepp som bygger på ett systemiskt tänk som en grundläggande inriktning inom barnskyddets socialarbete. Inom ramen för den gemensamma utvecklingen integreras det yrkes- och innehållsrelaterade utvecklingsarbetet i den rättsliga grunden. Utvecklingsarbetet förenar forskningsdata, yrkespersonernas expertis och klienternas erfarenhetskunskap. Den fragmenterade och splittrade lokala utvecklingen samordnas till en nationell helhet så att överlappande utvecklingsarbete och onödigt arbete kan elimineras. Resultatet är en gemensam syn på principerna för högkvalitativt och verkningsfullt arbete. Särdragen i barnskyddsarbetet klargörs och kan också kommuniceras utåt. Verksamhetsmodellen kopplas till den handledning som erbjuds via handboken för barnskyddet.

19 Närmare information om centren i social- och hälsovårdsministeriets rapport 2019:30

I barnskyddets arbetskollektiv behövs också reflektion över det egna arbetet. Det är viktigt att man på arbetsplatserna med jämna mellanrum frågar sig hur den egna verksamheten påverkar barnens och familjernas upplevelser och den hjälp de får. Strukturerna på arbetsplatsen ska ge möjlighet att stanna upp och utvärdera den egna verksamheten. Inom barnskyddet är det viktigt att personalen kontinuerligt studerar sina egna och andras erfarenheter, utmanar sina egna föreställningar samt lär sig och utvecklar nya arbets- och tänkesätt.

Kravet på reflektiv expertis och ständigt lärande i arbetet gäller förutom enskilda medarbetare också barnskyddets arbetskollektiv och barnskyddet som organisation. De reflektiva processerna på arbetsplatsen gör det lättare att förnya arbetet och göra det mer meningsfullt och att stärka expertisen. Bedömningen av enskilda barn och familjer och även det övriga barnskyddsarbetet ska betraktas som en del av den större organisationen. Enskilda barns barnskyddsprocesser påverkas av riktlinjerna, instruktionerna och arbets- och förfaringssätten i organisationen och på arbetsplatsen.

Kritisk intern utvärdering är viktigt även i teamen. Teamen samlar kollektiv yrkeskunskap som i betydande mån styr de enskilda medarbetarnas arbete. Även om teamarbetet i bästa fall kan höja arbetskvaliteten anmärkningsvärt och effektivisera behandlingen av barnets ärende kan det leda till arbetsrutiner som i alltför hög grad styr teammedlemmarna mot invanda sätt att tänka och agera. Gemensam yrkesmässig reflektion över det egna arbetet hjälper medarbetarna och arbetsplatserna att stärka sin expertis och närmare fundera över drivkrafterna och motiven i den egna verksamheten. En central form av kvalitetssäkring inom barnskyddet är att se till att personalen och ledningen har tillräcklig kompetens och får arbetshandledning. Arbetshandledningen ger möjlighet till individuell och kollektiv systematisk reflektion och stöder den kunskapsbaserade expertisen i barnskyddsarbetet.

Organisationerna ansvarar också för att hanteringen av klientuppgifter följer bestämmelserna, är smidigt organiserad och stöder arbetet. Man ska fästa uppmärksamhet vid dokumentationen och förbättra personalens kompetens på detta område samt komma överens lokalt om hur klientärendena ska registreras. Att dokumentationen är aktuell och korrekt är också viktigt för ett kunskapsbaserat ledarskap. För att kunna bedöma resursbehovet och sköta organisationen av arbetet och stödet för medarbetarna behöver ledningen ett på uppdaterad dokumentation baserat klientregister över de barn som är klienter hos barnskyddet. I praktiken betyder detta att både inledning och avslutning av klientrelationer inom barnskyddet ska registreras i realtid i barnskyddets klientregister.

Enligt 34 § i socialvårdslagen avslutas klientrelationen när det för kännedom antecknas i socialvårdens klienthandling att det inte finns någon grund för att ordna socialvård. Det samma kan tillämpas på barnskyddet så att klientrelationen hos barnskyddet avslutas när

det inte längre finns behov av barnskyddets stödåtgärder och det planmässiga och mål-inriktade barnskyddsarbetet har avslutats. Att uppgiften om att klientrelationen avslutas införs i klientregistret och meddelas klienten muntligt eller skriftligt är också viktigt med tanke på klientens rättsskydd. Barnskyddet bör inte ha klienter vars situation enbart följs upp. Barnskyddsarbetet är till sin natur aktivt och målinriktat förändringsarbete som grundar sig på den klientplan som gjorts upp tillsammans med familjen.

Arbetets öppenhet, dokumentationens tidsenlighet och klientens delaktighet skulle förbättras avsevärt om man inom barnskyddet hade tillgång till bärbara datorer för att registrera klientuppgifter och planer tillsammans med klienten, till exempel i samband med hembesök och förhandlingar.

REKOMMENDATIONER

Varje barnskyddsarbetare ska ha möjlighet att delta i utvecklingen av det egna arbetet, även i eventuella arbetsrelaterade forsknings- och utvecklingsnätverk. (B, L²⁰)

Det kunnande som krävs i barnskyddsarbete ska definieras tydligt och kompetensen stödjas planmässigt i synnerhet när det gäller medarbetare som inleder sin yrkesbana inom barnskyddet. (L)

Uppgiftsfördelningen mellan barnskyddsarbetarna ska utvecklas vidare, bland annat mellan närvårdare, socialhandledare och socialarbetare. (B, L)

Ledningen ska se till att det utöver expertis på socialarbete inom barnskydd även finns tillgång till juridisk, psykologisk, psykiatrisk och pedagogisk expertis på arbetsplatsen. (L)

Utgångspunkten i organiseringen av barnskyddsarbetet är att det ska finnas högst 25 klienter per socialarbetare inom barnskyddet. Klientantalet per medarbetare påverkas dock också av regionala faktorer, innehåll, klientens servicebehov och övriga tillgängliga resurser samt resursbehov som föranleds av ändringar i lagstiftningen, såsom höjningen av rätten till eftervård från 21 till 25 år. En enskild socialarbetares arbetsituation kan göras mer flexibel om arbetet organiseras som teamarbete. (L)

När arbetet utvecklas ska man minimera de olägenheter som klienterna orsakas av personalomsättningen. Detta kan göras bland annat genom att man säkerställer att en och samma barnskyddsarbetare följer klienten genom de olika skedena av barnskyddsprocessen. (L)

När det gäller fortbildning och utveckling av arbetet ska kontinuerlig handledning och kontinuerligt lärande betonas framom enstaka utbildningar. (L)

Arbetshandledning ska ordnas för den personal som utför klientarbete. (L)

Barnskyddsarbetarna ska ges möjlighet att utvecklas till mentorer inom barnskyddsarbetet och vara mentorer för kollegor på den egna arbetsplatsen eller på andra arbetsplatser (B, L).

Medarbetarna och arbetsplatserna ska utvärdera sin egen verksamhet och utnyttja forskningsbaserad kunskap. (B, L)

Dokumentationen är särskilt viktig. Personalens kompetens ska förbättras i fråga om dokumentation och tillvägagångssätten ska avtalas lokalt. (B, L)

När en klientrelation hos barnskyddet inleds och avslutas ska uppgiften införas i barnets handlingar i realtid och meddelas klienten muntligt eller skriftligt. (B)

²⁰ I rekommendationen hänvisas i parentes till den aktör som rekommendationen särskilt gäller. B = barnskyddsarbetare, L = ledning

5 Bedömning under klientrelationen

En viktig uppgift i bedömningen av barn och familjer är att identifiera barnets och familjens stödbehov i ett tidigt skede så att det är möjligt att dimensionera och tidsanpassa stödet rätt. Bedömning ingår ofta i det inledande skedet i klientrelationer. Det sätt på vilket bedömningen genomförs är därför viktigt också med tanke på uppbyggandet av förtroende i relationerna mellan barnskyddsarbetarna och klienterna. Bedömningen ska genomföras så att den i sig stöder och stärker barnets välfärd och föräldraskapet.

Bedömningen syftar till att skydda barnet mot illabehandling, våld och alla risker som hänför sig till barnets utveckling och välfärd. Med tanke på barnets rättigheter ska även barnet betraktas som en aktiv deltagare i bedömningen. Barnet har rätt att få information, uttrycka sin åsikt och få sin röst hörd. Barnet har dock också rätt att låta bli att delta i bedömningen.

Det största hindret för ett högkvalitativt bedömningsarbete är brådska på grund av för mycket arbete. Ett alltför stort antal klienter kan i kombination med tidsfristerna för de lagstadgade processerna leda till regelrätta fel i organisationernas bedömning när de till exempel i behandlingen av barnskyddsanmälningar eller bedömningen av barnets situation tillämpar "snabbpraxis" för att få kontroll över arbetsbelastningen.

Bedömningsarbetet inom barnskyddet ska vara målinriktat och syfta till att ge stöd. Att man gör en bedömning i barnets ärende får inte avbryta de stödtjänster och hälso- och sjukvårdstjänster som barnet och familjen får eller utgöra ett hinder för att sådana tjänster sätts in. Utgångspunkten är att man gör en bedömning av familjen enligt socialvårdslagen och att barnskyddet kopplas in när man anser att det finns behov av barnskydd²¹. Behovet av barnskydd kan också bedömas direkt som en separat process. Behovet av barnskydd ska utredas i den omfattning som klientens situation kräver. Om utredningen leder till en klientrelation inom barnskyddet ska bedömningen av barnets och föräldrarnas situation fortsätta i de olika skedena av barnskyddet.

---

21 Institutet för hälsa och välfärd (THL) anvisning 4/2018

I samband med den bedömning som görs medan ett barn är klient inom barnskyddet ska man utreda barnets och familjens situation. Dessutom är det viktigt att utreda vilken typ av stöd barnet och familjen upplever att de behöver och vilka tjänster de har beredskap att ta emot. Det är också viktigt att barnet och dess närstående själva får föra fram sina synpunkter på situationen och stödbehovet och definiera mål för arbetet. När bedömningen görs gemensamt utgör den grunden för en klientplan som familjen kan förbinda sig vid. Under klientrelationens gång är det viktigt att tillsammans med barnet och dess närstående granska vilken effekt det stöd och de tjänster som tillhandahållits har haft och om barnet och familjen upplevt sig ha nytta av dem.

Eftersom barnets och familjens stödbehov ofta är flerdimensionella är målet för bedömningen också att klarlägga samarbetet och arbets- och ansvarsfördelningen mellan olika parter redan i det inledande arbetskedet. En bedömning som görs tillsammans med barnet och familjen och deras nätverk ska leda till en gemensamt utarbetad klientplan och systematiskt genomförande av stödformerna. Med hjälp av bedömningen ska man också kontrollera att klienterna upplever att tjänsterna är sammanhängande och kontinuerliga. Överlappande och separata bedömningar i olika tjänster ska undvikas.

För bedömningen behövs gemensamma verktyg, till exempel en delad referensram som hjälper såväl barnet och familjen som yrkespersonerna att få en bild av vilka frågor som behöver behandlas och varför. Inom barn- och familjeservicen ska man med ledningens stöd komma överens om hur samarbetet i bedömningen ska utformas. En referensram som är gemensam för många aktörer och som på bred basis beaktar alla delområden i barnets välfärd är att rekommendera, eftersom den hjälper de olika aktörerna att definiera sin egen roll i bedömningen. Den gemensamma ramen är ett verktyg för de olika yrkespersonerna och en delad plattform som kompletteras av de olika aktörernas bedömningar/utredningar. Den ger också möjlighet att utveckla elektroniska verktyg till exempel för klienternas självutvärdering.

Inriktningen på helheten innebär att arbetet och kunskapsbildningen i bedömningen styrs av en holistisk människosyn. Barnets och familjens välfärd granskas som en helhet bestående av olika delområden. Om tillhandahållandet av stöd kräver fördjupad kunskap om ett visst delområde i barnets eller familjens välfärd under klientrelationens gång eller när barnets och familjens situation förändras, ska den övergripande bedömningen kompletteras eller fördjupas till den delen. Allra bäst lyckas bedömningen när både familjemedlemmarna och barnskyddsarbetarna har fått ny kunskap och nya insikter om familjens situation och tillsammans kunnat fundera över vilka metoder som behövs för att sätta in det nödvändiga stödet till familjen.

Att utgå från barnet och familjen förutsätter att alla som deltar i bedömningen är likställda kunskapsmässigt sett. Kärnan i barnskyddets bedömning är barnets egna åsikter och erfarenheter, tankar och önskemål. När bedömningen utgår från barnet innebär den att man möter barnet, samlar information om och med barnet samt reflekterar över den och tolkar den tillsammans. Möten inom ramen för bedömningen ska stärka barnets upplevelser av trygghet, tillit och respekt. Arbetsmetoderna och till exempel mötes- och förhandlingssituationerna ska planeras så att de tar hänsyn till barnet. Föräldrarna har en central roll när det gäller att bedöma barnets och familjens situation, ställa upp mål och sätta in stöd och tjänster

Relationsbaserad och dialog som principer i bedömningen innebär att den ska sikta mot att klargöra klientens genuina upplevelser av vardagen och allt det som klienten ställs inför i sin situation. Utgångspunkten är att genuin förståelse endast kan uppstå genom att man genuint lär känna varandra. I arbetet med barn ska utgångspunkten alltid vara en positiv erkänsla som innebär att man vill veta vem barnet är och vad barnet tycker är viktigt. I bedömningen ska man inte närma sig barnet genom att leta efter problem. I stället för att eftersträva "det normala" ska man värdesätta olikhet och identifiera resurser. När man söker lösningar ska fokus ligga på att identifiera barnets och familjens resurser och tillhandahålla stöd med hjälp av gemenskaper i vardagen.²²

REKOMMENDATIONER

Bedömningen av klientens situation ska vara en integrerad del av de olika skedena i klientprocessen inom barnskyddet och den ska göras under tjänsteansvar. (L²³)

Man ska möta barnet/den unga och föräldrarna i samband med bedömningen och utreda deras beredskap att ta emot stöd, så att stödåtgärder kan sättas in på rätt sätt. (B)

I bedömningen ska man utreda barnets/den ungas samlade situation som helhet, så att de berörda personerna förstår varför en bedömning görs, vad som bedöms och hur bedömningen genomförs. (B, L)

²³ I rekommendationen hänvisas i parentes till den aktör som rekommendationen särskilt gäller. B = barnskyddsarbetare, L = ledning

²² Hanna Tulensalo, Kirsti Kumpulainen ja Marjatta Kekkonen (2016) Monitoimijainen arviointi. Teoksessa Eri-tyis- ja vaativan tason palvelujen työpajaprosessin raportit. THL. Työpäpöri 26/2017.

6 Kvalitetskriterier för vård utom hemmet

Det praktiska genomförandet av socialtjänster ska vara lagenligt, säkert och till sin kvalitet sådant att man kan svara på barnens behov och uppnå målen för vården utom hemmet. Kvalitetskriterierna för vård utom hemmet bygger delvis på bestämmelserna om grundläggande och mänskliga rättigheter och på den nationella lagstiftningen om barnskyddet. Vissa kriterier är alltså förpliktande till följd av denna bakgrund. Därtill omfattar kriterierna forskningsbaserade rekommendationer för hur vården utom hemmet ska ordnas och produceras på ett högkvalitativt sätt. Inledningsvis ges en översikt av barnets viktigaste rättigheter i vården utom hemmet och i själva kriterierna har de punkter som utgår från annan bindande lagstiftning märks ut som fotnoter.

Kärnan i fastställandet av kriterierna har varit barnets perspektiv, dvs. vad som gör vården utom hemmet högkvalitativ ur barnets synvinkel. Det finns totalt 12 kvalitetskriterier och de har ordnats enligt processen från val av form och plats för vården till barnets ankomst till platsen, barnets vardag på vårdplatsen, utflyttningen därifrån och avslutandet av vården. Ett av kriterierna gäller planmässigheten i och dokumentationen av vården utom hemmet.

Aktörerna har delats in på följande sätt: socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter, familjevårdare i uppdragsförhållande, instans som ansvarar för familjevårdarens stöd, familjevårdare i professionella familjehem, anstaltsarbetare och egenvårdare/egenhandledare, producent av anstaltservice och ansvarig person på enheten, kommun/samkommun. De olika aktörernas uppgifter och ansvar i förhållande till barnet fastställs utifrån barnet som individ. Därför fokuserar kriterierna på att garantera individens välfärd även om barnet växer upp i en barngrupp och en gemenskap. Kvalitetskriterierna för vård utom hemmet finns i bilaga 2.

REKOMMENDATIONER

De olika aktörerna ska beakta alla kvalitetskriterier för vård utom hemmet när de ordnar, upphandlar, producerar och övervakar vård utom hemmet. (B, L)

7 Övervakning av vård utom hemmet

Inom ramen för programmet för utveckling av barn- och familjetjänster utarbetades en modell för övervakning av vård utom hemmet²⁴, som presenteras i en sammanfattning i bilaga 3. Den är en handlingsmodell för styrning och övervakning av vård utom hemmet som är barnorienterad och baserad på barnets rättigheter. Syftet med modellen är att göra befintliga tillvägagångssätt klarare och enhetligare samt skapa klarhet i rollerna och ansvarsfördelningen inom styrningen och övervakningen. I modellen särskiljs övervakningen av vårdplatsen och övervakningen av barnet och den tar hänsyn till särdragen i olika former av vård utom hemmet. Målet med modellen är att stärka de barnvänliga rättsmedlen och metoderna för att höra placerade barn och unga om deras behov på placeringsplatsen.

Institutet för hälsa och välfärd inleder 2019 ett forsknings- och utvecklingsprojekt som finansieras av social- och hälsovårdsministeriet och som syftar till att utreda placerade barns erfarenheter och behandling särskilt med avseende på vilka faktorer som stöder och förbättrar barnens välfärd. Ett annat mål är att utreda vilka faktorer som på olika nivåer underlättar eller försvårar åtgärdandet av missförhållanden. Ytterligare ett mål är att stärka och utveckla metoderna för åtgärdande av missförhållanden. Projektet siktar mot en ändring i sätten att höra barn och unga och strukturerna för det på alla nivåer. Det avser alltså att påverka praxis, dvs. systematiskt stärka och utveckla barnens delaktighet och inflytande inom det praktiska sociala arbetet (övervakning). Stöd och styrning ingår i kvalitetssäkrandet och kvalitetsuppföljningen (kontrollen) som en positiv dimension av övervakningen.

REKOMMENDATIONER

Övervakningen av vård utom hemmet utvecklas i kommunerna/landskapen som beaktar modellen för övervakning och tillämpar den på sitt eget område. (B,L²⁵)

²⁵ I rekommendationen hänvisas i parentes till den aktör som rekommendationen särskilt gäller. B = barnskyddsarbetare, L = ledning

²⁴ Hoikkala, Susanna; Kojo, Raija; Tervo, Jaana; Aaltonen, Teija (2017), Modell för styrning och övervakning av vård utom hemmet

8 Uppföljning och utvärdering av hur kvalitetsrekommendationen tillämpas

Utöver de kvalitetsrekommendationer som beskrivs ovan rekommenderas också att man i den välfärdsplan för barn och unga som avses i 12 § i barnskyddslagen beskriver kommunens befintliga kvalitetskriterier och kvalitativa mål som används för att följa upp och utveckla barnskyddet. Den elektroniska välfärdsberättelsen och barnkonsekvensanalysen är konkreta verktyg även när det gäller att utvärdera kvaliteten på barnskyddet i kommunerna.

På det nationella planet genomförs uppföljningen och bedömningen av hur kvalitetsrekommendationen för barnskyddet tillämpas som ett led i den gemensamma utvecklingen av barnskyddet och uppdateringen av handboken för barnskyddet. Rekommendationen ses över efter behov.

Centrala begrepp

Vuxensocialarbete

Med vuxensocialarbete avses socialt arbete som är inriktat på vuxna personer på grund av bland annat problem med vardagslivet, problem med fattigdom/försörjning, missbruksproblem och mentala hälsoproblem samt individuella följder av utslagning och arbetslöshet.

Klient

En klient inom barnskyddet är ett barn/en ung person samt föräldrarna/vårdnadshavarna, vars servicebehov utreds eller som tillhandahålls barnskyddstjänster.

Stödåtgärder inom öppenvården

Syftet med stödåtgärderna inom öppenvården är att främja och stödja ett barns positiva utveckling samt stödja och stärka förmågan och möjligheterna att fostra hos föräldrarna, vårdnadshavarna och personer som svarar för barnets vård och fostran (barnskyddslagen 34 §).

Människovärde

Människovärdet utgör grunden för de mänskliga rättigheterna. I kvalitetsrekommendationerna avses med människovärde att varje människa har ett värde i sig.

Ledning

Med ledning avses kommunens fullmäktige, nämnder och tjänstemannaledning.

Kvalitet

Med kvalitet avses tjänsternas kapacitet att systematiskt, effektivt, kostnadseffektivt och i enlighet med bestämmelserna uppfylla de servicebehov som klienterna bedöms ha. En service av god kvalitet bidrar till att bibehålla eller förbättra klientens funktionsförmåga och välfärd.

Barn

När barn nämns i kvalitetsrekommendationen avses personer under 18 år.

Barnets bästa

När man eftersträvar barnets bästa strävar man efter att tillgodose alla rättigheter enligt FN:s konvention om barnets rättigheter samt barnets välfärd som helhet. Barnets bästa konkretiseras bland annat i 4 § i barnskyddslagen, som beskrivs i kapitel 2 i rekommendationen.

Barnskydd

Enligt barnskyddslagen är barnskydd det barn- och familjeinriktade barnskydd som genomförs genom att utreda behovet av barnskydd, upprätta klientplaner och ordna stödåtgärder inom öppenvården. Till det barn- och familjeinriktade barnskyddet hör också brådskande placering och omhändertagande av barn samt därtill ansluten vård utom hemmet och eftervård.

Barnskyddsanstalt

Enligt 57 § i barnskyddslagen avses med barnskyddsanstalter barnhem, skolhem och andra med dem jämförbara barnskyddsanstalter.

Utredning av behovet av barnskydd

I en utredning av behovet av barnskydd bedöms barnets uppväxtförhållanden, vilka möjligheter vårdnadshavarna eller andra personer som svarar för barnets vård och fostran har att sörja för barnets vård och fostran samt behovet av barnskyddsåtgärder (barnskyddslagen 26 §). Bedömningen görs i den omfattning som omständigheterna i det aktuella fallet förutsätter.

Närstående nätverk

Med närstående nätverk avses alla de människor som är med och stöder barnet samt vården och fostran av barnet, eller som skulle ha möjlighet till det.

Ung person

Med en ung person avses i kvalitetsrekommendationen en person mellan 18 och 24 år.

Service och tjänster

I kvalitetsrekommendationen avses med service och tjänster de tjänster som barnskyddet kan erbjuda klienten.

Grundläggande fri- och rättigheter

Grundlagen (731/1999) fastställer de grundläggande fri- och rättigheterna, som myndigheterna ska trygga för alla medborgare. Till de grundläggande fri- och rättigheterna hör:

- jämlikhet
- rätt till liv, personlig frihet och integritet
- den straffrättsliga legalitetsprincipen
- rörelsefrihet
- skydd för privatlivet
- religions- och samvetsfrihet
- yttrandefrihet och offentlighet
- mötes- och föreningsfrihet
- rösträtt och rätt till inflytande
- egendomsskydd
- kulturella rättigheter
- rätt till eget språk och egen kultur
- näringsfrihet och rätt till arbete
- rätt till social trygghet
- ansvar för miljön
- rättsskydd

Familjevård

Familjevård är vård av eller annan omsorg om en person under en del av dygnet eller dygnet runt i familjevårdarens privathem eller i den vårdbehövandes hem (familjevårdslagen 263/2015 3 §). Professionell familjevård är familjevård som ges i professionella familjehem med stöd av tillstånd enligt 7 § i lagen om privat socialservice (familjevårdslagen 263/2015).

Sekretess

Med stöd av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) är myndighetshandlingar i regel offentliga, om de inte är sekretessbelagda enligt lag. Enligt lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) ska uppgifter om socialvårdsklienter eller andra enskilda personer som samlas in av barnskyddet hållas hemliga. Sekretessen omfattar handlingssekretess, tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande.

Vård utom hemmet

Med vård av barn utom hemmet avses att vården och fostran av ett barn som omhändertagits enligt 49 § i barnskyddslagen, ett i brådsökande ordning placerat barn eller ett barn som placerats med stöd av ett interimistiskt förordnande enligt 83 § i lagen ordnas utanför hemmet.

Bilagor

1. Utvärderingsmall
2. Kvalitetskriterier för vård utom hemmet
3. Sammanfattning av modellen för övervakning av vård utom hemmet
4. Sammandrag av kvalitetsrekommendationerna

Kvalitetsrekommendation bilaga 1 Utvärderingsmall för de etiska principerna

Allmän etisk princip	Att beakta i barnskyddsarbetet	Exempel på hur man kan utvärdera sitt eget arbete	Egen bedömning, vad betyder principen i mitt arbete/på min arbetsplats?
Aktörerna respekterar klienternas människovärde och grundläggande fri- och rättigheter	Inom barnskyddet betonas särskilt att klienterna ska behandlas människovärdigt och hänsyn tas till deras integritetsskydd. I det dagliga barnskyddsarbetet innebär detta exempelvis att alla klienter ska behandlas lika, utan diskriminering och med respekt. Konventionen om barnets rättigheter iaktas i verksamheten.	<ul style="list-style-type: none"> - Jag svarar inte i telefon när en annan klient är närvarande. - Jag förvarar handlingar som rör klienternas ärenden omsorgsfullt så att utomstående inte ser dem, inte ens av en slump. - Jag har satt mig in i konventionen om barnets rättigheter. 	
Barnets bästa är utgångspunkten för barnskyddet	RÄTTVISA Kraven på god förvaltning, såsom utredning av alternativ, framläggande av grunder och respektfull behandling av klienterna, betonas i varje skede av klientarbetet. I kvalitetsrekommendationen för barnskyddet innebär rättvisa att alla de rättigheter som garanteras i barnkonventionen tillgodoses så fullständigt som möjligt.	<ul style="list-style-type: none"> - Jag motiverar lösningar som gäller barnet och konkretiserar i besluten hur de tillgodoser barnets bästa. - Jag ser till att ett barn som är min klient får vara delaktigt i beslutsfattandet som rör barnet självt. 	
	ÖPPENHET OCH TILLFÖRLITLIGHET Barnkonventionen betonar att man ska ha respekt för föräldrarnas/vårdnadshavarnas fostransansvar. Detta förutsätter, också inom barnskyddet, öppen och tillförlitlig information om barnets utveckling i förhållande till barnets ålder och om de former av stöd och tjänster som kan ge barnet och familjen den hjälp de behöver.	<ul style="list-style-type: none"> - Jag beaktar barnets ålder och utvecklingsnivå när jag berättar för ett barn som är min klient vad barnskydd är och vilket stöd barnet har möjlighet att få. - Jag talar om för familjen vilka alternativen är i ärendet och informerar om hur vi kan gå vidare. 	
	TRYGGHET Inom barnskyddet beaktas tryggheten i såväl de yttre omständigheterna som de mänskliga relationerna och växelverkan. Det viktigaste är att i varje situation beakta och främja barnets trygghetskänsla. Tryggheten ska även betraktas ur familjens och barnskyddsarbetarens synvinkel.	<ul style="list-style-type: none"> - Jag utreder hur tryggt ett barn känner sig och hur barnets trygghetskänsla kan förbättras. Jag kommer också ihåg att kontrollera att barn i vård utom hemmet känner sig trygga. - Jag uppmanar barnet att berätta sina åsikter. 	
	PROPORTIONALITETSPRINCIPEN De åtgärder som myndigheterna vidtar ska stå i rätt proportion till syftet och målen med att hjälpa klienten. Principen är att genomföra uppdraget med så ringa ingripande som möjligt, men samtidigt så att den nödvändiga effekten uppnås (principen om minsta ingripande åtgärd).	<ul style="list-style-type: none"> - När jag fattar beslut om åtgärder som behövs i barnskyddsärenden överväger jag vilken åtgärd som åstadkommer den verkan som behövs, men påverkar familjens självständighet och integritet i så liten utsträckning som möjligt. 	

Allmän etisk princip	Att beakta i barnskyddsarbetet	Exempel på hur man kan utvärdera sitt eget arbete	Egen bedömning, vad betyder principen i mitt arbete/på min arbetsplats?
Växelverkan	En god växelverkan kräver att parterna respekterar varandra. Respekt, medmänsklighet och empati är viktiga vid bemötandet av klienterna. Yrkespersoner inom barnskyddet behöver en särskild styrka och kompetens för växelverkan och konstruktiv hantering av konfliktsituationer med klienter – såväl barn som vuxna.	<ul style="list-style-type: none"> - Jag ber mina kolleger och klienter ge respons om mina interaktionsfärdigheter. - Jag försöker förbättra mina interaktionsfärdigheter och min förmåga att hantera svåra konfliktsituationer. - Jag orkar försöka på nytt även när det är svårt att kommunicera med klienten. 	
Kvalitet i yrkespersonens arbete	De som arbetar inom tjänsterna för barn och unga ska vara medvetna både om sitt eget ansvar för barnens fostran och om sin skyldighet att vara ett stöd för föräldraskapet. Barnskyddsarbetaren ska också i ett bredare perspektiv ta till sig ansvaret för sitt arbete gentemot barnet, den unga, familjen, den egna organisationen och samhället. Ledningen ska vara medveten om sitt ansvar för att skapa förutsättningar för god kvalitet i arbetet och vara ett stöd för barnskyddsarbetaren.	<ul style="list-style-type: none"> - Jag deltar i den fortbildning som min arbetsgivare tillhandahåller och gör också i övrigt aktiva insatser för att uppdatera min kompetens. - Jag följer den forskning som bedrivs inom mitt område och försöker utnyttja resultaten i mitt arbete. - Jag talar om för min chef om jag upplever att det är omöjligt att göra ett bra jobb och söker en lösning för att förbättra situationen. 	
Ansvarsfulla beslut och verksamhetskulturen	Framgång i arbetet med enskilda klienter kräver konsekvent stöd av organisationen, den närmaste och högsta ledningen samt de politiska beslutsfattarna. Beslutsprocesserna, utvecklingsarbetet och ordnandet av tjänsterna ska grunda sig på barnens, de ungas och familjernas behov. Även konsekvenserna av de beslut som fattas ska beskrivas och bedömas ur barnens, de ungas och familjernas synvinkel. De organisationer som ansvarar för tjänsterna och även de enskilda medarbetarna ska se till att barnen, de unga och föräldrarna får information om tjänsterna i begriplig form och att deras erfarenheter och respons samlas in som stöd för utvecklingsarbetet.	<ul style="list-style-type: none"> - Det är viktigt att de beslut som fattas i en enskild klients ärende motiveras, så jag är särskilt uppmärksam på motiveringen. - Jag deltar i diskussionen om hur arbetet ska fördelas. - Om barnskyddet inom mitt område är av dålig kvalitet, förmedlar jag budskapet till beslutsfattarna och ger förslag till förbättringar. - Om barnkonsekvensanalys och elektroniska välfärdsberättelser ännu inte används i kommunen, föreslår jag att de ska tas i bruk som verktyg i beslutsfattandet. 	

Bilaga 2 Kvalitetskriterier för vård utom hemmet

BAKGRUND

Vård utom hemmet ska genomföras på ett lagenligt och säkert sätt och med sådan kvalitet att man kan svara på barnens behov och uppnå målen för vården. Grunden för de här kvalitetskriterierna för vård utom hemmet är de grundläggande och mänskliga rättigheterna samt den nationella lagstiftning som styr barnskyddet. Därtill omfattar kriterierna forskningsbaserade rekommendationer för hur vården utom hemmet ska ordnas och produceras på ett högkvalitativt sätt. Kärnan i en högkvalitativ vård utom hemmet är barnets rättigheter. Finland ratificerade FN:s konvention om barnets rättigheter 1991 som en del av den nationella lagstiftningen (FördrS 59 och 60/1991). Konventionen innehåller fyra centrala allmänna principer på vilka alla andra rättigheter enligt konventionen bygger. De allmänna principerna är: barnets bästa (artikel 3.1), barnets rätt att få sina åsikter beaktade (artikel 12), diskrimineringsförbud (artikel 2) och barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6). FN utfärdade separata riktlinjer för alternativ omvårdnad av barn 2010 (FN:s riktlinjer för alternativ omvårdnad av barn 2010) och det centrala innehållet i dem har beaktats i utarbetandet av de nationella kvalitetskriterierna.

BARNETS RÄTTIGHETER I VÅRD UTOM HEMMET

Med vård av barn utom hemmet avses att vården och fostran av ett omhändertaget barn, ett i brådskande ordning placerat barn eller ett barn som placerats med stöd av ett förordnande av förvaltningsdomstol ordnas utanför hemmet.²⁶ Vård av barn utom hemmet kan ordnas som familje- eller anstaltsvård eller på något annat sätt som motsvarar barnets behov²⁷. Ett barn kan tillfälligt även placeras i sina föräldrars eller någon annan vårdnadshavares vård och fostran²⁸. Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter ansvarar för att vården av barnet utom hemmet ordnas *i enlighet med barnets individuella behov*. Syftet med vården utom hemmet är att trygga en balanserad utveckling och välfärd för barnet enligt barnets individuella behov och önskemål.

26 Barnskyddslagen (417/2007), Barnskyddslagen, 49 § 1 mom.

27 Barnskyddslagen 49 § 2 mom.

28 Det här är möjligt när barnets återgång till hemmet förbereds efter en placering utom hemmet, eller när det med hänsyn till barnets bästa av något annat skäl är motiverat (barnskyddslagen 49 § 3 mom.).

En klient har rätt till socialvård av god kvalitet och gott bemötande utan diskriminering från den som lämnar socialvård²⁹. Detta ska även beaktas i genomförandet av vård utom hemmet (till exempel vid valet av vårdplats och under vårdens gång), oberoende av vårdform och serviceproducent. Även producenten av vård utom hemmet ska respektera barnets mänskliga och grundläggande rättigheter och iaktta den nationella lagstiftningen.

Enligt FN:s riktlinjer för alternativ omvårdnad av barn ska man särskilt i fråga om placerade barn säkerställa följande:

- Trygghet och skydd mot alla former av illabehandling och utnyttjande samt frihetsberövande
- Kontakt till närstående personer i enlighet med barnets bästa
- Hälsosam och näringsrik mat, med hänsyn till religiös övertygelse
- Hälsöfrämjande och hälso- och sjukvårdstjänster
- Utbildning
- Rätt att utvecklas genom lek och fritidsaktiviteter med hänsyn till särskilda behov
- Kontakt till andra barn och andra medlemmar av lokalsamhället
- Tillgodoseende av religiösa och andliga behov och annan övertygelse
- Rätt till privatliv
- Vårdarnas positiva, trygga och omtänksamma relation till barnet
- Tillräcklig övervakning
- Övervakning och fostran enligt ålder och utvecklingsnivå
- Rätt till en utsedd betrodd vuxen som barnet kan kontakta när som helst
- Rättsmedel
- Minnen från uppväxten, till exempel en bok om barnets levnadshistoria

Barnets bästa

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) sattes i kraft i Finland genom en lag 1991. Enligt konventionen är alla barn (under 18 år) självständiga individer med egna mänskliga rättigheter. Vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.³⁰ Alla som arbetar med barn är skyldiga att prioritera barnets bästa. Vad som är barnets bästa ska bedömas *individuell* utifrån barnets särskilda situation och barnets särdrag. På bedömningen inverkar till exempel barnets ålder och utvecklingsnivå: ju mognare barnet är, desto mer tyngd ska ges åt barnets egna åsikter.

29 Lag om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) 4 §.

30 Barnkonventionen artikel 3.1

Barnets bästa har i vår lagstiftning definierats i bland annat socialvårdslagen och barnskyddslagen³¹. I barnskyddsarbetet ska barnets bästa bedömas i ljuset av dem:

- En harmonisk utveckling och välfärd samt inhämtande av nödvändiga kunskaper och färdigheter
- Nära och fortgående mänskliga relationer
- Möjlighet till förståelse och ömhet samt övervakning och omsorg i enlighet med ålder och utvecklingsnivå
- En utbildning som motsvarar barnets anlag och önskemål
- En trygg uppväxtmiljö
- Fysisk och psykisk integritet
- Utveckling till självständighet och mognad till ansvarsfullhet
- Möjlighet att delta och påverka i frågor som gäller barnet självt
- Hänsyn till språklig, kulturell och religiös bakgrund.

Särskild hänsyn ska tas till de mest utsatta barnen, till exempel barn med särskilda behov på grund av sjukdom eller skada, barn som hör till minoritetsgrupper, asylsökande och barn som blivit utnyttjade eller utsatts för våld³².

Barnets rätt till skydd och omvårdnad

Alla barn har rätt till sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för deras välfärd³³. Barnet ska skyddas mot alla former av fysiskt och psykiskt våld, skada och misshandel, vanvård eller försumlig behandling eller illabehandling. I första hand ska stödet riktas till barnets biologiska familj så att den kan ge barnet ett tillräckligt skydd och tillräcklig omvårdnad. Om detta inte är tillräckligt eller förenligt med barnets bästa ska alternativ omvårdnad garanteras.³⁴

Enligt lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt ska barn ges en god vård och uppfostran samt ägnas en med hänsyn till barnets ålder och utvecklingsnivå behövlig tillsyn och omsorg. Barnet bör om möjligt ges en trygg och stimulerande uppväxtmiljö samt en utbildning som motsvarar dess anlag och önskemål. Barnet har, även i vård utom hemmet, rätt att få förståelse och ömhet. Barnet får inte undertryckas, agas eller utsättas

31 Barnskyddslagen 4 § och socialvårdslagen (1301/2014) 5 §.

32 FN:s kommitté för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att få sitt bästa satt i främsta rummet (artikel 3.1), CRC/C/GC/14.

33 Barnkonventionen artikel 3.2

34 Barnkonventionen artikel 19 och 20, barnskyddslagen 2 § 3 mom.

för annan kränkande behandling.³⁵ Det bör också beaktas att barnkonventionen förbjuder bland annat omänsklig eller förnedrande behandling och bestraffning av barn³⁶.

Barn i vård utom hemmet ska tillhandahållas social- och hälsovårdstjänster enligt barnets behov samt annat stöd som främjar barnets rehabilitering. Under vården utom hemmet har barnet rätt till de hälso- och sjukvårdstjänster barnet behöver. Barnet har också rätt till grundläggande utbildning och småbarnspedagogik på samma sätt som andra barn.³⁷ Rehabilitering och återanpassning ska äga rum i en miljö som främjar barnets hälsa, självrespekt och värdighet.³⁸

Barnets delaktighet

Barnets och dess närståendes delaktighet ska tryggas i planeringen av och under vården utom hemmet. Barnet ska alltså i enlighet med sin ålder, utvecklingsnivå och funktionsförmåga och med hjälp av nödvändiga stödåtgärder (till exempel stöd för beslutsfattande) få vara med och göra upp planer och fatta beslut om sitt liv så att barnets vilja och barnets bästa beaktas.

Det är barnets grundläggande rättighet, om barnet med avseende på ålder och utvecklingsnivå är i stånd att bilda egna åsikter, att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska också tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Barnet ska särskilt beredas möjlighet att höras i alla domstols- och administrativa förfaranden som rör barnet. Enligt vår grundlag ska barn bemötas som jämlika individer och de ska ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva.³⁹

Rätten för barn i vård utom hemmet att vara delaktiga förpliktar bland annat socialarbetarna i kommunen, personalen på barnskyddsanstalter och familjevårdarna. Rätten att fritt uttrycka sin åsikt innebär att barnet när det så vill också kan låta bli att delta och uttrycka sina synpunkter. Man får inte utöva påtryckning på barnet eller försöka påverka barnets åsikter. Att fritt uttrycka sin åsikt förutsätter att samtalssituationen är trygg och att barnet bemöts med respekt. När barnets åsikter utreds får man naturligtvis inte skada barnet. Den starkaste formen av delaktighet är rätten att fatta beslut självständigt.⁴⁰

35 Lag angående vårdnad av barn och umgängesrätt (361/1983), 1 § 2–3 mom. Barnskyddslagen 4 a §. Lagen om ändring av lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (190/2019) träder i kraft den 1 december 2019.

36 Barnkonventionen artikel 37.1

37 Barnskyddslagen 15 §, hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) 69 § 1 mom., barnskyddslagen 52 a §.

38 Barnkonventionen artikel 39 och FN:s kommitté för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 13 (2011): Barnets rätt till frihet från alla former av våld.

39 Barnkonventionen artikel 12, grundlagen 6 § 3 mom.

40 FN:s kommitté för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 12 (2009) Barnets rätt att bli hörd. Artikel 22–25. CRC/C/GC/12

Barn ska garanteras rätten till delaktighet som individer i sitt eget ärende och i grupp⁴¹. Det rekommenderas till exempel att anstalterna ska ha strukturer som främjar delaktigheten, att barnen får delta i upprättandet och översynen av planerna för egenkontroll och att det finns kamratstödsgrupper som också kan användas i tillsynen över platserna för vård utom hemmet. Kommunerna bör höra barn och unga i utvecklingen av barnskyddstjänster och den relaterade kvalitetsbedömningen.⁴²

Barnskyddsanstalterna ska från ingången av 2020 utarbeta en plan om gott bemötande. Barnen ska om de så vill ha rätt att delta i utarbetandet av planen. I planen ska bland annat antecknas hur barnen har hörts i utarbetandet och bedömningen av planen. Planen ska gås igenom med alla barn. (Barnskyddslagen 61 b § 3 mom.)

Barnets rätt till information och utredande av barnets åsikt

Alltid när behovet av barnskydd bedöms, beslut fattas om ett barn eller en ung person och barnskydd genomförs ska barnet eller den unga ges information i det egna ärendet. Barnet eller den unga ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i ärendet. Barn som vårdas utom hemmet har rätt att på tumanhand träffa sin socialarbetare eller en annan anställd inom barnskyddet för att samtala om frågor som gäller barnet självt.⁴³

Dessutom ska särskild uppmärksamhet fästas vid barnets eller den ungas åsikter och önskemål i enlighet med ålder och utvecklingsnivå⁴⁴. Barn och unga har alltså rätt till delaktighet oberoende av sin ålder. När barnet blir äldre ska barnets egna åsikter ges större tyngd.

Barnets åsikt ska utredas finkänsligt samt så att det inte onödigt skadar relationerna mellan barnet och föräldrarna och andra personer som står barnet nära. Utredandet av barnets åsikt är alltså utgångspunkten, som man dock kan avvika från i sådana fall där utredningen skulle äventyra barnets hälsa eller utveckling eller den i övrigt är uppenbart onödig.⁴⁵

Barnet har alltså i princip rätt att få information i sitt ärende, men i samband med utredande av åsikt och hörande får barnet inte lämnas sådana uppgifter som äventyrar dess

41 FN:s kommitté för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 12 (2009) Barnets rätt att bli hörd. Artikel 10. CR/C/C/ GC/12

42 Hoikkala, m.fl. Modell för styrning och övervakning av vård utom hemmet. Institutet för hälsa och välfärd diskussionsunderlag 19/2017, s. 31–33.

43 Barnskyddslagen 5 § och 53 §.

44 Barnskyddslagen 5 § och 20 § 1 mom.

45 Barnskyddslagen 20 § 1 och 3 mom., närmare i handboken för barnskyddet <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/ty-oprosessi/huostaanotto/huostaanoton-valmistelu/lapsen-mielipiteen-selvittaminen> och <https://thl.fi/fi/web/lasten-suojelun-kasikirja/tyoprosessi/lasten-osallisuus>

utveckling eller strider mot någon annan synnerligen viktig enskild fördel för barnet⁴⁶. Barnet har också med stöd av 12 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet rätt att ta del av de uppgifter som ingår i en myndighetshandling och som gäller barnet, om inte det föreligger grund för begränsning enligt 11 § i samma lag (till exempel när utlämnande av uppgifter ur handlingen skulle strida mot barnets bästa)⁴⁷.

Socialarbetaren ska på ett sätt som är anpassat till barnets ålder och utvecklingsnivå ge barnet information om dess egen och familjens situation och klargöra varför barnet omhändertagits och placerats⁴⁸. Den information som ges barnet ska bland annat inkludera uppgift om hur kontakten mellan barnet och dess närstående ska ordnas och vilka förutsättningar och möjligheter det finns för en återförening med familjen. Informationen ska ges i en sådan form att barnet förstår innehållet och innebörden och så att barnets förtroende för och anknytning till föräldrarna inte rubbas.

Hörande enligt förvaltningslagen

Ett barn som fyllt 12 år ska ges tillfälle att bli hört i ett barnskyddsärende som gäller barnet självt vid sidan av sin vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare⁴⁹. Barnet får kräva tjänster och motsätta sig beslut som gäller barnet. Barnet har rätt att ta del av handlingar som gäller barnet självt och ska höras bevisligen i enlighet med 34 § i förvaltningslagen när beslut fattas⁵⁰. Barnet ska också informeras om tagna beslut och möjligheterna att överklaga.

Även i vården utom hemmet ska man alltså med barn av alla åldrar **utreda deras åsikt**. Barn som fyllt 12 år ska **höras i enlighet med förvaltningslagen** bland annat när följande beslut fattas i anslutning till vården utom hemmet:

- Beslut om omhändertagande och placering i vård utom hemmet
- Beslut om ändring av platsen för vård utom hemmet
- Beslut om att omhändertagandet avslutas
- Begränsning av kontakterna
- Begränsning av rörelsefriheten
- Isolering
- Särskild omsorg.

46 Barnskyddslagen 20 § 4 mom.

47 <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/toimijat-tyon-tuki-hallinto/hallinto/tiedon-hankkiminen-lastensuojelun-tarpeisiin-ja-sen-luovuttaminen/tietojen-antaminen#Asianosaisen%20ja%20muun%20asiaan%20osallisen%20oikeus%20saada%20tietoa%20asiakirjasta>; Texten skriven av PD Mirjam Araneva.

48 Barnskyddslagen 53 §.

49 Barnskyddslagen 20 § 2 mom.

50 Närmare: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/toimijat-tyon-tuki-hallinto/hallinto/tiedon-hankkiminen-lastensuojelun-tarpeisiin-ja-sen-luovuttaminen/hallintolain-34-n-mukaisesta-kuulemisesta>. Texten skriven av PD Mirjam Araneva.

Barn som fyllt 12 år har också självständig rätt att söka ändring hos förvaltningsdomstolen bland annat i ovan nämnda beslut⁵¹.

Barnets rätt till nära mänskliga relationer och kontinuitet

En av de viktigaste rättigheterna för barn som vårdas utom hemmet är barnets rätt att hålla kontakt med sina föräldrar och andra barnet närstående personer⁵². Det handlar om barnets rättighet och den kan begränsas endast i sådana situationer som avses i lag och när det är förenligt med barnets bästa⁵³.

I vården utom hemmet ska barnets kontakt med den biologiska familjen och andra barnet närstående personer, såsom vänner, grannar och tidigare vårdare, uppmuntras och främjas om det är förenligt med skyddet av barnet och med barnets bästa. Om barnet inte har kontakt med sina familjemedlemmar ska barnet informeras om deras situation. (Punkt 81 i FN:s riktlinjer för alternativ omvårdnad av barn)

Till barnets rätt att ha kontakt med sina närstående anknyter en skyldighet att regelbundet bedöma möjligheten att återförening familjen. Enligt barnskyddslagen ska strävan efter att återförening familjen beaktas utifrån barnets bästa när klientplanen för ett barn i vård utom hemmet utarbetas och ses över. Samma princip understöds genom skyldigheten att utarbeta en separat klientplan till stöd för föräldraskapet, om det inte är uppenbart onödigt.⁵⁴

Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter eller en annan anställd inom barnskyddet samt platsen för vård utom hemmet ska under vården samarbeta med barnets föräldrar och vårdnadshavare. Samarbetet är särskilt viktigt när beslut fattas om barnet, även om beslutanderätten i ärendet finns hos det ansvariga organet inom socialvården.⁵⁵

51 Barnskyddslagen 15 kap. Ytterligare information: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/toimijat-tyon-tuki-hallinto/hallinto/maatokset-sosiaalitoimessa-ja-hakemusmenettely>. Riksdagen antog den 19 februari 2019 lagen om rättegång i förvaltningsärenden ("förvaltningsprocesslagen", 808/2019), genom vilken den gamla förvaltningsprocesslagen (586/1996) upphävdes. I och med ikraftträdandet av den nya förvaltningsprocesslagen den 1 januari 2020 behövs tillstånd för att överklaga förvaltningsdomstolens beslut hos högsta förvaltningsdomstolen.

52 T.ex. barnskyddslagen 4 § 3 mom. och 50 § och barnkonventionen artikel 9.3.

53 Barnskyddslagen 62 §.

54 Barnskyddslagen 4 § 3 mom. och 30 § 2 mom. (Från 1.1.2020 4 mom.), FN:s riktlinjer för alternativ omvårdnad avsnitt IV.

55 Barnskyddslagen 52 §, RP med förslag till barnskyddslag och vissa lagar som har samband med den 252/2006 rd.

Samtidigt har barnet rätt till stabila levnadsförhållanden och mänskliga relationer och kontinuitet som stöd för sin välfärd. Ständiga förändringar i uppväxtmiljön äventyrar barnets utveckling och förmåga att knyta an. Även platserna för vård utom hemmet ska säkerställa en kontinuerlig anknytning till en viss vårdare.⁵⁶

Omhändertagandet *ska* avslutas redan innan barnet blir myndigt om behov av omhändertagande och vård utom hemmet enligt lag inte längre föreligger. Omhändertagandet *får* dock inte avslutas, om detta klart strider mot barnets bästa. Vid bedömningen ska hänsyn förutom till övriga inverkan faktorer även tas till bland annat den tid vården utom hemmet varat samt till hur fästa barnet och den som vårdar det utom hemmet är vid varandra.⁵⁷

Om man beslutar att återförening ska göras på ett genomtänkt och planmässigt sätt. Det rekommenderas och är vanligen förenligt med barnets bästa att flyttningen genomförs gradvis. Det är viktigt att ta hänsyn till barnets ålder och utvecklingsnivå och de orsaker som ledde till att barnet omhändertogs.⁵⁸

Rätt till eftervård efter placering

Barnet har rätt till eftervård efter avslutad placering. Eftervård ska också ordnas sedan en placering inom öppenvården har avslutats, om placeringen varat minst ett halvt år utan avbrott och berört enbart barnet. Vården utom hemmet avslutas senast när den unga blir myndig, och då upphör rätten till eftervård senast när den unga fyller 25 år. Socialarbetaren är skyldig att vid behov tillsammans med den unga göra upp en plan, i vilken skrivs in de tjänster och stödåtgärder som den unga personen har tillgång till *sedan eftervården avslutats*.⁵⁹ Syftet med eftervården är att underlätta barnets eller den ungas återanpassning efter vården utom hemmet och att stödja den ungas självständighetsprocess. Då har man tillgång till vilka social- och hälsovårdstjänster och andra behövliga tjänster som helst som kan ordnas utifrån det individuella behovet. Skyldigheten att ordna eftervård omfattar också stöd för föräldrarna eller andra personer som ansvarar för barnets eller den ungas fostran, i synnerhet när barnet eller den unga flyttar tillbaka hem. Det här stödet kan till exempel bestå av öppenvårdstjänster eller ekonomiskt stöd till föräldrarna.⁶⁰ Det stöd som tillhandahålls den unga, föräldrarna och personer som ansvarar för omsorgen om och fostran av den unga ska antecknas i klientplanen för eftervården.⁶¹

56 FN:s riktlinjer för alternativ omvårdnad av barn punkt 60 och 87.

57 Barnskyddslagen 47 § 1 och 3 mom.

58 FN:s riktlinjer för alternativ omvårdnad av barn punkt 52.

59 Barnskyddslagen 75 § och 76 §.

60 RP med förslag till barnskyddslag och vissa lagar som har samband med den 252/2006 rd.

61 Barnskyddslagen 30 § 3 mom.

För en ung person i eftervård ska kommunen utan dröjsmål ordna ett tillräckligt ekonomiskt stöd samt rätta till brister i boendeförhållandena eller ordna en behovenlig bostad. Dessa måste garanteras när en otillräcklig försörjning, bristfälliga boendeförhållanden eller avsaknad av bostad är ett väsentligt hinder för rehabiliteringen av ett barn eller en ung person i eftervård.⁶²

Myndigheterna och de som tillhandahåller tjänster för vård utom hemmet ska ha tydliga verksamhetsprinciper för hur barnet eller den unga ska stödjas efter placeringen. Dessutom ska för den unga om möjligt utses en särskild ansvarig person som stöder den unga i utvecklingen till självständighet.⁶³ Alltid när ett barn vårdas utom hemmet ska man i fosteran beakta barnets beredskap för ett senare självständigt liv⁶⁴.

Övervakning och rättsskydd

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter ska inrättningar och myndigheter som ansvarar för vård eller skydd av barn uppfylla bestämmelserna särskilt vad gäller säkerhet, hälsa, personalens antal och lämplighet samt behörig tillsyn. Statsmakten har i uppgift att säkerställa att iakttagandet av bestämmelserna och barnets övriga rättigheter övervakas. Att garantera barnets rättigheter i vården utom hemmet förutsätter bland annat att lagstiftningen ses över och verksamheten vid enskilda anstalter övervakas.⁶⁵

FN:s riktlinjer för alternativ omvårdnad rekommenderar att ett register ska föras över producenterna av vård utom hemmet med detaljerade uppgifter om deras verksamhet och ekonomi. Detta förbättrar förutsättningarna för tillsynen över platserna för vård utom hemmet.

Ett placerat barn har vid sidan av egenkontrollen rätt till regelbunden extern övervakning av vården, omsorgen och andra omständigheter som hänför sig till placeringen. Med "vård" avses all verksamhet vid platsen för vården utom hemmet som påverkar barnets upplevelser. Övervakningen inbegriper hörande av barnet⁶⁶. Den behöriga tillsynsmyndigheten har bland annat i uppgift att höra barnet i sin verksamhet och ska garanteras tillträde till platsen för vård utom hemmet⁶⁷.

62 Barnskyddslagen 76 a §.

63 FN:s riktlinjer för alternativ omvårdnad avsnitt VII (E).

64 Jfr vårdnadslagen 1 § 3 mom., barnskyddslagen 4 § 2 mom. 5 punkten.

65 Barnkonventionen artikel 3.3, handbok om barnkonventionen 2011.

66 Barnkonventionen artikel 25, handbok om barnkonventionen 2011.

67 FN:s kommitté för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 12 (2009) Barnets rätt att bli hörd. Artikel 97. CRC/C/GC/12.

Den kommun som placerar barnet ska övervaka att placeringen genomförs lagenligt och att barnet under den tid placeringen varar i placeringskommunen får de tjänster och stödåtgärder det behöver. Regionförvaltningsverken ska följa verksamheten vid barnskyddsanstalterna när de får kännedom om ett misstänkt missförhållande eller med hjälp av inspektionsbesök på eget initiativ.⁶⁸ Regionförvaltningsverkets representant ska i samband med tillsynen bereda barnet möjlighet till förtroligt samtal med representanten.

Tryggande av barnets rättsskydd

Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter har under hela den tid barnet vårdas utom hemmet skyldighet att säkerställa att vårdplatsen är förenlig med barnets bästa. Placerarkommunen och i synnerhet den ansvariga socialarbetaren ska övervaka att barnets placering i vård utom hemmet genomförs enligt barnskyddslagen och att barnet under den tid placeringen varar får de tjänster och stödåtgärder som det behöver och som placeringskommunen ska ordna⁶⁹.

Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter har en central roll i tillgodo-seendet av barnets välfärd och rättigheter så länge placeringen varar. I detta sammanhang är klientplanen för vård utom hemmet ett viktigt verktyg. Socialarbetaren eller en annan anställd inom barnskyddet ska träffa barnet personligen tillräckligt ofta på det sätt som antecknas i klientplanen.⁷⁰ Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter ska också hjälpa barnet eller den unga att föra sin talan, vid behov anvisa barnet eller den unga personen rättshjälp och ansöka om en intressebevakare för barnet i de situationer som lagen förutsätter⁷¹. Kommunen ska genom tillräcklig resurstilldelning och säkerställande av kompetensen se till att socialarbetaren kan arbeta enligt kvalitetskriterierna. Kommunen ansvarar också för sin egen serviceproduktion inom både familjevården och anstaltsvården och för den service som tillhandahålls av de serviceproducenter som kommunen anlitar.

Barnet ska förordnas en intressebevakare (företrädare) som i vårdnadshavarens ställe för barnets talan, om vårdnadshavaren inte opartiskt kan bevaka barnets intresse och om en intressebevakare måste förordnas för att ärendet ska bli utrett eller i övrigt för att barnets intressen ska tryggas. Intressebevakaren har i uppgift att på vårdnadshavarens vägnar föra barnets talan i de beslut av förvaltningsdomstolen eller socialväsendet som förordnats i barnskyddsprocessen.⁷²

68 Barnskyddslagen 79 a § och 80 §.

69 Barnskyddslagen 79 § 1 mom.

70 Barnskyddslagen 29 § 1 mom., 30 § 1 och 3 mom.

71 Barnskyddslagen 24 § 1 mom.

72 Allmän kommentar 12, artikel 36–37, FN:s riktlinjer för alternativt omvårdnad, CRC artikel 12, barnskyddslagen 22 §.

Barnets rättsskydd ska förstås i vid bemärkelse, utgående från att barnet ska upplysas om sina rättigheter för att kunna veta när de kränkts⁷³. Det är bra att komma ihåg att i synnerhet ett illabehandlat och försummat barn vanligen inte känner till sina rättigheter. Barnet har kanske vuxit upp under omständigheter där det accepterat att bli åsidosatt och att dess behov försumrats. Barnet vet inte nödvändigtvis att det inte hade fått behandlas illa eller förstår inte vad illabehandling innebär. Därför ska den yrkesperson som hör barnet också känna till barnets egen livserfarenhet.

Barnet ska veta vem det kan kontakta när någon kränkt dess rättigheter⁷⁴. Rättsmedlen ska vara lättillgängliga för barnet så att en kränkning av barnets rättigheter faktiskt blir utredd av en extern och oberoende part.

Barnet ska utan dröjsmål ges information om innehållet i och grunderna för beslut och åtgärder enligt barnskyddslagen. Samtidigt ska barnet upplysas om möjligheterna att söka ändring och om de tillgängliga rättsmedlen. Informationen ska ges i begriplig form och på ett tillgängligt sätt. Utöver barnets ålder ska olika kommunikationsmetoder beaktas. Barnskyddsanstalten ska i planen om gott bemötande ange hur barnen informeras om sina möjligheter att söka ändring och anföra klagan.⁷⁵ Det rekommenderas att

- barnet ges skriftligt material som också inkluderar kontaktuppgifter. Särskilt viktigt är det att barnet hela tiden vet namnet på den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter och har dennes kontaktuppgifter, och att barnet kan få kontakt med socialarbetaren så fort som möjligt.
- barnet får information om socialombudsmannens verksamhet och kontaktuppgifter
- information på ett språk som barnet förstår läggs ut på internet
- telefontjänster inrättas för rådgivning till barn
- barnet bemöts med respekt när man framställer klagan eller anmärkning eller tar någon annan kontakt och att barnet informeras om hur ärendet framskrider
- ärenden som rör barnet behandlas i rask takt.

Rättsmedel

Varje kommun ska utse en socialombudsman, som har i uppgift att ge klienterna råd, bistå dem i framställandet av anmärkningar och klagan, informera om klientens rättigheter,

73 Jfr barnskyddslagen 5 §, grundlagen 6 §.

74 Jfr allmän kommentar 12, artikel 46–47, jfr även FN:s barnrättskommittés rekommendationer för Finland, 14 och 33 (d).

75 Barnskyddslagen 32 a § 1 mom. och 61 b § 2 mom. 7 punkten.

också i övrigt arbeta för att främja klientens rättigheter och för att de ska bli tillgodosedda samt följa hur klienternas rättigheter och ställning utvecklas i kommunen och årligen till kommunstyrelsen avge en redogörelse om detta.⁷⁶

En klient som är missnöjd med bemötandet eller med kvaliteten på den socialvård som hen har fått har rätt att framställa anmärkning till verksamhetsenheten i fråga⁷⁷. Anmärkning kan även framställas av barnets vårdnadshavare, intressebevakare eller någon annan närstående och den kan riktas till den ansvariga personen vid verksamhetsenheten (till exempel verksamhetsledaren vid en anstalt) eller till den ledande tjänsteinnehavaren inom socialvården.

Vem som helst som anser att en myndighet, en person som är anställd hos en myndighet eller någon annan som sköter en offentlig förvaltningsuppgift har förfarit lagstridigt eller underlåtit att fullgöra sin skyldighet får anföra klagan hos regionförvaltningsverket. Valvira utreder klagomålen i synnerhet när det är fråga om principiellt viktiga eller vittsyftande ärenden, ärenden som gäller flera regionförvaltningsverks verksamhetsområde eller hela landet, eller ärenden i vilka regionförvaltningsverket är jävigt. Valvira och regionförvaltningsverken övervakar inte familjevårdare i uppdragsförhållande. Däremot övervakar de vid sidan av platserna för vård utom hemmet också bland annat de ansvariga socialarbetarnas verksamhet till exempel i relation till barn som placerats i fosterfamiljer.

De högsta laglighetsövervakarna i Finland är riksdagens justitieombudsman och statsrådets justitiekansler. De ska övervaka att myndigheterna samt tjänstemännen, offentligt anställda arbetstagare och också andra när de sköter offentliga uppdrag följer lagen och fullgör sina skyldigheter. Vid utövningen av sitt ämbete övervakar de att de grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna tillgodoses.

Var och en som anser att ovan nämnda övervakade instanser förfarit lagstridigt i sin uppgift eller underlåtit att fullgöra sin skyldighet får anföra klagan hos justitieombudsmannen. Ett övervakningsärende kan också tas upp till behandling på justitieombudsmannens eget initiativ. Riksdagens justitieombudsman kan också utföra inspektioner i ärenden som omfattas av justitieombudsmannens övervakning. Det kan gälla till exempel en barnskyddsanstalt eller kommunens barnskydd.

⁷⁶ Lag om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) 24 §.

⁷⁷ Lag om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) 23 §.

Även justitiekanslern kan behandla klagomål som riktats till justitiekanslern och utföra inspektioner i ärenden som ingår i justitiekanslerns befogenheter, till exempel hos myndigheter och på anstalter. Familjevården i uppdragsförhållande hör inte direkt till någonderas övervakning men via den övervakning som inriktas på barnskyddsmyndighetens verksamhet kan övervakningen också riktas på familjevården.

OM KVALITETSKRITERIERNA OCH DE BEGREPP SOM ANVÄNDS

Barnets rättigheter i vården utom hemmet, som anges ovan, är förpliktande och präglar kriterierna genomgående. I kriterierna hänvisas utöver dessa rättigheter också till övrig lagstiftning. I övrigt är kriterierna en kvalitetsrekommendation.

Kvalitetskriterierna togs fram under 2018 inom ramen för programmet för utveckling av barn- och familjetjänster, i nära samarbete med sakkunniga inom vård utom hemmet från Centralförbundet för Barnskydd och landskapens programprojekt. Arbetet samordnades av Institutet för hälsa och välfärd. Många sakkunniga, serviceproducenter och erfarenhetsexperter från den offentliga, den privata och tredje sektorn deltog i samarbetet.

I arbetet med att ta fram kvalitetskriterierna utnyttjades befintliga nationella och internationella kvalitetsrekommendationer, kvalitetskriterier och kvalitetsstandarder och rekommendationer som barn och unga själva utarbetat (bland annat Arbetsgruppen God familjevård). Stöd för verkställigheten av familjevårdslagen. (SHM 2017), Lasten laatusuosituksen perhehoitoon. Tavallista arkea ja kilttejä aikuisia (Pesäpuu & Esbo stad 2016), Vård och uppfostran dygnet runt inom barnskyddet, riksomfattande tillsynsprogram 2012–2014 (Valvira), ”Skydda drömmarna, värna om hoppet”. Rapport över en samrådsrunda med unga som är placerade i vård utom hemmet i anslutning till barnskyddet (Vario m.fl. 2012), Centralförbundet för Barnskydds Laiturikriterier (Centralförbundet för Barnskydd 2004) och utredning om kvaliteten i vård utom hemmet (Hoikkala & Lavikainen 2015), Finlands Kommunförbunds kvalitetspublikationer (till exempel LapsiArvi-kriterierna, Holma 2009), kvalitetsstandarderna Quality4Children (2007) och eftervårdsguiden Mikä jälki jää? (Pukio & Hipp 2016).

Principerna i den nationella kvalitetsrekommendationen för barnskyddet genomsyrar dessa kriterier. När kriterierna fastställdes utgick man från barnets perspektiv, dvs. vad en vård av god kvalitet utom hemmet innebär ur barnets synvinkel. Uppgifterna för de ansvariga aktörerna i vården utom hemmet utformades samtidigt i förhållande till barnet och kriterieuppfyllelsen. Kriterierna har ordnats enligt processen från val av form och plats för vården till barnets ankomst till platsen, barnets vardag på enheten, utflyttningen därifrån och avslutandet av vården. Ett av kriterierna gäller planmässigheten i och dokumentationen av vården utom hemmet. Aktörerna har delats in på följande sätt: socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter, familjevårdare i uppdragsförhållande, instans som

ansvarar för familjevårdarens stöd, familjevårdare i professionella familjehem, anstaltsarbetare och egenvårdare/egenhandledare, producent av anstaltsservice och ansvarig person på enheten, kommun/samkommun.

Serviceproduktionen inom familjevården är mångsidig och i kriterierna har aktörerna delats in med fokus på att trygga det placerade barnets välfärd. Familjevårdarna i ett professionellt familjehem utgör en annan kategori än de professionella familjehem som drivs med regionförvaltningsverkets anstaltstillstånd. I dessa kriterier räknas familjehem med anstaltstillstånd som anstalter. Den part som ansvarar för stödet till familjevårdaren kan vara en producent av uppdragsbaserade familjevårdstjänster eller en ansvarig arbetstagar för familjevården enligt familjevårdslagen⁷⁸ såsom en kommunanställd (till exempel socialarbetare) eller den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter. Det juridiska ansvaret för barnets välfärd, placeringen av barnet och godkännandet av familjevårdarna kvarstår ändå alltid hos den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter och hos kommunen, som ingår uppdragsavtalet med familjevårdaren. För familjevårdare i uppdragsförhållande används begreppet fosterfamilj för familjevårdarens hela familj och för ett professionellt familjehem begreppet familjehem. När barnets föräldrar och närstående avses används barnskyddslagens begrepp barnets förälder och närstående person.

De olika aktörernas ansvar i förhållande till barnet fastställs utifrån barnet som individ. Därför fokuserar kriterierna på att garantera individens välfärd även om barnet växer upp i en barngrupp och en gemenskap. Alla särgrupper och särfrågor kan inte beaktas separat i kriterierna, som utgör en allmän grund för kvalitetsarbetet för varje enskilt barn i vården utom hemmet.

---

78 Familjevårdslagen (263/2015) 15 §

Val av vårdform och vårdplats utom hemmet	Socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter	FAMILJEVÅRD Familjevårdare (uppdraagsbaserad familjevård)	Instans som ansvarar för familjevårdarens stöd	Familjevårdare i professionella familjehem	INSTITUTIONSVÅRD Anstaltsarbetare och egenvårdare/egenhandledare	Producent av anstalts-service och ansvarig person på enheten	Kommun/samkommun
<p>Kriterium 1</p> <p>Barnet ska få en plats för vård utom hemmet som motsvarar barnets bästa och de individuella behoven.</p> <p>Barnets syskon ska placeras på samma ställe om det inte står i strid med barnets bästa.</p>	<p>Gör en grundlig bedömning av barnets situation och behov och placeringens eventuella längd. Ser till att barnets hälsotillstånd undersöks.</p> <p>Kartlägger barnets närstående nätverk senast i det här skedet¹.</p> <p>Bereder tillsammans med arbetsparet ett beslut eller en ansökan om vård utom hemmet med beaktande av att barnets bästa ska prioriteras.</p> <p>Beaktar att familjevård är den primära formen av vård utom hemmet.²</p> <p>Socialarbetaren ansvarar för beslutsprocessen vid valet av vårdplats utom hemmet.</p> <p>Kan konsultera andra parter som arbetar med barnet och klientstyrgrupper.²⁴</p> <p>Fäster vid valet av platsen särskild uppmärksamhet vid grunderna för omhändertagandet och målen med vården utom hemmet samt barnets språkliga, kulturella och religiösa bakgrund och behoven för barn med funktionsnedsättning.</p> <p>Ser till att barnet, föräldrarna och övriga berörda är delaktiga under hela processen.</p> <p>Erbjuder särskilt barnet tillräckligt med information enligt ålder och utvecklingsnivå, uppmuntrar barnet att ge sin egen syn och beaktar barnets åsikt.</p> <p>Tar hänsyn till möjligheterna att upprätthålla relationerna mellan barnet och de närstående och till det fysiska avståndet mellan hemmet och placeringsplatsen.</p> <p>Erbjuder serviceproducenten de uppgifter som behövs för att vårdplatsen ska kunna bedöma möjligheterna att uppfylla barnets behov och uppnå målen med placeringen.³</p> <p>Möjliggör en aktiv och engagerande dialog med de berörda.</p> <p>Bedömer genomförandet och uppföljningen av arrangemangen för att återföre familjen. Säkerställer att klientplaner görs upp för föräldrarna och att de själva får stöd.</p> <p>Ser till att placeringskommunen underrättas om ett barn som placeras i en annan kommun. (Barnskyddslagen 78 §)</p>	<p>Bedömer omsorgsfullt sina möjligheter att uppfylla det placerade barnets behov och säkerställa en vård utom hemmet som motsvarar barnets bästa och målen.</p> <p>Erbjuder en plats endast när hen med sin kompetens kan svara mot barnets/den ungas behov.</p> <p>Beaktar i sina bedömningar intressena och behoven hos familjens övriga barn samt de kända relationerna både inom familjen och i barnets närmaste krets.</p> <p>Ser till att familjehemmets övriga medlemmar accepterar det barn som ska placeras och att barnet får en jämlik ställning i förhållande till de övriga medlemmarna.⁵</p> <p>Deltar i arbetet med att återföre barnets familj.</p>	<p>Ansvarar för att familjevårdaren får tillräcklig och högkvalitativ förberedelse för sin uppgift före placeringen.</p> <p>Bedömer (på överenskommen sätt) tillsammans med socialarbetaren fosterfamiljens möjligheter att uppfylla barnets/den ungas behov och uppnå målen med placeringen.</p> <p>Bedömer sina möjligheter att stödja fosterfamiljen under placeringstiden.</p> <p>Säkerställer att socialarbetaren får tillräckligt med information om familjevårdaren som stöd för sitt placeringsbeslut och sköter i enlighet med barnets bästa de övriga uppgifter som ingår i avtalet med kommunen.</p> <p>Deltar i arbetet med att återföre barnets familj.</p> <p>Deltar i bedömningen i samband med arbetet med att återföre barnets familj (förutsättningar, nödvändiga resurser och stöd).</p>	<p>Bedömer omsorgsfullt sina möjligheter att uppfylla barnets behov och säkerställa en vård utom hemmet som motsvarar barnets bästa och målen.</p> <p>Erbjuder en plats endast när familjehemmet med sin kompetens kan svara mot barnets/den ungas behov.</p> <p>Beaktar i sina bedömningar de övriga familjehems barnens bästa och deras behov samt de kända relationerna både inom familjen och i barnets närmaste krets.</p> <p>Ser till att familjehemmets övriga medlemmar accepterar det barn som ska placeras och att barnet får en jämlik ställning i förhållande till de övriga medlemmarna.⁵</p> <p>Deltar i bedömningen i samband med arbetet med att återföre barnets familj (förutsättningar, nödvändiga resurser och stöd).</p>	<p>Deltar i den mån det är möjligt i bedömningen av vårdplatsens lämplighet.</p> <p>Deltar i den mån det är möjligt i bedömningen av intressena och behoven för de övriga barn som är placerade i enheten och i bedömningen av det bästa för det barn som ska placeras samt hur barnets behov kan uppfyllas i barngruppen.</p> <p>Deltar i bedömningen i samband med arbetet med att återföre barnets familj.</p>	<p>Bedömer omsorgsfullt sina möjligheter att uppfylla barnets behov och säkerställa en vård utom hemmet som motsvarar barnets bästa och målen.</p> <p>Erbjuder en plats endast till ett barn/en ung med behov som enheten kan tillgodose med den tillgängliga kompetensen och resurserna.</p> <p>Ser till att egenvårdare/egenhandledare utses för barnet på barnskyddsanstalten.</p> <p>Enhets ansvariga svarar i samarbete med personalen för bedömningen av de övriga placerade barnens bästa och deras behov samt bedömer hur intressena och behoven hos det barn som ska placeras uppfylls i barngruppen.</p> <p>Beaktar de kända personliga relationerna både på enheten och i barnets närmaste krets.</p> <p>Deltar i bedömningen i samband med arbetet med att återföre barnets familj (förutsättningar, nödvändiga resurser och stöd).</p>	<p>Ansvarar för att valet av vårdplats och vårdform utom hemmet för varje barn utgår från barnskyddslagen och förpliktelserna enligt FN:s barnkonvention och iakttar FN:s riktlinjer för alternativt omvårdnad av barn.</p> <p>Ansvarar för att det finns ett tillräckligt stort utbud av platser för vård utom hemmet som motsvarar barnens olika behov och att platserna är flexibelt tillgängliga.</p> <p>Säkerställer också ett tillräckligt antal platser för att uppfylla särskilda behov, till exempel för barn med funktionsnedsättning.</p> <p>Ansvarar för att upphandlingsförfarandena stöder valet av en plats som motsvarar barnets individuella behov och säkerställer en service av hög kvalitet.</p> <p>Tar i bruk det riksomfattande registret över barnskyddsenheter som är under utveckling när det färdigställs.</p> <p>Säkerställer att rekryteringen och förberedelsen av familjevårdare och stödet till dem räcker till och håller tillräckligt hög kvalitet.</p> <p>Utvecklar och erbjuder förberedelse också för professionella familjehem.</p> <p>Ser till att processerna i familje- och institutionsvården samordnas och olika former av vård utom hemmet används flexibelt.</p> <p>Organiserar valet av plats så att barnets och familjens delaktighet i beslutsfattandet beaktas.</p> <p>Ser till att samarbetet mellan öppenvården och vården utom hemmet fungerar smidigt och säkerställer förutsättningarna för en omsorgsfull förberedelse av placeringen.</p> <p>Ser till att klientstyrningen stöder socialarbetets process och att socialarbetarna har tillgång till klientstyrningskompetens.</p> <p>Ser till att kompetensen i det sociala arbetet i vården utom hemmet är tillräcklig och att resurserna är tillräckliga för att barnorienterade och delaktiggörande processer ska vara möjliga. Ser till att stödstrukturerna i det sociala arbetet är tillräckliga.</p> <p>Säkerställer ett smidigt samarbete med placeringskommunerna.</p> <p>Ser till att de nödvändiga avtalen om barnets och föräldrarnas hälso- och sjukvård samt undervisning och utbildning görs upp och ser till att samarbetet fungerar i fråga om de tjänster och det stöd som föräldrarna och barnet behöver.</p> <p>Följer hur placeringarna genomförs och samlar systematiskt in uppföljningsdata samt arbetar för att förbättra verkningfullheten och vidtar åtgärder för att korrigera missförhållanden som upptäcks.</p>

Barnets ankomst till platsen för vård utom hemmet	Socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter	Familjevårdare (uppdragsbaserad familjevård)	Instans som ansvarar för familjevårdarens stöd	Familjevårdare i professionella familjehem	Anstaltsarbetare och egenvårdare/ egenhandledare	Producent av anstalts-service och ansvarig person på enheten	Kommun/samkommun
<p>Kriterium 2</p> <p>Barnet eller den unga ska uppleva flytten till platsen för vård utom hemmet som trygg och förutsägbar och känna sig välkommen.</p>	<p>Ser till att informationsutbytet och samarbetet med vårdplatsen är smidigt och planmässigt inför, under och efter barnets flytt.³</p> <p>Förbereder barnet omsorgsfullt för placeringen och ser till att barnets flytt är planmässig och trygg.</p> <p>Förbereder barnet konkret för flytten (till exempel besök, brev, foto, videosamtal).</p> <p>Barnet får bekanta sig med platsen redan före valet av plats eller flytten.²²</p> <p>Säkerställer att barnet vet vart hen är på väg, även i krisartade situationer. Socialarbetaren eller någon annan bekant vuxen är med när barnet flyttar.</p> <p>Samarbetar tätt med barnets föräldrar och andra närstående under placeringsprocessen.</p> <p>Ser till att barnet har möjlighet att ta med sig viktiga saker och säkerställer att barnet får ett personligt rum på vårdplatsen.</p>	<p>Deltar i det smidiga och planmässiga samarbetet mellan fosterfamiljen och socialarbetaren/samordnaren i samband med barnets flytt.</p> <p>Förbereder sig på barnets/den ungas ankomst (tillsammans med alla familjehemets medlemmar).</p> <p>Skapar trygga omständigheter för barnets ankomst och hjälper barnet anpassa sig.</p> <p>Ger barnet möjlighet att etablera sig i fosterfamiljen och upprätthålla relationerna med andra närstående.</p> <p>Tar hänsyn till barnets föräldrar och närstående enligt överenskommelse med socialarbetaren.</p> <p>Erbjuder varje barn ett eget rum.</p> <p>Ser till att barnet får inreda sitt eget rum på valfritt sätt och ta med sig viktiga saker.</p>	<p>Deltar i samarbetet mellan fosterfamiljen och socialarbetaren och möjliggör att det är smidigt och planmässigt.</p> <p>Gör upp skriftliga förhållningsregler för orienterings- och flyttskedet och ser till att de tillämpas enligt barn och situation.</p> <p>Ser till att barnet får anlända och anpassa sig under trygga omständigheter.</p> <p>Säkerställer att varje barn har ett eget rum.</p> <p>Hjälper familjevårdaren ta hänsyn till att barnet ska få inreda sitt eget rum på valfritt sätt och ta med sig viktiga saker.</p>	<p>Deltar i det smidiga och planmässiga samarbetet mellan familjehemmet och socialarbetaren/samordnaren i samband med barnets flytt.</p> <p>Gör upp skriftliga förhållningsregler för orienterings- och flyttskedet och ser till att de tillämpas enligt barn och situation.</p> <p>Förbereder sig på barnets/den ungas ankomst (tillsammans med alla familjehemets medlemmar).</p> <p>Skapar trygga omständigheter för barnets ankomst och hjälper barnet anpassa sig.</p> <p>Ger barnet möjlighet att etablera sig i familjehemmet och upprätthålla relationerna med andra närstående.</p> <p>Tar hänsyn till barnets föräldrar och närstående enligt överenskommelse med socialarbetaren.</p> <p>Erbjuder varje barn ett eget rum.</p> <p>Ser till att barnet får inreda sitt eget rum på valfritt sätt och ta med sig viktiga saker.</p>	<p>Förbereder sig på barnets/den ungas ankomst.</p> <p>Känner till de förhållningsregler som enheten gemensamt gjort upp för barnets orientering och flytt och tillämpar dem individuellt enligt det enskilda barnets behov och situation.</p> <p>Skapar trygga omständigheter för barnets ankomst.</p> <p>Lär känna barnet och hjälper barnet bekanta sig med vårdplatsen och rutinerna där och lära känna de andra barnen.</p> <p>Tar hänsyn till barnets individualitet och hjälper med beaktande av barnets personlighet och behov till exempel med inredningen av rummet.</p>	<p>Deltar i det smidiga och planmässiga samarbetet med socialarbetaren/samordnaren.</p> <p>Gör upp skriftliga förhållningsregler för orienterings- och flyttskedet och ser till att de tillämpas enligt barn och situation.</p> <p>Ser till att barnet får anlända under trygga omständigheter och hjälper barnet anpassa sig.</p> <p>Organiserar egenvårdarens/ egenvårdarnas arbetsskift så att vårdaren/vårdarna har möjlighet att ta emot barnet och ge sitt stöd i ankomstskeket.</p> <p>Erbjuder varje barn ett eget rum.</p> <p>Ser till att barnet får inreda sitt eget rum på valfritt sätt och ta med sig viktiga saker.</p>	<p>Möjliggör ett smidigt samarbete mellan socialarbetarna och platserna för vård utom hemmet samt ett planmässigt informationsutbyte mellan parterna inom ramen för relevant lagstiftning.</p> <p>Ser till att alla tjänsteproducer och kommunen har skriftliga förhållningsregler för orienterings- och flyttskedena inom ramen för relevant lagstiftning.</p> <p>Förutsätter av tjänsteproducenterna och alla platser för vård utom hemmet att varje barn har tillgång till ett eget rum och att barnet har möjlighet att inreda det på valfritt sätt.</p>

Barnets vardag på platsen för vård utom hemmet	Socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter	Familjevårdare i uppdragsförhållande	Instans som ansvarar för familjevårdarens stöd	Familjevårdare i professionella familjehem	Anstaltsarbetare och egenvårdare/egenhandledare	Producent av anstaltservice och ansvarig person på enheten	Kommun/samkommun
<p>Kriterium 3</p> <p>Platsen för vård utom hemmet ska vara en trygg uppväxtmiljö för barnet.</p> <p>Barnet ska känna sig tryggt på platsen för vård utom hemmet.</p>	<p>Träffar barnet regelbundet på tumanhand och utnyttjar olika sätt att höra barnet om dess erfarenheter. Bedömer utifrån barnets erfarenheter om barnet känner sig tryggt.</p> <p>Stärker barnets tro på vikten av att berätta om sina erfarenheter.</p> <p>Ser i samarbete med serviceproducenten eller familjevårdaren till att barnets integritet och privatliv skyddas.</p> <p>Säkerställer att barnet inte mobbas, utnyttjas eller stämplas på vårdplatsen eller utanför den.⁴</p> <p>Samarbetar med vårdplatsen och andra berörda om barnet är frånvarande utan tillstånd och möjliggör lagenliga och säkra förfaringsätt.²³</p> <p>Arbetar med barnets biologiska föräldrar och andra närstående i situationer där de stöder eller möjliggör barnets olovliga frånvaro.</p>	<p>Säkerställer och ser till att barnet är i säkerhet och känner sig tryggt.</p> <p>Säkerställer att barnet inte mobbas, utnyttjas eller stämplas på vårdplatsen eller utanför den i relationer till kamrater eller vuxna⁴.</p> <p>Stärker barnets tro på vikten av att berätta om sina erfarenheter.</p> <p>Ser till att barnets integritet och privatliv skyddas.</p> <p>Agerar så att barnet har trygga gränser.</p> <p>Meddelar omedelbart den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter (eller juren) om barnet utan tillstånd lämnar familjen eller inte återvänder enligt överenskommelse och om andra överraskande situationer.</p> <p>Söker vid behov upp och hämtar ett barn som inte återvänt.</p> <p>Ser till att barnet är välkommet tillbaka.</p> <p>Behandlar händelsen med barnet. Deltar vid behov i utredningen av händelsen tillsammans med socialarbetaren och de övriga berörda.</p>	<p>Erbjuder familjevårdarna det stöd och de tjänster de behöver enligt avtalet med kommunen.</p> <p>Stöder familjevårdarna så att de kan skapa en trygg uppväxtmiljö för barnet.</p> <p>Ser till att familjevårdarna har beredskap att upptäcka och ingripa i fall av mobbning och utnyttjande.</p> <p>Stöder familjevårdarna så att de har beredskap att behandla barnens erfarenheter och känsliga ämnen tillsammans med barnet.</p> <p>Stöder familjevårdarna så att de har beredskap att också i eventuella konfliktsituationer handla på ett sätt som respekterar barnets integritet och privatliv.</p> <p>Hjälper familjevårdarna agera i överraskande situationer.</p>	<p>Säkerställer och ser till att barnet är i säkerhet och känner sig tryggt.</p> <p>Säkerställer att barnet inte mobbas, utnyttjas eller stämplas på vårdplatsen eller utanför den i relationer till kamrater eller vuxna⁴.</p> <p>Stärker barnets tro på vikten av att berätta om sina erfarenheter.</p> <p>Ser till att barnets integritet och privatliv skyddas.</p> <p>Agerar så att barnet har trygga gränser.</p> <p>Meddelar omedelbart den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter (eller juren) om barnet utan tillstånd lämnar familjehemmet eller inte återvänder enligt överenskommelse och om andra överraskande situationer.</p> <p>Söker vid behov upp och hämtar ett barn som inte återvänt.</p> <p>Ser till att barnet är välkommet tillbaka.</p> <p>Behandlar händelsen med barnet. Deltar vid behov i utredningen av händelsen tillsammans med socialarbetaren och de övriga berörda.</p>	<p>Säkerställer och ser till att barnet är i säkerhet och känner sig tryggt.</p> <p>Säkerställer att barnet inte mobbas, utnyttjas eller stämplas på vårdplatsen eller utanför den i relationer till kamrater eller vuxna⁴.</p> <p>Stärker barnets tro på vikten av att berätta om sina erfarenheter.</p> <p>Ser till att barnets integritet och privatliv skyddas.</p> <p>Agerar så att barnet har trygga gränser.</p> <p>Meddelar omedelbart den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter (eller juren) om barnet utan tillstånd lämnar anstalten eller inte återvänder enligt överenskommelse och om andra överraskande situationer.</p> <p>Söker vid behov upp och hämtar ett barn som inte återvänt.</p> <p>Ser till att barnet är välkommet tillbaka.</p> <p>Behandlar händelsen med barnet. Deltar vid behov i utredningen av händelsen tillsammans med socialarbetaren och de övriga berörda.</p>	<p>Ser till att personalen har tillräcklig kompetens för att tillgodose de placerade barnens behov.</p> <p>Ser till att personalens bakgrund utreds.</p> <p>Ser till att personalomsättningen är låg och att personalen får handledning samt stöder personalens fortbildning.</p> <p>Ansvarar för att arbetskulturen och förfarandena är lagenliga och respekterar barnets rättigheter.</p> <p>Ansvarar för att vårdplatsen har en skriftlig säkerhetsplan och ser till att personalen är insatt i planen och insatsberedd.</p> <p>Säkerställer en uppmuntrande och delaktiggörande livsmiljö där barnet får skydd och omsorg.</p> <p>Säkerställer och ser till att barnets integritet och privatliv på vårdenheten skyddas.</p> <p>Ser till att den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter (eller juren) omedelbart underrättas om barnet utan tillstånd lämnar enheten eller inte återvänder enligt överenskommelse och om andra överraskande situationer.</p> <p>Utarbetar skriftliga förhållningsregler för eventuell frånvaro utan tillstånd.</p> <p>Söker upp och hämtar vid behov ett barn som inte återvänt eller ordnar på något annat sätt barnets trygga återkomst.</p> <p>Ser till att barnet är välkommet tillbaka till vårdplatsen.</p> <p>Säkerställer att händelsen behandlas tillsammans med barnet, socialarbetaren och övriga berörda.</p>	<p>Ser till att personalens och familjevårdarnas bakgrund utreds och att de platser för vård utom hemmet som anlitas är trygga.</p> <p>Ser till att barnet och vårdplatsen får tillräckligt med stöd och tjänster.</p> <p>Säkerställer att socialarbetarna har tillräckliga resurser i förhållande till arbetsförpliktelserna.</p> <p>Ansvarar för styrningen och övervakningen av de tjänster för vård utom hemmet som anlitas enligt de uppgifter som hör till kommunens ansvar.</p> <p>Agerar proaktivt för att undvika onödiga byten av placeringsplats.</p> <p>Ser till att parternas ansvar och skyldigheter är tydligt fördelade vid frånvaro utan tillstånd och andra överraskande situationer.</p>

Barnets vardag på platsen för vård utom hemmet	Socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter	Familjevårdare i uppdragsförhållande	Instans som ansvarar för familjevårdarens stöd	Familjevårdare i professionella familjehem	Anstaltsarbetare och egenvårdare/egenhandledare	Producent av anstaltservice och ansvarig person på enheten	Kommun/samkommun
<p>Kriterium 4</p> <p>På platsen för vård utom hemmet ska barnet få stöd i sin uppväxt och utveckling och atmosfären ska vara uppmuntrande och uppskattande.</p>	<p>Ser till att vårdplatsen med respekt för barnets individualitet, trygghetskänsla, integritet och delaktighet ger barnet de uppväxt- och utvecklingsförutsättningar som anges i 1 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983).</p> <p>Säkerställer genom att kartlägga barnens erfarenheter att vårdplatsen har en varm och uppskattande atmosfär där barnen får uppmuntran och omtanke.</p> <p>Följer upp att ett barn i familjevård känner sig som en medlem av fosterfamiljen eller familjehemmet.</p> <p>Ansvarar för att barnet får uppgifter om sig själv, om orsakerna till omhändertagandet och om sin egen livssituation.</p>	<p>Sköter och ansvarar för den grundläggande vården och omsorgen av barnet (tillräcklig näring, hänsyn till specialkost, tillräcklig vila, hälso- och sjukvård).</p> <p>Bemöter barnet med förståelse, trygghet och ömhet.⁴</p> <p>Ansvarar för och ser till att de vuxna i familjen kan ge barnet tillräckligt med individuell tid.</p> <p>Ansvarar för och ser till att antalet placerade barn följer lagen.</p> <p>Skapar en relation till barnet som bygger på respekt för barnet och den biologiska familjen.</p> <p>Agerar så att barnets språkliga, religiösa och kulturella bakgrund respekteras och beaktas i vardagen.</p> <p>Ansvarar för att barnets ställning i familjen är jämlik i förhållande till de övriga familjemedlemmarna.</p> <p>Lever familjeliv tillsammans i vardagen för att bygga upp en relation och lära känna barnet. Säkerställer att barnet också blir en del av fosterfamiljens närmaste krets.</p>	<p>Ser till att den enskilda fosterfamiljen fungerar som helhet och möjliggör det stöd och den individuella tid som varje placerat barn behöver.</p> <p>Ser till att hela fosterfamiljen får det stöd den behöver och att också syskonrelationerna i fosterfamiljen understöds.</p> <p>Stöder fosterfamiljen så att fosterföräldrarna har beredskap att bygga upp en respektfull och förtrolig relation till barnet och den biologiska familjen.</p> <p>Ser till att familjevårdaren får det mångprofessionella stöd, den utbildning och den arbetshandledning som behövs för att stödja barnets uppväxt och utveckling och tillgodose barnets individuella behov.</p>	<p>Sköter den grundläggande vården och omsorgen av barnet (tillräcklig näring, hänsyn till specialkost, tillräcklig vila, hälso- och sjukvård).</p> <p>Bemöter barnet med förståelse, trygghet och ömhet.⁴</p> <p>Ansvarar för och ser till att antalet placerade barn följer lagen. Skapar en relation till barnet som bygger på respekt för barnet och den biologiska familjen.</p> <p>Agerar så att barnets och förälderns språkliga, religiösa och kulturella bakgrund respekteras och beaktas i vardagen.</p> <p>Agerar så att barnet har det bra i barngruppen på vårdplatsen och stöder relationerna mellan barnen.</p> <p>Ansvarar för att barnets ställning i familjen är jämlik i förhållande till de övriga familjemedlemmarna.</p> <p>Deltar i familjelivet och vardagen för att bygga upp en relation och lära känna barnet.</p> <p>Stärker barnets positiva självbild, aktörskap och sociala färdigheter samt barnets känsla av att vara accepterad som hen är.</p>	<p>Sköter och ansvarar för den grundläggande vården och omsorgen av barnet (tillräcklig näring, hänsyn till specialkost, tillräcklig vila, hälso- och sjukvård).</p> <p>Bemöter barnet med förståelse, trygghet och ömhet.⁴</p> <p>Skapar en relation till barnet som bygger på respekt för barnet och den biologiska familjen.</p> <p>Agerar så att barnets språkliga, religiösa och kulturella bakgrund respekteras och beaktas i vardagen.</p> <p>Agerar så att barnet har det bra i barngruppen på vårdplatsen och stöder relationerna mellan barnen.</p> <p>Bygger upp en relation till barnet och deltar i barnets vardag för att lära känna barnet.</p> <p>Stärker barnets positiva självbild, aktörskap och sociala färdigheter samt barnets känsla av att vara accepterad som hen är.</p> <p>Stöder barnet i utvecklingen av könsidentiteten.</p>	<p>Ansvarar för och ser till att personalens dimensionering och yrkeskompetens motsvarar de placerade barnens behov.⁷</p> <p>Ansvarar för och ser till att antalet placerade barn följer lagen.</p> <p>Ansvarar för personalens välbefinnande och professionella utveckling och följer upp personalomsättningen.</p> <p>Ansvarar för att barnets och förälderns språkliga, religiösa och kulturella bakgrund respekteras och att det finns kompetens för att ta hänsyn till dessa faktorer.</p> <p>Ansvarar för att barnet har det bra i barngruppen på vårdplatsen och stöder relationerna mellan barnen.</p> <p>Ansvarar för att barnet får de utlovade tjänsterna på vårdplatsen.</p> <p>Ansvarar för att medarbetarna på vårdplatsen behandlar barnet rättvist och respekterar barnets rättigheter och att de i sitt arbete stöder barnets individuella behov och utveckling.</p>	<p>Säkerställer att medarbetarna i vården utom hemmet har möjlighet att utvecklas i sitt yrke och fortbilda sig och att de har ledningens stöd.</p> <p>Ser till att de producenter av vård utom hemmet som anlitas har tillräckliga resurser (vid behov tillägsresurser utöver minimidimensioneringen).</p> <p>Ansvarar för att enskilda fosterfamiljer utgör fungerade helheter och tillgodoser barnens behov.</p> <p>Ansvarar för och ser till att antalet placerade barn på platserna för vård utom hemmet följer lagen.</p> <p>Ser till att platserna för vård med respekt för barnets individualitet, trygghetskänsla, integritet och delaktighet tillhandahåller de uppväxt- och utvecklingsförutsättningar som anges i 1 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983).</p>

Barnets vardag på platsen för vård utom hemmet	Socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter	Familjevårdare i uppdragsförhållande	Instans som ansvarar för familjevårdarens stöd	Familjevårdare i professionella familjehem	Anstaltsarbetare och egenvårdare/egenhandledare	Producent av anstaltservice och ansvarig person på enheten	Kommun/samkommun
Kriterium 4 fortsätter	Säkerställer att barnet har minnen sparade från sitt eget liv (till exempel foton, dokumentering av det egna livet).	Stärker barnets positiva självbild, aktörskap och sociala färdigheter samt barnets känsla av att vara accepterad som hen är. Stöder barnet i utvecklingen av könsidentiteten. Stöder barnets utveckling genom att hjälpa barnet ta ansvar i en utsträckning som är lämplig för åldern, utveckla sin livskompetens och lösa problematiska situationer. Stöder barnets rehabilitering och identitetsutveckling och bearbetar barnets livshistoria tillsammans med barnet. Söker sig aktivt till coachning för familjevårdare och till nödvändig fortbildning		Stöder barnet i utvecklingen av könsidentiteten. Stöder barnets utveckling genom att hjälpa barnet ta ansvar i en utsträckning som är lämplig för åldern, utveckla sin livskompetens och lösa problematiska situationer. Stöder barnets rehabilitering och identitetsutveckling och bearbetar barnets livshistoria tillsammans med barnet. Ansvarar för och ser till att upprätthålla och utveckla sin egen yrkeskompetens.	Stöder barnets utveckling genom att hjälpa barnet ta ansvar i en utsträckning som är lämplig för åldern, utveckla sin livskompetens och lösa problematiska situationer. Stöder barnets rehabilitering och identitetsutveckling och bearbetar barnets livshistoria tillsammans med barnet. Stöder barnets rehabilitering tillsammans och samstämmigt med andra parter. Ansvarar för och ser till att upprätthålla och utveckla sin egen yrkeskompetens.	Ansvarar för att barnet bemöts med förståelse, trygghet och ömhet. ⁴ Säkerställer att anstalten och de anställda får multiprofessionellt stöd.	Ser till att barn som vårdas utom hemmet får överenskomna tjänster på vårdplatsen enligt sina behov. Ser till att servicekedjorna för barn i vård utom hemmet fungerar smidigt. Säkerställer vid upphandlingar anstaltspersonalens kompetens samt tillräcklighet och kontinuitet.

Barnets vardag på platsen för vård utom hemmet	Socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter	Familjevårdare i uppdragsförhållande	Instans som ansvarar för familjevårdarens stöd	Familjevårdare i professionella familjehem	Anstaltsarbetare och egenvårdare/egenhandledare	Producent av anstaltservice och ansvarig person på enheten	Kommun/samkommun
<p>Kriterium 5</p> <p>Barnet ska ha möjlighet att delta i beslut som rör dess eget liv, vardagen på vårdplatsen och den egna klientprocessen.</p>	<p>Stöder barnets delaktighet i beslutsfattandet och följer upp att barnet får vara delaktigt också på vårdplatsen utom hemmet.</p> <p>Ger barnet information i dess eget barnskyddsärenden enligt ålder och utvecklingsnivå.</p> <p>Förklarar på ett sätt som är lämpligt för åldern och utvecklingsnivån varför barnet omhändertagits och berättar om de fortsatta planerna för barnet.⁸</p> <p>Ser till att barnet känner till sina rättigheter och rättsmedel.⁹</p> <p>Ger barnet möjlighet att fritt framföra sina åsikter och önskemål i alla barnskyddsärenden som gäller barnet och tar barnets åsikter och önskemål i beaktande innan beslut fattas.</p> <p>Motiverar beslut och åtgärder för barnet.</p> <p>Diskuterar med barnet om hur delaktigheten konkret uppfylls och arbetar vid behov för delaktigheten på vårdplatsen.</p> <p>Använder vid behov också andra än verbala sätt att ta reda på barnets åsikt (till exempel lek, teckningar, observationer av kroppsspråket osv.).</p> <p>Fäster särskild uppmärksamhet vid att säkerställa delaktigheten för barn med särskilda behov till exempel på grund av sensorisk eller kognitiv funktionsnedsättning.</p>	<p>Säkerställer och ser till att verksamhetskulturen i fosterfamiljen stöder barnets delaktighet.</p> <p>Gör det möjligt för barnet att delta i familjens vardag, planeringen och beslutsfattandet på samma sätt som de andra barnen i familjen.</p> <p>Tar reda på barnets åsikter och önskemål och beaktar dem i den mån det är möjligt.</p> <p>Motiverar beslut för barnet.</p> <p>Ger barnet information enligt ålder och utvecklingsnivå.</p> <p>Hjälper och uppmuntrar barnet att uttrycka sig i privata samtal och/eller i grupp.</p> <p>Tar hänsyn till barnets eventuella särskilda kommunikationsrelaterade behov (bland annat alternativa kommunikationssätt).</p>	<p>Säkerställer och ser till att verksamhetskulturen i fosterfamiljen stöder barnets delaktighet.</p> <p>Ser till att barnet fritt kan uttrycka sina åsikter och önskemål och att dessa i den mån det är möjligt tas i beaktande.</p> <p>Säkerställer att familjevårdaren får det stöd som behövs för att ta hänsyn till barnets eventuella särskilda kommunikationsrelaterade behov (bland annat alternativa kommunikationssätt).</p>	<p>Säkerställer och ser till att verksamhetskulturen i familjehemmet stöder barnets delaktighet.</p> <p>Gör det möjligt för barnet att delta i vardagen och planeringen av den.</p> <p>Tar reda på barnets åsikter och önskemål och beaktar dem i den mån det är möjligt.</p> <p>Motiverar beslut för barnet.</p> <p>Ger barnet information enligt ålder och utvecklingsnivå.</p> <p>Hjälper och uppmuntrar barnet att uttrycka sig i privata samtal och/eller i grupp.</p> <p>Stöder barnets delaktighet och möjligheter att uttrycka sin åsikt vid beslutsfattandet.</p> <p>Tar hänsyn till barnets eventuella särskilda kommunikationsrelaterade behov (bland annat alternativa kommunikationssätt).</p> <p>Stärker barnets förmåga och metoder för att påverka vardagsrutinerna på vårdplatsen.</p>	<p>Gör det möjligt för varje barn som vill att delta i planeringen och besluten om anstaltens vardag.</p> <p>Tar reda på barnets åsikter och önskemål och beaktar dem i den mån det är möjligt.</p> <p>Motiverar beslut för barnet.</p> <p>Ger barnet information enligt ålder och utvecklingsnivå.</p> <p>Stöder barnets delaktighet och utredandet av barnets synpunkter i vardagen och tar dem i beaktande.</p> <p>Hjälper och uppmuntrar barnet att uttrycka sig i privata samtal och/eller i grupp.</p> <p>Stärker barnets förmåga och metoder för att påverka vardagsrutinerna på vårdplatsen.</p> <p>Stöder barnets delaktighet och möjligheter att uttrycka sin åsikt vid beslutsfattandet. Agerar på ett sätt som till barnet förmedlar en upplevelse av att barnets synpunkter och åsikter beaktas och att de har betydelse.</p> <p>Tar hänsyn till barnets eventuella särskilda kommunikationsrelaterade behov (bland annat alternativa kommunikationssätt).</p>	<p>Säkerställer och ser till att anstaltskulturen stöder barnets delaktighet, att det finns en konkret plan för barnets delaktighet och överenskomna rutiner för att bedöma hur delaktigheten uppfylls.¹⁰</p> <p>Säkerställer att enheten prioriterar barnets bästa i första hand och att barnet få vara delaktigt och uttrycka sina synpunkter i alla frågor som berör barnet.</p> <p>Ser till att barnets synpunkter blir hörda och tas i beaktande.</p> <p>Ansvarar för att enhetens personal hjälper och uppmuntrar barnet att uttrycka sig i privata samtal och/eller i grupp.</p> <p>Ser till att enheten har tillgång till kompetens och verktyg för att ta hänsyn till barnets eventuella särskilda kommunikationsrelaterade behov (bland annat alternativa kommunikationssätt).</p> <p>Ser till att anstalten har strukturer som stöder barnets delaktighet och där barnen kan påverka som grupp.</p> <p>Gör det möjligt för barnen att vara med och göra upp, bedöma och justera planen för egenkontroll.</p>	<p>Ser till och säkerställer att barnen fritt kan uttrycka sina åsikter och önskemål och att dessa i den mån det är möjligt tas i beaktande.</p> <p>Säkerställer detta både när det gäller de socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter och vårdtjänsterna utom hemmet.</p> <p>Ser till att socialarbetarnas verksamhetsförutsättningar är tryggade genom en dimensionering som möjliggör regelbundna möten som är tillräckliga för att barnet ska lära känna och kunna bygga upp en förtrolig relation till personalen.</p> <p>Förutsätter i upphandlingen att platserna för vård utom hemmet har en verksamhetskultur som stöder barnets delaktighet (skriftligt beskrivning av planen för egenkontroll och utredning av hur man ser till att barnens rätt till delaktighet tillgodoses).</p> <p>Säkerställer att den barnspecifika övervakningen genomförs på ett barnorienterat sätt som främjar samarbetet med vårdplatsen.</p> <p>Säkerställer att barnen alltid hörs i den anstalts- och familjespecifika övervakningen.</p> <p>Ser till att respons regelbundet samlas in av barn som vårdas utom hemmet om deras serviceerfarenheter både i kontakterna med socialarbetaren och i bemötandet på vårdplatsen.</p> <p>Säkerställer att kommunen har delaktighetsstrukturer för att utnyttja barnens och de ungas erfarenhetsexpertis.</p>

Barnets vardag på platsen för vård utom hemmet	Socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter	Familjevårdare i uppdragsförhållande	Instans som ansvarar för familjevårdarens stöd	Familjevårdare i professionella familjehem	Anstaltsarbetare och egenvårdare/egenhandledare	Producent av anstaltservice och ansvarig person på enheten	Kommun/samkommun
<p>Kriterium 6</p> <p>Barnet ska känna att det tillhör barndoms- och ungdomsgemenskaper också utanför platsen för vård utom hemmet.</p>	<p>Följer upp att barnet får stöd i skolgången, fritidsintressena, vänskapsrelationerna och den sociala interaktionen genom personliga besök på vårdplatsen och övrig regelbunden kontakt med barnet och de vuxna på vårdplatsen.</p> <p>Bedömer tillsammans med barnet, vårdnadshavarna och vårdplatsen hur barnets kamrat- och vänskapsrelationer påverkar barnets välfärd.</p> <p>Stöder och möjliggör barnets kontakt med viktiga vänner och kamrater.</p> <p>Söker skolgångsalternativ i första hand i vanliga skolor med beaktande av barnets behov och önskemål.</p> <p>Ansvarar för att barnets rätt till ett fritidsintresse som är viktigt för barnet möjliggörs och realiserar.</p> <p>Säkerställer att barnet får de dispositionsmedel barnet har rätt till och själv får bestämma användningsändamålet.¹⁰</p>	<p>Stöder och ser till att barnets skolgång, fritidsintressen och kamratrelationer samt sociala interaktion är en del av vardagen och stöder barnets individuella utveckling.</p> <p>Utgör ett aktivt stöd för barnet på dessa livsområden och arbetar för att de ska utformas med beaktande av barnets egna önskemål.</p> <p>Möjliggör och stöder barnets kontakter med vänner och kamrater som bidrar till välmåendet och bedömer deras inflytande på barnet.</p> <p>Uppmuntrar barnet att sätta upp mål för skolgången och arbeta för att uppnå dem.</p> <p>Samarbetar aktivt med skolan och föräldrarna i barnets angelägenheter.¹⁹</p> <p>Stöder långsiktigheten i fråga om barnets skolgång och fritidsintressen.</p> <p>Granskar och diskuterar betydelsen av personliga relationer med barnet och hjälper barnet identifiera och bedöma dem med tanke på sitt eget välmående.</p> <p>Betalar ut dispositionsmedlen till barnet¹⁰ enligt samma principer som till familjens övriga barn, för över 15-åringar åtminstone enligt minimibeloppet.</p>	<p>Säkerställer att familjevårdaren har beredskap att stödja barnet också utanför vårdplatsen.</p> <p>Stöder familjevårdarna så att barnet kan delta i fritidsaktiviteter, i vänkretsen och i skolan.</p> <p>Säkerställer att familjevårdaren har ekonomiska resurser för barnets hobby.</p> <p>Säkerställer att familjevårdaren har tillräckliga kunskaper för att kunna stödja barnets skolgång.</p>	<p>Stöder och ser till att barnets skolgång, fritidsintressen och kamratrelationer samt sociala interaktion är en del av vardagen och stöder barnets individuella utveckling.</p> <p>Samarbetar och utgör ett aktivt stöd för barnet på dessa livsområden och arbetar för att de ska utformas med beaktande av barnets egna önskemål.</p> <p>Möjliggör och stöder barnets kontakter med vänner och kamrater som bidrar till välfärden och bedömer deras inflytande på barnet.</p> <p>Uppmuntrar barnet att sätta upp mål för skolgången och arbeta för att uppnå dem.</p> <p>Samarbetar aktivt med skolan och föräldrarna i barnets angelägenheter.¹⁹</p> <p>Stöder långsiktigheten i fråga om barnets skolgång och fritidsintressen.</p> <p>Granskar och diskuterar betydelsen av personliga relationer med barnet och hjälper barnet identifiera och bedöma dem med tanke på sin egen välfärd.</p> <p>Betalar ut dispositionsmedlen till barnet¹⁰ enligt samma principer som till familjens övriga barn, för över 15-åringar åtminstone enligt minimibeloppet.</p>	<p>Stöder barnets skolgång, fritidsintressen och kamratrelationer samt sociala interaktion också utanför vårdplatsen.</p> <p>Uppmuntrar barnet att sätta upp mål för skolgången och arbeta för att uppnå dem.</p> <p>Stöder långsiktigheten i fråga om barnets skolgång och fritidsintressen.</p> <p>Granskar och diskuterar betydelsen av personliga relationer med barnet och hjälper barnet identifiera och bedöma dem med tanke på sin egen välfärd.</p> <p>Samarbetar aktivt med skolan och föräldrarna i barnets angelägenheter.¹⁹</p>	<p>Ansvarar för och ser till att personalen stöder och ser till att barnets skolgång, fritidsintressen och kamratrelationer samt sociala interaktion är en del av den normala vardagen och stöder barnets individuella utveckling.</p> <p>Säkerställer att enheten har tillräckliga resurser för att ge barnet möjlighet till fritidsintressen som är viktiga för barnet och att personalen stöder barnets hobby.</p> <p>Möjliggör och stöder barnets kontakter med vänner och kamrater som bidrar till välfärden.</p> <p>Säkerställer att enheten har tillräcklig kompetens för att kunna stödja barnets skolgång.</p> <p>Säkerställer att barnet får de dispositionsmedel barnet har rätt till.¹⁰</p>	<p>Ansvarar för att upphandlingsförfarandena och valet av plats för vård utom hemmet säkerställer att barnen och de unga placeras på en vårdplats där de får gå i skola, ha hobbyer och upprätthålla kamratrelationer på ett sätt som tar hänsyn till deras bästa och deras individuella behov.</p> <p>Säkerställer att placerade barn har möjlighet att gå i skola på samma villkor som andra barn.</p> <p>Ser till att barnets rätt till fritidsintressen uppfylls genom att säkerställa detta i upphandlingen eller i kostnadsersättningarna till familjevårdare i uppdragsförhållande.</p>

Barnets vardag på platsen för vård utom hemmet	Socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter	Familjevårdare i uppdragsförhållande	Instans som ansvarar för familjevårdarens stöd	Familjevårdare i professionella familjehem	Anstaltsarbetare och egenvårdare/egenhandledare	Producent av anstaltservice och ansvarig person på enheten	Kommun/samkommun
<p>Kriterium 7</p> <p>Barnets kontakter med närstående personer ska understödjas. Barnet ska uppleva att de närstående respekteras och uppskattas.</p>	<p>Talar respektfullt och uppskattande om barnets familj och närstående. Främjar kontakten och den ömsesidiga respekten mellan vårdplatsen och de närstående. Säkerställer att människor som står barnet nära involveras som experter i barnets ärende. Bedömer tillsammans med barnet hur relationerna påverkar barnets välmående. Ser till att överenskommelser om kontakttrutiner och träffar med personer som är viktiga för barnet görs med respekt för barnets önskemål och bästa i samarbete med vårdplatsen. Följer upp att kontakterna äger rum enligt överenskommelse. Ser till att kontakterna är trygga och att barnets bästa tillgodoses. Sköter begränsningar av kontakten på det sätt som lagen förutsätter. Utreder behovet av regelbundet familjearbete och andra tjänster som föräldrarna behöver. Organiserar och följer upp familjearbetet. Säkerställer att barnets föräldrar och andra närstående får tillräckligt stöd. Definierar roller, rättigheter och ansvarsfördelning i barnets angelägenheter i samarbete med barnet, vårdnadshavarna och vårdplatsen i enlighet med gällande lagstiftning. Hjälper föräldrarna förstå barnets situation och understöda placeringen av barnet. Följer upp och bedömer hur kontakterna påverkar barnets välmående genom att höra barnet samt beaktar barnets önskemål. Ansvarar för att bedöma vilket antal träffar som är lämpligt, vid behov i samarbete med andra aktörer, i överensstämmelse med vad som föreskrivs i lag. Ansvarar för att barnet i lugn och ro "landa" på platsen för vård utom hemmet.</p>	<p>Talar respektfullt och uppskattande om barnets familj och närstående. Stöder och möjliggör kontakterna mellan barnet och närstående som är viktiga för barnet. Bedömer tillsammans med barnet hur relationerna påverkar barnets välmående. Säkerställer i samarbete med socialarbetaren att kontakterna är trygga och att barnets bästa tillgodoses vid mötena. Håller kontakt med barnets biologiska familj enligt klientplanen och berättar hur barnet har det, hur vardagen fungerar, hur det går i skolan osv. Besök hos föräldrarna eller andra ska planeras tillsammans med socialarbetaren. Samarbetar med vårdnadshavarna och stöder de närståendes delaktighet i barnets vardag. Ser till att socialarbetarens begränsningar av kontakterna verkställs på det sätt som lagen förutsätter. Säkerställer att barnet har möjlighet att återvända om träffar eller hembesök inte går enligt planerna. Förbinder sig till ett planmässigt samarbete med familjen och barnets nätverk av närstående.</p>	<p>Talar respektfullt och uppskattande om barnets familj och närstående. Säkerställer att familjevårdaren har kompetens och förmåga att samarbeta med närstående som är viktiga för barnet och ger familjevårdaren stöd i arbetet. Främjar kontakten och den ömsesidiga respekten mellan familjevårdaren och barnets närstående. Hjälper i samarbete med den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter föräldrarna och barnets andra närstående att förstå barnets situation och stödja barnet.</p>	<p>Talar respektfullt och uppskattande om barnets familj och närstående. Håller kontakt med barnets biologiska familj enligt vad som överenskommit i klientplanen och berättar hur barnet har det, hur vardagen fungerar, hur det går i skolan osv. Bedömer tillsammans med barnet hur relationerna påverkar barnets välmående. Besök hos föräldrarna eller andra planeras tillsammans med socialarbetaren. Ser till att kontakterna är trygga och att barnets bästa beaktas. Säkerställer att barnet har möjlighet att återvända om träffar eller hembesök inte går enligt planerna. Förbinder sig till ett planmässigt samarbete med familjen och barnets nätverk av närstående. Ser till att socialarbetarens begränsningar av kontakterna verkställs på det sätt som lagen förutsätter.</p>	<p>Talar respektfullt och uppskattande om barnets familj och närstående. Håller kontakt med barnets biologiska familj enligt vad som överenskommit i klientplanen och berättar hur barnet har det, hur vardagen fungerar, hur det går i skolan osv. Bedömer tillsammans med barnet hur relationerna påverkar barnets välmående. Besök hos föräldrarna eller andra planeras tillsammans med socialarbetaren. Ser till att kontakterna är trygga och att barnets bästa beaktas. Förbinder sig till ett planmässigt samarbete med familjen och barnets nätverk av närstående.</p>	<p>Ser till att människor som står barnet nära involveras som experter på barnets situation. Ansvarar för att medarbetarna har kompetens för att arbeta med närstående som är viktiga för barnet. Stöder och möjliggör kontakterna mellan barnet och närstående som är viktiga för barnet. Ser till att kontakterna är trygga och att barnets bästa beaktas. Hjälper familjen förstå barnets situation och uppmuntrar familjen att hjälpa barnet. Förbinder sig till ett planmässigt samarbete med familjen och barnets nätverk av närstående och säkerställer att det regelbundna familjearbetet genomförs planenligt. Säkerställer att barnet har möjlighet att återvända om träffar eller hembesök inte går enligt planerna. Lokalitetserna på platsen för vård utom hemmet ska flexibelt stödja barnens och familjernas möjligheter att träffas. Samarbetar med barnets föräldrar och andra närstående och stöder de närståendes delaktighet i barnets vardag. Ser till att begränsningar av kontakterna som fastställts på anstalten eller inom socialväsendet verkställs på det sätt som lagen förutsätter.</p>	<p>Ansvarar för att socialarbetarna har kompetens och tid för att samarbeta med det placerade barnets föräldrar och andra närstående och främjar samarbetet mellan alla parter. Säkerställer vid upphandlingen att platserna för vård utom hemmet konkret med sin kompetens och till exempel med sina lokalteter klarar av att stödja kontakten mellan barnet och de närstående. Säkerställer de upphandlade tjänsternas innehåll och kvalitet i fråga om arbetet med barnens närstående både på anstalter och professionella familjehem och hos privata serviceproducenter inom familjevården. Säkerställer att stöd för barnets föräldrar och andra närstående organiseras och att stödet är tillräckligt. Säkerställer att en klientplan görs upp för föräldrarna och att genomförandet av planen följs upp. Säkerställer att kommunen erbjuder tillräckligt med stöd och kamratstödsverksamhet för barnets föräldrar och andra närstående och gör det möjligt för dem att delta i utvecklingen av barnskyddet som erfarenhetsexperter.</p>

Barnets vardag på platsen för vård utom hemmet	Socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter	Familjevårdare i uppdragsförhållande	Instans som ansvarar för familjevårdarens stöd	Familjevårdare i professionella familjehem	Anstaltsarbetare och egenvårdare/egenhandledare	Producent av anstaltservice och ansvarig person på enheten	Kommun/samkommun
<p>Kriterium 8</p> <p>Barnet ska känna till sina rättigheter och rättsmedel och barnets självbestämmanderätt ska respekteras på platsen för vård utom hemmet.</p>	<p>Anger i barnets klientplan på vilket sätt och hur ofta personliga möten ordnas med barnet.¹¹</p> <p>Träffar barnet regelbundet och bereder barnet möjlighet till personliga samtal. Alternativt ser till att en annan barnskyddsarbetare träffar barnet personligen tillräckligt ofta (minst två timmar i månaden).</p> <p>Ser till att barnet vet hur det kan nå sin egen socialarbetare.</p> <p>Ser till att barnet har uppgifter om sin nya socialarbetare om hen byts ut.</p> <p>Informerar barnet på olika sätt om barnets rättigheter och rättsmedel (till exempel muntligt och med broschyter).⁹</p> <p>Säkerställer att barn som misstänker att de blivit illa behandlade eller att deras rättigheter kränkts vet vart de kan vända sig.</p> <p>Förklarar för barnet, med hänsyn till hans ålder, vilka befogenheter och skyldigheter en myndighet eller en plats för vård utom hemmet har.</p> <p>Förklarar för barnet vad ett bra bemötande på platsen för vård utom hemmet innebär.</p> <p>Säkerställer bland annat genom samtal med barnet att barnets självbestämmanderätt respekteras på vårdplatsen.</p> <p>Följer upp genomförandet av begränsande åtgärder och ansvarar för att de är lagenliga (bland annat med hjälp av mottagna anteckningar¹² och samtal med barnet).</p> <p>Hjälper barnet eller den unga att föra sin talan och ser till att barnet vid behov får en intressebevakare.</p> <p>Hänvisar vid behov barnet eller den unga till rättshjälp.¹³</p>	<p>Stöder barnet i kontakten med socialarbetaren eller andra barnskyddsarbetare.</p> <p>Ser till att barnet vet hur hen får kontakt med den egna socialarbetaren.</p> <p>Erbjuder barnet information om barnets rättigheter och rättsmedel.</p> <p>Ser till att barnet vet vem hen kan kontakta i olika situationer och på vilket sätt.¹⁵</p> <p>Ser till att barnet förstår fosterfamiljens regler och mål och sina egna rättigheter och skyldigheter i gemenskapen.</p> <p>Känner till skillnaden mellan fostran och begränsande åtgärder.</p> <p>Förklarar för barnet oavsett ålder vilka befogenheter och skyldigheter en myndighet eller en plats för vård utom hemmet har.</p>	<p>Säkerställer att familjevårdarna känner till barnets rättigheter och rättsmedel.</p> <p>Säkerställer att alla barn informeras om sina egna socialarbetare och hur de kan nås.</p> <p>Säkerställer att barnet får stöd i kontakten med socialarbetaren och andra behövliga parter.</p> <p>Säkerställer att barnet har fått information om reglerna och målen i fosterfamiljen och om sina egna rättigheter och rättsmedel.</p> <p>Säkerställer att familjevårdarna känner till skillnaden mellan fostran och begränsande åtgärder.</p>	<p>Stöder barnet i kontakten med socialarbetaren eller andra barnskyddsarbetare.</p> <p>Ser till att barnet vet hur hen får kontakt med den egna socialarbetaren.</p> <p>Erbjuder barnet information om barnets rättigheter och rättsmedel.</p> <p>Ser till att barnet vet vem hen kan kontakta i olika situationer och på vilket sätt.¹⁵</p> <p>Ser till att barnet förstår familjehemets regler och mål och sina egna rättigheter och skyldigheter i gemenskapen.</p> <p>Känner till skillnaden mellan fostran och begränsande åtgärder.</p> <p>Förklarar för barnet oavsett ålder vilka befogenheter och skyldigheter en myndighet eller en plats för vård utom hemmet har.</p>	<p>Ser till att barnet förstår värdgemenskapens regler och mål och sina egna rättigheter och skyldigheter i gemenskapen.</p> <p>Stöder barnet i kontakten med socialarbetaren eller andra barnskyddsarbetare.</p> <p>Ser till att barnet vet hur hen får kontakt med den egna socialarbetaren.</p> <p>Erbjuder barnet information om barnets rättigheter och rättsmedel.⁹</p> <p>Ser till att barnet vet vem hen kan kontakta i olika situationer och på vilket sätt.</p> <p>Förklarar för barnet oavsett ålder vilka befogenheter och skyldigheter en myndighet eller en plats för vård utom hemmet har.</p> <p>Känner till skillnaden mellan fostran och begränsande åtgärder. Känner till de allmänna förutsättningarna för bruk av begränsande åtgärder och förutsättningarna för varje specifik begränsande åtgärd.</p> <p>Genomför begränsande åtgärder endast vid behov och enligt vad som föreskrivs i lag.</p> <p>Dokumenterar vidtagna begränsande åtgärder på det sätt som lagen förutsätter.¹²</p> <p>Går igenom de begränsande åtgärds och vidtagits och motiveringarna till dem tillsammans med barnet så snart det är möjligt.¹⁴</p>	<p>Säkerställer att barnskyddsarbetarna känner till barnens rättigheter och rättsmedel.</p> <p>Säkerställer att alla barn informeras om sina egna socialarbetare och hur de kan nås.</p> <p>Säkerställer att barnet får stöd i kontakten med socialarbetaren och andra behövliga parter.</p> <p>Säkerställer att barnen fått information om anstaltens regler och mål och om sina egna rättigheter och rättsmedel. Till exempel genom att de kontaktuppgifter som behövs alltid hänger på anstaltens vägg och genom att säkerställa att barnet har möjlighet att kontakta socialombudsmannen eller tillsynsmyndigheterna.¹⁵</p> <p>Ser till att barnet har möjlighet att utnyttja rättsmedel.</p> <p>Ansvarar för att personalen känner till de allmänna förutsättningarna för bruk av begränsande åtgärder och förutsättningarna för varje specifik begränsande åtgärd.</p> <p>Ansvarar för att personalen känner till skillnaden mellan fostran och begränsande åtgärder.</p> <p>Ansvarar för att begränsande åtgärder endast genomförs vid behov och enligt vad som föreskrivs i lag.</p> <p>Ansvarar för att vidtagna begränsande åtgärder antecknas.¹²</p> <p>Ansvarar för att planen för egenkontroll innehåller en allmän plan om gott bemötande¹⁶.</p> <p>Ser till att barnen har möjlighet att delta i utarbetandet av planen för egenkontroll och att planen är uppdaterad och öppet tillgänglig.</p>	<p>Säkerställer tillgången till socialarbetare och ser till att byten av socialarbetare sker kontrollerat och planmässigt och att även klienterna informeras.</p> <p>Ansvarar för att barnet har regelbunden kontakt med sin egen socialarbetare.</p> <p>Kommunen ska ha ett tillvägagångssätt för att systematiskt säkerställa att placerade barn informeras om sina rättigheter och kontaktkanaler i ärenden som gäller missförhållanden.</p> <p>Ser till att även barnen och de unga informeras om socialombudsmannen på ett sätt som de förstår.</p> <p>Ser till att barnen och de unga också i praktiken har tillgång till socialombudsmannens tjänster.¹⁵</p> <p>Säkerställer att socialombudsmännen informeras även barn som är klienter inom barnskyddet om sina tjänster.</p> <p>Till exempel säkerställs det att informationen ges på ett barnvänligt sätt och med metoder anpassade för barn.</p> <p>I kontaktkanalerna utnyttjas digitala applikationer och andra kontaktsätt som är naturliga för barn och unga och tröskeln för att ta kontakt sänks.</p> <p>Säkerställer att serviceproducenternas planer för egenkontroll innehåller en allmän plan om gott bemötande¹⁶.</p>

Barnets vardag på platsen för vård utom hemmet	Socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter	Familjevårdare i uppdragsförhållande	Instans som ansvarar för familjevårdarens stöd	Familjevårdare i professionella familjehem	Anstaltsarbetare och egenvårdare/egenhandledare	Producent av anstaltservice och ansvarig person på enheten	Kommun/samkommun
<p>Kriterium 9</p> <p>Barnet ska få den småbarnspedagogik, undervisning, hälso- och sjukvård och övriga service på grund- och specialnivå som barnet har rätt till.¹⁷</p>	<p>Ordnar den rehabilitering och de övriga tjänster som barnet har rätt till, med beaktande av särskilda behov. Säkerställer att barnet får de tjänster det har rätt till genast vid ankomsten till vårdplatsen. Ansvarar för att de stöd som barnet har rätt till söks. Ser i samarbete med bildningsväsendet till att barnets skolgång/småbarnspedagogik fungerar. Ser till att platsen för vård utom hemmet och övriga serviceproducenter känner till barnets särskilda behov och att behoven beaktas i det professionella nätverket runt barnet med hänsyn till bestämmelserna om sekretess och utlämnande av uppgifter. Följer upp och ansvarar för att barnets klientplan och den kompletterande planen för vård och fostran är uppdaterade och genomförs.¹⁸ Ser till att ett barn som placerats i en annan kommun får den service som behövs i placeringskommunen.⁶</p>	<p>Ansöker i samarbete med den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter om de stöd och tjänster som barnet har rätt till. Ser till att barnet får delta i småbarnspedagogik, gå i skolan och vårdas inom primärvården. Samarbetar aktivt med ovannämnda parter. Ser till att barnet får den nödvändiga rehabiliteringen och deltar i den vid behov. Tar också själv emot och söker aktivt stöd och hjälp när barnets behov kräver det.</p>	<p>Samtalar med familjevårdaren om hur tjänsterna fungerar och ordnas. Hör även barnet genom möten med fosterfamiljen och samarbetar tätt i bedömningen av situationen med den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter. Säkerställer att familjevårdaren och fosterfamiljen också själva får det stöd de behöver.</p>	<p>Ansöker i samarbete med den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter om de stöd och tjänster som barnet har rätt till. Ser till att barnet får delta i småbarnspedagogik, gå i skolan och vårdas inom primärvården. Samarbetar aktivt med ovannämnda parter. Ser till att barnet får den nödvändiga rehabiliteringen och deltar i den vid behov. Familjehemmet ska också själv ta emot och även aktivt söka stöd och hjälp när barnets behov kräver det.</p>	<p>Ser till att barnet får delta i småbarnspedagogik, gå i skolan och vårdas inom primärvården. Ser till att den rehabilitering barnet behöver ordnas på anstalten eller genomförs inom ramen för den övriga servicen. Deltar enligt behov i barnets rehabilitering.</p>	<p>Säkerställer att enhetens och placeringskommunens tjänster och samarbete fungerar. Ansöker i samarbete med den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter om de stöd och tjänster som barnet har rätt till. Ser till att den rehabilitering som barnet behöver ordnas och deltar i den vid behov. Säkerställer att anstaltens multiprofessionella samarbete fungerar också med anstaltens samarbetsparter. Om barnets behov kräver det tar anstalten emot stöd och hjälp (till exempel från den specialiserade sjukvården) och söker också aktivt hjälp.</p>	<p>Ansvarar på kommunnivå för ett smidigt samarbete mellan bildningsväsendet, småbarnspedagogiken, hälso- och sjukvården och barnskyddet samt övrig socialservice. Föregriper de placerade barnens behov och säkerställer att servicekedjorna fungerar. Ser till att de placerade barnen har tillgång till och enligt sina individuella behov garanteras de tjänster inom småbarnspedagogik, undervisning, hälso- och sjukvård och övrig social- och hälsovård som de har rätt till. Ansvarar för att serviceprocesserna på specialnivå är samordnade och att vården sker så nära barnets vardagsmiljö som möjligt så att barnet inte behöver flytta mer än nödvändigt på grund av sitt vårdbehov. Ser till att tjänster på specialnivå tillhandahålls på vårdplatsen om det ligger i barnets intresse. Ansvarar för att det placerade barnets särskilda och individuella behov uppfylls. Ansvarar för att även anstalten, det professionella familjehemmet eller familjevårdaren får det stöd och de tjänster de behöver och att hela familjen eller det placerade barnets gemenskap får stöd på specialnivå.</p>

Barnet lämnar vårdplatsen och vården utom hemmet upphör	Socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter	Familjevårdare (uppdragsbaserad familjevård)	Instans som ansvarar för familjevårdarens stöd	Familjevårdare i professionella familjehem	Anstaltsarbetare och egenvårdare/egenhandledare	Producent av anstalts-service och ansvarig person på enheten	Kommun/samkommun
<p>Kriterium 10 Barnet ska känna att flytten från platsen för vård utom hemmet är trygg och förutsägbar vid en återförening, vid en övergång till eftervård under självständighetsprocessen och vid flytt till en annan plats för vård utom hemmet.</p>	<p>Inleder förberedelserna inför den planerade övergången/processen för att avsluta vården utom hemmet i samarbete med alla parter och ser till att den kommande övergången är trygg och individuell samt stöder barnets/den ungas delaktighet i förberedelserna/genomförandet. Samarbetar med föräldrarna, barnet och vårdplatsen i återföreningssituationer. Gör vid behov upp en plan för eftervården och ser till att den genomförs. Gör upp en plan för eftervården av den unga som håller på att bli självständig och ser till att den följs och att den unga lär känna medarbetarna i eftervården i god tid (senast ett halvt år) före placeringen upphör. Kartlägger den ungas närstående- och stödnätverk före övergången till eftervård. Avtalar och förhandlar om ansvarsfördelningen och principerna för närstående- och stödnätverkens konkreta engagemang. Säkerställer att den unga har åtminstone en vuxen som stöd. Ser till att övergången till eftervården sker planmässigt och att den unga får medel för eget hushåll. Ser till att orsakerna behandlas med barnet och övriga berörda om vården utom hemmet avslutas eller en övergång sker på ett plötsligt och oplanerat sätt. Inleder och sköter valet av en eventuell ny plats för vård utom hemmet med barnets behov och intressen som första prioritet (enligt principerna för kriterium 1).</p>	<p>Stöder barnets planmässiga övergång till följande livsskede. Förbinder sig att vårda barnet tills det flyttar ut. Deltar i det planliga återföreningsarbetet. Agerar på ett tryggt sätt och stöder barnet också vid plötsliga, oplanerade byten av vårdplats. Ser till att barnet känner till sina möjligheter att hålla kontakt med vårdplatsen också när placeringen upphört. Hjälper barnet hitta ersättande relationer om det inte är möjligt att hålla kontakt med vårdplatsen.</p>	<p>Stöder familjevårdarna i arbetet under övergångsskedena och ser till att barnets bästa och behov har högsta prioritet i alla situationer. Deltar i samarbetet mellan familjevårdarna och socialarbetaren i övergångssituationer. Stöder familjevårdarna i det planliga återföreningsarbetet/i samarbetet med barnets närstående.</p>	<p>Stöder barnets planmässiga övergång till följande livsskede. Förbinder sig att vårda barnet tills det flyttar ut. Deltar i det planliga återföreningsarbetet. Agerar på ett tryggt sätt och stöder barnet också vid plötsliga, oplanerade byten av vårdplats. Ser till att barnet känner till sina möjligheter att hålla kontakt med vårdplatsen också när placeringen upphört. Hjälper barnet hitta ersättande relationer om det inte är möjligt att hålla kontakt.</p>	<p>Stöder barnets planmässiga övergång till följande livsskede. Vårdar barnet tills det flyttar ut. Genomför familjearbetet enligt planen vid återföreningar. Agerar på ett tryggt sätt och stöder barnet också vid plötsliga, oplanerade byten av vårdplats. Ser till att barnet känner till sina möjligheter att hålla kontakt med vårdplatsen också när placeringen upphört. Hjälper barnet hitta ersättande relationer och aktörer om det inte är möjligt att hålla kontakt.</p>	<p>Stöder barnets planmässiga övergång till följande livsskede. Förbinder sig att vårda barnet tills det flyttar ut. Gör det möjligt att genomföra familjearbetet planligt vid återföreningar. Agerar på ett tryggt sätt och stöder barnet också vid plötsliga, oplanerade byten av vårdplats. Ser till att barnet känner till sina möjligheter att hålla kontakt med vårdplatsen också när placeringen upphört. Hjälper barnet hitta ersättande relationer och aktörer om det inte är möjligt att hålla kontakt.</p>	<p>Definierar såväl planerade och förutsedda som oplanerade och plötsliga övergångar eller byten av vårdplats. Möjliggör fortsatt placering också efter att den unga blivit myndig om det är förenligt med den ungas intresse. Säkerställer kontinuitet, parallella processer och möjligheter till parallellt arbete så att barnet vägleds i övergångarna.</p>

Barnet lämnar vårdplatsen och vården utom hemmet upphör	Socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter	Familjevårdare (uppdragsbaserad familjevård)	Instans som ansvarar för familjevårdarens stöd	Familjevårdare i professionella familjehem	Anstaltsarbetare och egenvårdare/egenhandledare	Producent av anstalts-service och ansvarig person på enheten	Kommun/samkommun
Kriterium 11 Den unga som håller på att bli självständig får det stöd och de tjänster som hen behöver i eftervården.	Säkerställer att den unga har någonstans att bo. Stöder den ungas färdigheter för ett självständigt liv. Stöder och hjälper den unga i att planera sin karriär, skaffa utbildning eller arbete eller annan meningsfull sysselsättning och klara sig i vardagen (i skolan eller arbetslivet). Genomför planen för eftervården, bedömer flexibelt genomförandet av den och ser till att den ses över tillräckligt ofta. Säkerställer att den unga får de tjänster som hen behöver i eftervården.	Stöder den ungas färdigheter för ett självständigt liv. Stöder och hjälper den unga i att planera sin karriär, skaffa utbildning eller arbete eller annan meningsfull sysselsättning och klara sig i vardagen (i skolan eller arbetslivet). Genomför planen för eftervården i samarbete med den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter.	Stöder familjevårdarna i utvecklingen av den ungas färdigheter för ett självständigt liv, den ungas karriärplanering, sökandet efter utbildning, arbete eller annan meningsfull sysselsättning och med att lära den unga de färdigheter som behövs för att klara av vardagen. Stöder familjevårdarna i genomförandet av planen för den ungas eftervård.	Stöder den ungas färdigheter för ett självständigt liv. Stöder och hjälper den unga i att planera sin karriär, skaffa utbildning eller arbete eller annan meningsfull sysselsättning och klara sig i vardagen (i skolan eller arbetslivet). Genomför planen för eftervården i samarbete med den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter.	Stöder den ungas färdigheter för ett självständigt liv. Stöder och hjälper den unga i att planera sin karriär, skaffa utbildning eller arbete eller annan meningsfull sysselsättning och klara sig i vardagen (i skolan eller arbetslivet). Genomför planen för eftervården i samarbete med den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter.	Stöder den ungas färdigheter för ett självständigt liv. Stöder och hjälper den unga i att planera sin karriär, skaffa utbildning eller arbete eller annan meningsfull sysselsättning och klara sig i vardagen (i skolan eller arbetslivet). Genomför planen för eftervården i samarbete med den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter.	Fastställer verksamhetsprinciperna för eftervården av unga som är på väg att bli självständiga och möjliggör övergången till en eftervård som motsvarar de ungas individuella behov. Beaktar eftervårdens kontinuitet i upphandlingsförfarandena och möjliggör upphandling av stödtjänster som bidrar till den ungas välmående. Säkerställer att eftervårdstjänsterna i kommunen är tillräckliga och tillgängliga.

Planmässighet och dokumentation i vården utom hemmet	Socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter	Familjevårdare (uppdragsbaserad familjevård)	Instans som ansvarar för familjevårdarens stöd	Familjevårdare i professionella familjehem	Anstaltsarbetare och egenvårdare/egenhandledare	Producent av anstalts-service och ansvarig person på enheten	Kommun/samkommun
Kriterium 12 Barnet ska uppleva att placeringen, uppföljningen och dokumentationen är planmässig och till för barnet.	Följer kontinuerligt upp genomförandet av klientplanen och den kompletterande planen för vård och fostran med respekt för barnets och familjens delaktighet, hör vårdplatsen och ser till att planerna regelbundet uppdateras. ²⁰ Gör det möjligt för barnet att delta i planeringen av placeringen, uppföljningen av framstegen och dokumenteringen av angelägenheter som gäller barnet med hänsyn till barnets ålder och utvecklingsnivå. Ser till att barnets angelägenheter dokumenteras och handlingarna förvaras korrekt. ²¹	Följer den klientplan som socialarbetaren gjort upp för barnet. Deltar i den regelbundna översynen av planen åtminstone årligen och alltid när barnets stödbehov förändras. Rapporterar om barnets situation till den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter. Gör det möjligt för barnet att delta i rapporteringen med hänsyn till barnets ålder och utvecklingsnivå. Dokumenterar barnets angelägenheter tillsammans med barnet och antecknar regelbundet sina iakttagelser. ²¹ Behandlar klientuppgifterna korrekt. ²¹	Stöder familjevårdarna i genomförandet och den regelbundna översynen av barnets klientplan, genomförandet av dokumentation som stöder delaktigheten, i den regelbundna rapporteringen och i den korrekta behandlingen av klientuppgifter.	Följer den klientplan som socialarbetaren gjort upp för barnet. Deltar i den regelbundna översynen av planen åtminstone årligen och alltid när barnets stödbehov förändras. Rapporterar om barnets situation till den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter. Gör det möjligt för barnet att delta i rapporteringen med hänsyn till barnets ålder och utvecklingsnivå. Dokumenterar barnets angelägenheter tillsammans med barnet och antecknar regelbundet sina iakttagelser. ²¹ Behandlar klientuppgifterna korrekt. ²¹	Följer den klientplan som socialarbetaren gjort upp för barnet och den kompletterande planen för vård och fostran. Ser till att barnets angelägenheter rapporteras och behandlar klientuppgifterna korrekt. Gör det möjligt för barnet att delta i rapporteringen med hänsyn till barnets ålder och utvecklingsnivå. Dokumenterar barnets angelägenheter tillsammans med barnet och antecknar regelbundet sina iakttagelser. ²¹	Följer den klientplan som socialarbetaren gjort upp för barnet och den kompletterande planen för vård och fostran. Ser till att planerna ses över regelbundet (åtminstone årligen) och alltid när barnets stödbehov förändras. Ser till att en skriftlig rapport över barnets situation månatligen görs upp tillsammans med barnet för den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter. Säkerställer att klientuppgifterna behandlas korrekt. Främjar barnets delaktighet i dokumentationen.	Ser till att barnets klientplaner är ändamålsenliga och att klientuppgifterna behandlas korrekt. Följer upp hur placeringarna framskrider samt ändringar i vården utom hemmet och bedömer dem som helhet.

Hänvisningar i tabellen

- 1 Barnskyddslagen 32 § 1 mom.
- 2 Barnskyddslagen 41 § 1 mom. och 50 §.
- 3 Offentlighetslagen 26 § 3 mom.
- 4 Lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt 361/1983 1 § 3 mom.: "Barnet bör uppfostras så att det får förståelse, trygghet och ömhet. Barnet får inte undertryckas, agas eller utsättas för annan kränkande behandling. Barnet bör stödjas och uppmuntras i sin utveckling till självständighet, ansvarsfullhet och vuxenhet."
- 5 Familjevårdslagen 5 §.
- 6 Barnskyddslagen 16 b §.
- 7 Barnskyddslagen 60 §.
- 8 Barnskyddslagen 53 § 1 mom.
- 9 Barnskyddslagen 32 a §.
- 10 Barnskyddslagen 55 §.
- 11 Barnskyddslagen 29 § 1 mom. och 53 § 2 mom.
- 12 Barnskyddslagen 74 §.
- 13 Barnskyddslagen 24 § 1 mom.
- 14 Barnskyddslagen 74 a §.
- 15 FN:s riktlinjer för alternativ omvårdnad av barn, punkt 99: "Barn under omvårdnad ska ha tillgång till en känd, effektiv och opartisk mekanism för att meddela klagomål eller bekymmer som gäller behandlingen av dem eller placeringsförhållandena." Obs. även barnskyddslagen 32 a § och 74 a §.
- 16 Barnskyddslagen 61 b §.
- 17 Barnskyddslagen 15 §, 52 a §, hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) 69 § 1 mom.
- 18 Barnskyddslagen 30 §.
- 19 Barnskyddslagen 52 a § 2 och 3 mom.
- 20 Barnskyddslagen 30 § 5 mom. och 30 a §.
- 21 Barnskyddslagen 33 §, 74 §, lagen om klienthandlingar inom socialvården (254/2015) och dataskyddslagen (1050/2018).
- 22 Lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) 16 § och 17 §. 1 mom. 1–2 punkten.
- 23 Barnskyddslagen 69 a §.
- 24 Barnskyddslagen 41 §, 43 §, 50 §.

BILAGA 3 Centrala förslag till en modell för styrning och övervakning av vård utom hemmet

Modellen har utarbetats av Susanna Hoikkala, Raija Kojo, Jaana Tervo & Teija Aaltonen. Den har publicerats som diskussionsunderlag 19/2017 av Institutet för hälsa och välfärd (THL). Helsingfors 2017. ISBN 978- 952-302-854-8 (tryckt), ISBN 978-952-302-855-5 (nätpublikation).

I rapporten presenteras en handlingsmodell för styrning och övervakning av vård utom hemmet som är barnorienterad och baserad på barnets rättigheter. Dessutom presenteras olika sätt att trygga rättsskyddet för placerade barn och unga och stärka deras medvetenhet om sina egna rättigheter. Syftet med modellen är att göra befintliga tillvägagångssätt klarare och enhetligare samt skapa klarhet i rollerna och ansvarsfördelningen inom styrningen och övervakningen.

Modellen utarbetades 2016. Den är avsedd som utgångspunkt för fortsatta diskussioner och vidareutveckling i samarbete med kommunernas aktörer, utvecklare, yrkespersoner, forskare och erfarenhetsexperter. Rapporten betonar att det i det fortsatta arbetet är viktigt att precisera och söka lösningar också på hur den modell för varje tema som beskrivs i rapporterna kan anpassas till förnyade servicestrukturer och övriga modeller som utvecklas inom ramen för programmet för utveckling av barn- och familjetjänster.

Innovationer som arbetsgruppen presenterar är att inrätta ett nationellt register över platser för vård utom hemmetⁱ, avveckla de nuvarande överlappningarna, förenhetliga dokumentationen av övervakningen, utveckla metoder för kollegial utvärdering och utveckla kunskapsunderlaget och kompetensen inom styrningen och övervakningen. Förslagen i rapporten bygger på synpunkter från de yrkespersoner som deltog i arbetsgruppen och på forskning. Rapporten innehåller en beskrivning av bland annat de olika tillsynsaktörernas roller. Nedan följer några exempel på rapportens innehåll.

ⁱ Ett nationellt register över platser för vård utom hemmet är under utveckling och en förstudie om inrättandet av registret har gjorts inom ramen för programmet för utveckling av barn- och familjetjänster.

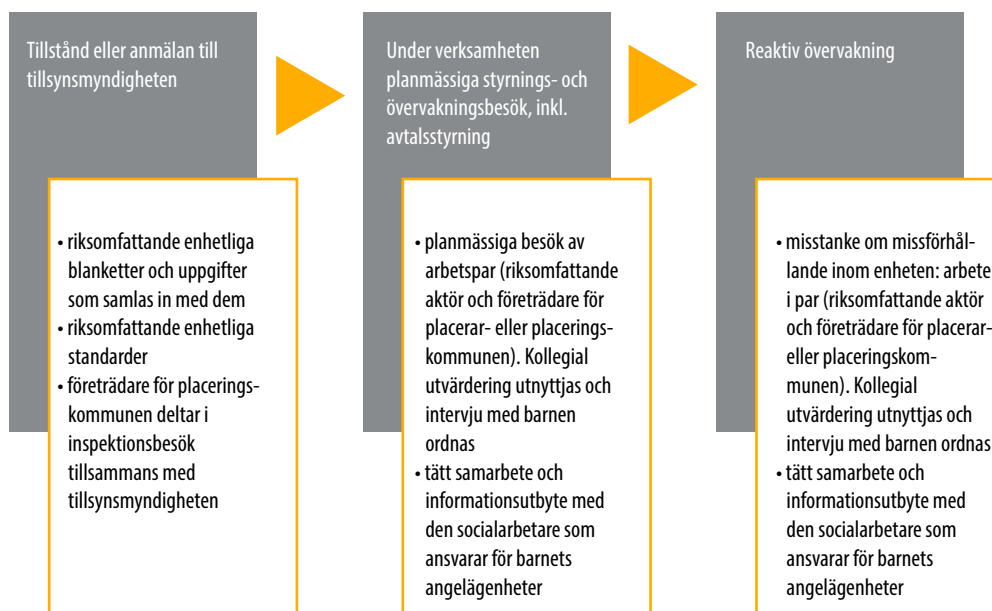
Den grupp som arbetade med modellen föreslog bland annat att

- Uppgifter om välfärden ska kartläggas interaktivt och barnvänligt med stöd av växelverkan mellan barnet och socialarbetaren. Barnvänliga och öppna dokumenteringsmetoder ska tillämpas.
- Tillgodoseendet av barnets rättigheter (placerarkommunens skyldigheter) ska systematiskt följas upp i vården utom hemmet (till exempel att klientplanen är uppdaterad, att barnet träffar sina närstående).
- Uppgifter om en enhet ska sammanställas för att kunna användas som stöd i uppföljningen av vården utom hemmet för det enskilda barnet.
- För att barnets välfärd ska kunna garanteras och det strukturella våldet/illabehandlingen/osäkerheten minskas är det nödvändigt att uppgifterna följs upp. Samtidigt bör uppmärksamhet fästas vid barnets rätt till stabila yttre omständigheter och mänskliga relationer.

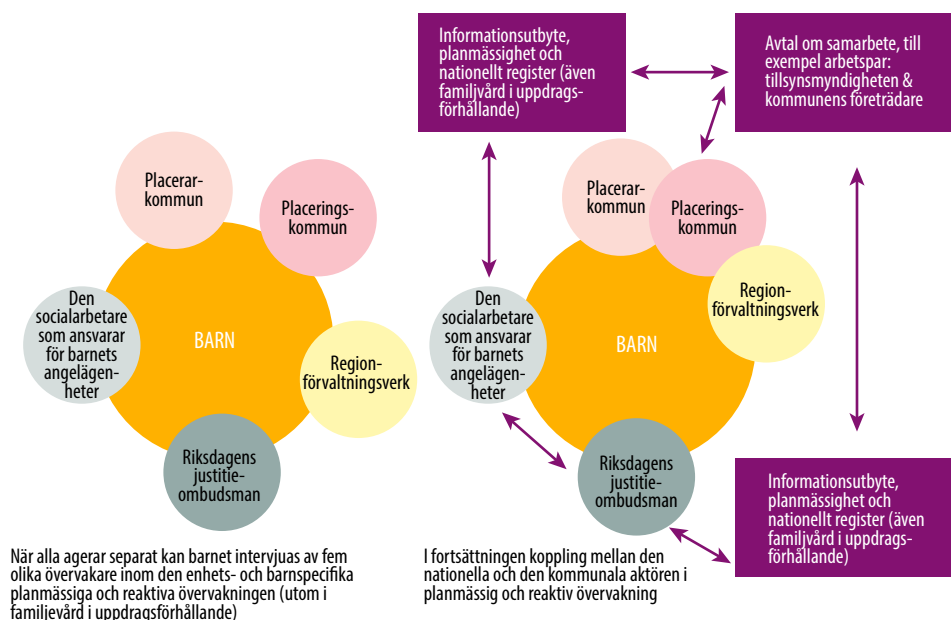
Arbetsgruppen fäste särskild uppmärksamhet vid frågan om att stärka hörandet av barnen och deras delaktighet, och gjorde en mer detaljerad indelning i tre steg (individnivå, gruppnivå och samhällsnivå). När handlingsmodellen tas i bruk

- Åstadkommer man mer systematiska förfaranden för att ta reda på barnens synpunkter och erfarenheter på placeringsplatserna för vård utom hemmet.
- Öppnas möjligheten för det enskilda barnet och för barnen som grupp att få bättre vård utom hemmet och delta mer systematiskt än i dag i bedömningen och utvecklingen av verksamheten i sin egen uppväxtmiljö i vården utom hemmet och föra fram eventuella missförhållanden.
- Stärks barnens och familjernas delaktighet och förbättras deras förutsättningar att förstå och påverka sin egen situation och bedöma vården utom hemmet.
- Vet barnet mer om sitt rättsskydd och känner bättre än för närvarande till vem man kan kontakta och hur.
- Får barnen en tryggare och mer transparent, rättvis och målinriktad vård utom hemmet så att uppföljningen av den service barnen får och måluppfyllelsen sker på både individnivå och per vårdenhet. Är servicen mer jämlik på riksnivå.
- Beaktas i stödet för delaktigheten de etiska principer som skapats för att garantera barnets delaktighet.
- Fortsätter utvecklingen av olika sätt att ta kontakt.

Figur 3. Modell för enhetsspecifik övervakning, inte familjevård.

Figur 4. Barnorienterad övervakning.

Bilaga 4 – Sammandrag av rekommendationerna

REKOMMENDATIONER/DELAKTIGHET

Inom barnskyddet ska man arbeta på ett sätt som möjliggör kontinuerlig och förtroende- full växelverkan mellan barnskyddsarbetaren, barnet/den unga som är klient hos barn- skyddet, barnets familj och andra närstående samt övriga delaktiga i ärendet/människor som är viktiga för barnet. Det rekommenderas att det sociala arbetet inom barnskyddet organiseras enligt principerna för systemiskt teamarbete alltid när det är möjligt med hän- syn till organiseringen av klientarbetet. (B,L¹)

Närståendenätverkets medlemmar och deras möjlighet att ge socialt stöd ska definieras individuellt enligt barnets/den ungas och familjens behov och önskemål. (B)

Barnskyddsarbetaren, familjen, de närstående och de övriga myndigheter som berörs av ärendet ska förhandla tillsammans om dessa övriga myndigheters möjligheter att stödja tillgodoseendet av barnets bästa och hjälpa föräldrarna i deras fostransansvar. (B)

Socialarbetaren inom barnskyddet ska se till att barnets närstående är delaktiga i barnets situation i alla skeden av vården utom hemmet. (B)

Ledningen ska se till att barnen, de unga och familjerna involveras i utvecklingen av tjäns- terna. När man inom kommunen gör upp en plan för att stärka barnens, de ungas och för- äldrarnas delaktighet samt förbättra barnskyddstjänsterna som en del av välfärdsplanen för barn och unga får frågan bättre synlighet också bland klienterna. (L)

---

¹ I rekommendationen hänvisas i parentes till den aktör som rekommendationen särskilt gäller.
B = barnskyddsarbetare, L = ledning

REKOMMENDATIONER/BARNSKYDDET SOM EN DEL AV SERVICESYSTEMET FÖR BARN, UNGA OCH FAMILJER

Barnskyddet ska meddela den myndighet som har gjort en barnskyddsanmälan att anmälan har mottagits samt lämna namn och kontaktinformation för den byrå eller den barnskyddsarbetare som sköter ärendet. (B, L)

Den barnskyddsarbetare som har gjort barnskyddsanmälan ska i nödvändig omfattning vara med om att utreda barnets ärende och erbjuda stöd. Övriga myndigheter ska delta när det behövs. (B)

Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter ska samordna myndighets-samarbetet som är kopplat till barnskyddsärendet och se till att myndigheterna känner till syftet med och målen för samarbetet i individuella situationer som rör barn och familjer. (B)

När man meddelar barnet och vårdnadshavaren om att barnskyddsarbetet har inletts ska man samtidigt tala om vad barnskyddsarbetet innebär i praktiken och ge exempelvis ett infopaket om barnskyddet i form av en tryckt handbok till klienterna och upplysa dem om servicen på kommunens webbplats. Klienten ska också få information om socialombudsmannens tjänster och klientens rättsskydd. (B, L)

Under det första mötet – och vid behov även under framtida möten – ska man gå igenom principerna för barnskyddsarbetet tillsammans med klienterna (inklusive möjligheten till öppen dokumentation). (B)

Ledningen ska stödja barnskyddsarbetarnas förmåga och möjligheter att arbeta med barnet och de mänskliga relationerna i fokus, genom att ansvara för bland annat resurstilldelning, prioriteringar och kompetensutveckling. Ledningen ska också se till att förtroendet mellan klienten och barnskyddsarbetaren i klientrelationen inte bryts i onödan, till exempel i samband med organisationsförändringar. (L)

Det stöd som klienten får ska vara skraddarsytt för klientens behov och intensivt när det behövs. (B, L)

Arbetsätten ska vara mångsidiga och de metoder som tillämpas ska vara tillförlitliga. Hembesök – vid behov oanmälda – hör till arbetet. (B, L)

En multiprofessionell expertgrupp ska stödja de olika processerna i barnskyddsarbetet. (L)

REKOMMENDATIONER/YRKESUTBILDAD PERSONAL OCH ARBETSKOLLEKTIV INOM BARNSKYDDET

Varje barnskyddsarbetare ska ha möjlighet att delta i utvecklingen av det egna arbetet, även i eventuella arbetsrelaterade forsknings- och utvecklingsnätverk. (B, L²)

Det kunnande som krävs i barnskyddsarbete ska definieras tydligt och kompetensen stödjas planmässigt i synnerhet när det gäller medarbetare som inleder sin yrkesbana inom barnskyddet. (L)

Uppgiftsfördelningen mellan barnskyddsarbetarna ska utvecklas vidare, bland annat mellan närvårdare, socialhandledare och socialarbetare. (B, L)

Utgångspunkten i organiseringen av barnskyddsarbetet är att det ska finnas högst 25 klienter per socialarbetare inom barnskyddet. Klientantalet per medarbetare påverkas dock också av regionala faktorer, innehåll, klientens servicebehov och övriga tillgängliga resurser samt resursbehov som föranleds av ändringar i lagstiftningen, såsom höjningen av rätten till eftervård från 21 till 25 år. En enskild socialarbeters arbetsituation kan göras mer flexibel om arbetet organiseras som teamarbete. (L)

I utvecklingen av arbetet ska olägenheterna från omsättningen av personal minimeras för klienterna. Detta kan göras bland annat genom att man säkerställer att en och samma barnskyddsarbetare följer klienten under de olika skedena av barnskyddsprocessen. (L)

När det gäller fortbildning och utveckling av arbetet ska kontinuerlig handledning och inläring betonas framför enstaka utbildningar. (L)

Handledning ska ordnas för den personal som utför klientarbete. (L)

Barnskyddsarbetarna ska ges möjlighet att utvecklas till mentorer inom barnskyddsarbetet och vara mentorer för kollegor på den egna arbetsplatsen eller på andra arbetsplatser (B, L)

Medarbetarna och arbetsplatserna ska utvärdera sin egen verksamhet och utnyttja forskningsbaserad kunskap. (B, L)

Klientrespons om tjänsterna ska samlas in systematiskt. (L)

---

² I rekommendationen hänvisas i parentes till den aktör som rekommendationen särskilt gäller.
B = barnskyddsarbetare, L = ledning

Dokumentationen är särskilt viktig. Personalens kompetens ska förbättras i fråga om dokumentation och tillvägagångssätten ska avtalas lokalt. (B, L)

Uppgifterna om när klientrelationen inom barnskyddet inletts och avslutats ska uppdateras i barnets handlingar och klienten ska informeras om dem antingen muntligt eller skriftligt. (B)

REKOMMENDATIONER/BEDÖMNING UNDER KLIENTRELATIONEN

Bedömningen av klientens situation ska vara en integrerad del av de olika faserna av klientprocessen inom barnskyddet och den ska göras under tjänsteansvar. (L³)

Man ska möta barnet/den unga personen och föräldrarna i samband med bedömningen och utreda deras beredskap att ta emot stöd, så att stödåtgärder kan sättas in på rätt sätt. (B)

I bedömningen ska man utreda barnets/den unga personens hela situation, så att de berörda personerna förstår varför en bedömning görs, vad som bedöms och hur bedömningen genomförs. (B, L)

REKOMMENDATIONER/KVALITETSKRITERIER FÖR VÅRD UTOM HEMMET

De olika aktörerna ska beakta alla kvalitetskriterier för vård utom hemmet när de ordnar, upphandlar, producerar och övervakar vård utom hemmet.

REKOMMENDATIONER/ÖVERVAKNING AV VÅRD UTOM HEMMET

Övervakningen av vården utom hemmet ska utvecklas i kommunerna som beaktar modellen för övervakning och tillämpar den på sitt eget område. (B, L)

---

³ I rekommendationen hänvisas i parentes till den aktör som rekommendationen särskilt gäller.
B = barnskyddsarbetare, L = ledning

KÄLLOR

- Barnkonventionen. Förordning om ikraftträdande av konventionen om barnets rättigheter samt av lagen om godkännande av vissa bestämmelser i konventionen 1130/1991. Finlands författningssamlings fördragsserie 60/1991. Finlex. <https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/1991/19911130>
- Barn- och ungdomsetik inom social- och hälsovården. ETENE-publikationer 42. Helsingfors 2014. <https://etene.fi/documents/1429646/1571620/Publikation+42+Barn+och+ungdomsetik+inom+social+och+hälsovården%2C+2014.pdf>
- Barnskyddslagen 417/2007. <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Centralförbundet för Barnskydd (2004) Valtakunnalliset sijaishuollon laatukriteerit. Laituri-projekti. Sijaishuollon neuvottelukunnan julkaisuja 18. Helsingfors: Centralförbundet för Barnskydd.
- Den etiska grunden för social- och hälsovården, ETENE-publikationer 33, 2011 http://www.etene.fi/c/document_library/get_file?folderId=63023&name=DLFE-2903.pdf
- Etiska riktlinjer för yrkespersonen inom det sociala området. Talentia rf/Yrkesetiska nämnden (Helsingfors 2017). <http://talentia.e-julkaisu.com/2018/etiska-riktlinjer/docs/talentia-etik-2018.pdf>
- Familjevårdslag (263/2015) <https://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2015/20150263>
- Finlands grundlag (731/1999) <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1999/19990731>
- FN:s riktlinjer för alternativt omvårdnad av barn (2010). FN:s generalförsamlings resolution A/RES/64/142, 24.2.2010. Original: Guidelines for the Alternative Care of Children (2010). På finska: https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/sijaishuollon_ohjeet_final-1.pdf
- Halila Ritva, Kaukonen Päivi, Malja Marjo, Savola Suvi (red.). Kompetens- och stödcenter för barn, unga och familjer (Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2019:30).
- Handbok för barnskyddet. Institutet för hälsa och välfärd. <http://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja>
- Heino Tarja & Eriksson Pia (2019) (toim.) Lasteri - ideasta toteutukseen : Selvitys lastensuojelun 24/7 yksiköiden tietokannasta. Institutet för hälsa och välfärd (THL) diskussionsunderlag 11/2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-305-2>
- Hoikkala, Susanna; Kojo, Raija; Tervo, Jaana; Aaltonen, Teija. Modell för styrning och övervakning av vård utom hemmet. Mot en barninriktad handlingsmodell baserad på barnets rättigheter Institutet för hälsa och välfärd (THL) diskussionsunderlag 19/2017, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-855-5>
- Hoikkala, Susanna & Lavikainen, Ville (2015) Sattumuksia vai suunnitelmallisuutta? Selvitys sijaishuollon laadusta. Helsingfors: Centralförbundet för Barnskydd.
- Holma, Tupu (2009) LapsiARVI-kriteerit - perusvaatimukset lastensuojelupalvelujen laadulle. Opas laadun arviointiin ja kehittämiseen. Helsingfors: Finlands Kommunförbund.
- Hälsa- och sjukvårdslag 1326/2010. <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2010/20101326>
- Kananoja, Aulikki; Ruuskanen, Kristiina. Utredarens förslag till förbättring av förutsättningarna för och kvaliteten på barnskyddet. Slutrapport. Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2019:4.
- Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (FN) https://www.ykliitto.fi/sites/ykliitto.fi/files/vammaisten_oikeudet_2016_sv_net.pdf
- Laakso, Riitta: "De såg på mig". Omhändertagna barns välmående och erfarenheter av vård utom hemmet. Institutet för hälsa och välfärd (THL) Rapport 1/2019, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-267-3>
- Lag om barnombudsmannen (1221/2004) <https://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2004/20041221>
- Lag angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) <https://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1983/19830361>
- Lag om ändring av lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (190/2019) <https://finlex.fi/sv/laki/alkup/2019/20190190>
- Lag om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2000/20000812>
- Lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1999/19990621>
- Lahtinen, Pia; Männistö, Leena; Raivio, Marketta. Mot en finländsk systemisk verksamhetsmodell inom barnskyddet. Centrala principer och ramvillkor. Institutet för hälsa och välfärd (THL) diskussionsunderlag 7/2017. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-827-2>
- Lapsen oikeuksien sopimuksen käsikirja / Unicef. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-kasikirja/>
- Pesäpuu ry & Esbo stad (2016) Lasten laatusuosituksen perhehoitoon. Tavallista arkea ja kiltejä aikuisia. https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2018/02/lasten_laatusuositus.pdf
- Pukkio, Saana & Hipp, Tiia toim. (2016) Mikä jälki jää? Opas lastensuojelun jälkihuoltotyöhön. Helsingfors: Centralförbundet för Barnskydd.

- Quality4Children (2007) Quality4Children. FICE, IFCO and SOS Children's Villages. Innsbruck: Quality-4Children. På finska: Quality4ChildrenStandardit lasten sijaishuollolle Euroopassa. https://www.sos-childrensvillages.org/getmedia/1de52e36-0ce0-4420-ac38-a59063dc5e70/Q4C_Finnish.pdf
- Social- och hälsovårdsministeriet (2017). Hyvä perhehoito -työryhmä. Perhehoidon toimeenpanon tuki. Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2017:25. Helsingfors: Social- och hälsovårdsministeriet. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80009/Rap_2017_25.pdf
- Socialvårdslag 1301/2014. <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2014/20141301>
- Tjänsten Tillsammans mot en bättre välfärd. Institutet för hälsa och välfärd. <https://thl.fi/sv/web/barn-unga-och-familjer>
- Tulensalo Hanna; Kumpulainen Kirsti; Kekkonen Marjatta (2016) Monitoimijainen arviointi. I verket Erityis- ja vaativan tason palvelujen työpajaprosessin raportit. THL. Diskussionsunderlag 26/2017.
- Vario, Pipsa & Barkman, Johanna & Kiili, Johanna & Nikkanen, Marko & Oranen, Mikko & Tervo, Jaana (2012) "Suojele unelmia, vaali toivoa". Nuorten suositukset lastensuojelun ja sijaishuollon laadun kehittämiseksi. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2012:6. Jyväskylä: Barnombudsmannens byrå. <http://lapsiasia.fi/wp-content/uploads/2015/04/suojele-unelmia-vaali-toivoa.pdf>
- Webbportalen Tidig insats. <http://www.kasvuntuki.fi/sv>
- Yliruka, Laura: Självreflektion som en del av reflektiva strukturer. Användbarhet, ibruktagande och utveckling av Kuvastin-metoden. Avhandling, Statsvetenskapliga fakulteten, Helsingfors universitet, Helsingfors 2015.
- Ärenden som berör barn, klientrelationer och tidsfrister i socialvården. Institutet för hälsa och välfärd (THL) anvisning 4/2018.

I ett högkvalitativt barnskyddsarbete beaktas de etiska principerna genomgående. För barnet ska det här bland annat innebära att barnets rättigheter och barnets bästa beaktas i första hand, men också att barnets närstående behandlas jämlikt och respektfullt och inte diskrimineras. Barnskyddsarbetarna går öppet igenom de stödformer och tjänster som kan utnyttjas för att stödja barnet och familjen. Barnet får uppleva att hens trygghetskänsla beaktas och främjas i alla lägen. Barnskyddsarbetarna är yrkespersoner som agerar mänskligt och empatiskt i mötet med barn och familjer.

Ett barn som är klient hos barnskyddet ska kunna lita på att bli hörd som den person hen är. Barnet ska få tillräckligt med tid av sina egna barnskyddsarbetare och möjlighet att påverka både tidpunkten, platsen och sättet som ärendena i barnets liv behandlas. Barnet ska också i övrigt ha möjlighet att påverka barnskyddets verksamhet till exempel genom ett systematiskt responssystem, och ska också kunna delta i den mer övergripande utvecklingen av tjänsterna.

Barnskyddets uppgift fullgörs bäst i ett samarbete som bygger på ömsesidigt förtroende mellan barnen, de unga, deras närmaste och barnskyddsarbetarna. Det behövs ansvarsfulla beslut och en ansvarsfull verksamhetskultur för att backa upp samarbetet. Också övervakning behövs. Ledningen bär ansvaret bland annat för att barnskyddsarbetarna arbetar under sådana förhållanden att de kan sköta sitt arbete på ett högkvalitativt sätt. Den här kvalitetsrekommendationen för barnskyddet går närmare in på alla dessa aspekter.

Internet: stm.fi/sv/publikationer

BESTÄLLNINGAR:
vnjulkaisumyynti.fi

ISSN PDF 1797-9854
ISBN PDF 978-952-00-5597-4